

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Mgr. Lubomír Sklenář

Regionální vlastivěda a její využití v primární škole- Šternberk a okolí

Olomouc 2018

vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Aleny Vavrdové, Ph.D., a že jsem použil zdrojů, které cituji a uvádím v seznamu pramenů a literatury.

V Bělkovicích-Laš'anech dne

Podpis

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D., za odborné vedení, cenné připomínky a poskytování rad při psaní diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat mé rodině za psychickou podporu při studiu a psaní diplomové práce a v neposlední řadě také ředitelům a učitelům všech škol při realizaci empirické části diplomové práce.

OBSAH

Obsah

OBSAH	4
ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU ŠTERNBERKA	10
1.1 Poloha města	10
1.2 Vodstvo a minerální vody	11
1.3 Pohoří - Nízký Jeseník	11
1.3.1 Geomorfologická klasifikace Nízkého Jeseníku	12
1.4 Nížina – Hornomoravský úval	12
1.4.1 Geomorfologická klasifikace Hornomoravského úvalu:.....	12
1.5 Klimatická oblast	12
1.6 Rostlinstvo a živočišstvo	13
1.7 Příroda	13
1.7.1 Zelená stezka	13
1.7.2 Prábába	14
1.7.3 Henička	15
2 CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED DĚJIN ŠTERNBERKA	16
2.1 Založení hradu Šternberk.....	16
2.2 Šternberk v období středověku, založení města	16
2.3 Pánové z Kravař a doba husitská	17
2.4 Období renesance.....	18
2.5 Šternberk v době třicetileté války.....	19
2.6 Dánská válka a obnova města.....	20
2.7 Švédové ve Šternberku	21
2.8 18. století – období rozkvětu města.....	21
2.9 Šternberk a bitva u Slavkova	22
2.10 19. století – rozvoj textilního průmyslu	22
2.11 První světová válka a Šternberk.....	23
2.12 Vznik Československé republiky a události ve Šternberku	24
2.13 Období první republiky ve Šternberku.....	25
2.14 Období po roce 1945 ve Šternberku	26

2.15 Nové tisíciletí ve Šternberku	27
3 HRAD ŠTERNBERK	28
4 AUGUSTINIÁNSKÝ KLÁŠTER ŠTERBERK	30
5 EXPOZICE ČASU ŠTERNBERK	31
5.1 Historie objektu muzea.....	32
6 ECCE HOMO	33
7 SOUČASNOST MĚSTA ŠTERNBERKA	35
7.1 Ohlédnutí města Šternberka za rokem 2017	35
7.2 Šternberk- kultura a sport- co nás čeká v roce 2018	36
7.3 Mikroregion Šternbersko.....	36
7.4 Obyvatelstvo	38
7.5 Velikonoční zvyky v Bělkovicích- Laštanech.....	38
8 TÉMA REGIONU V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	41
8.1 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět.....	42
8.1.1 Místo, kde žijeme	43
8.1.2 Lidé kolem nás.....	43
8.1.3. Lidé a čas.....	44
8.1.4 Rozmanitosti přírody	44
8.1.5 Člověk a jeho zdraví.....	44
8.2 Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace, vzdělávací obor Český jazyk a literatura	45
8.2.1 Komunikační a slohová výchova.....	45
8.2.2 Jazyková výchova.....	45
8.2.3 Literární výchova	46
8.3 Vzdělávací oblast Umění a kultura, vzdělávací obor Výtvarná výchova	46
EMPIRICKÁ ČÁST	47
9 CHARAKTERISTIKA A CÍLE VÝZKUMU	47
9.1 Cíle výzkumu a stanovení předpokladů	47
9.2 Výzkumná metoda.....	48
9.3 Výzkumný vzorek.....	48
9.4 Charakteristika škol	48
9.5 Pilotáž.....	50
9.6 Průběh výzkumného šetření	50
10 ANALÝZA A VYHODNOCENÍ DAT	51
10.1 Analýza dat	51

10.2 Celkové vyhodnocení didaktického testu-souhrnně	51
10.3 Celkové vyhodnocení didaktického testu v jednotlivých otázkách	53
10.3.1 Srovnání úspěšnosti v testu podle otázek.....	54
10.3.2 Otázky testu a výrazné rozdíly v odpovědích – srovnání venkovských a šternberských škol	55
10.4 Srovnání úspěšnosti dívek a chlapců.....	66
10.5 Doplnující údaje k testu	67
11.1 Shrnutí.....	71
PRAKTICKÁ ČÁST	72
Projekt č. 1 Město Šternberk	72
Projekt č. 2 Orientace na mapě – Orientační běh pro školy	87
Projekt č. 3 „Koruna Nízkého Jeseníku“	96
ZÁVĚR.....	114
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	115
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	116
SEZNAM PŘÍLOH.....	121
PŘÍLOHY	122
ANOTACE.....	141

Cestička k domovu

Karel Václav Rais

Cestička k domovu známě se vine.

Hezčí je krásnější než všechny jiné.

Douška a šalvěje kolem ní voní,

Nikde se nechodí tak jako po ní.

A kdybych na světě bůhví kam zašel,

Tu cestu k domovu vždycky bych našel.

A kdybych ve světě smutně se míval,

Na téhle cestičce vždy bych si zpíval.

ÚVOD

Město Šternberk leží na sever od krajského města Olomouce v podhůří Nízkého Jeseníku. Ve znaku má zlatou hvězdu na kopci, což přesně vystihuje německý překlad slov Stern a Berg. Tak pojďme společně tu zlatou hvězdu na kopci objevovat.

Téma diplomové práce jsem si zvolil „Regionální vlastivěda a její využití v primární škole - Šternberk a okolí“, protože z tohoto regionu pocházím a několik generací mých předků a celá rodina je pevně spjata s rodnou vesnicí Bělkovice-Lašťany, která se nachází v těsné blízkosti města Šternberka. Znalost regionu je důležitá pro život každého jedince. Uvědomit si kořeny, kam patříme a kam se chceme celý život rádi vracet.

Ve Šternberku jsem navštěvoval gymnázium, a především v hodinách výtvarné výchovy a zeměpisu, mi profesori ukázali vše krásné z okolí našeho města. Tady jsem objevil krásu renesance, baroka a dalších historických stavebních a malířských slohů. Po vysoké škole jsem také téměř deset let působil jako učitel na základní škole ve Šternberku. Jeho nejbližší okolí mám prochozené pěšky, proběhané na závodech orientačního běhu, projeté na kole po cyklistických i lesních stezkách a navštívené okolní vesničky a jejich pamětihodnosti. Dosti jsem toho přečetl v místních pověstech, abych věděl, která tajemná místa na výletech navštívit. A také se poučil ve starých školních kronikách. Paní učitelka Jarmila Frýdecká na jaře 1970 ve Čtení ze školních kronik českých menšinových škol ve Šternberku píše:

„ Dětičkám ve škole jsem vždycky povídala, že je sice důležité vědět, co se v dávných dobách dělo v Praze či jinde, že by ale bylo stejně zajímavé pátrat po historii místa, kde jsme se narodili a kde žijeme“.

Cílem diplomové práce je přiblížit historii a současnost města Šternberka a okolí v přiměřené zkratce učitelům na 1. stupni základní školy, zjistit úroveň základních vědomostí o místním regionu žáků 5. třídy základní školy a vypracovat soubor pracovních listů, které budou sloužit jako náměty pro opakování a procvičování učiva o místním regionu.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou, empirickou a praktickou. V teoretické části je hlavním cílem vytvořit komplexní pohled na region města Šternberka a okolí. Je zde podána obecná zeměpisná charakteristika regionu, poloha, vodstvo, pohoří, nížina, rostlinstvo, živočišstvo, přírodní zajímavosti a obyvatelstvo regionu. Další kapitoly se zaměřují na historii města a hradu a poukazují na propojení historie se současností. Dále

následují kapitoly o památkách města, augustiniánském klášteře, muzeu Expozice času a Ecce Homo. Problematika regionu v kurikulárních dokumentech a možnosti využití ve výuce je obsažena v kapitole osmé.

V empirické části je hlavním cílem vypracování výzkumného šetření na školách ve Šternberku a okolních obcích, které mají první stupeň základní školy, ve kterém si ověřujeme úroveň vědomostí žáků 5. ročníku o městě a okolí.

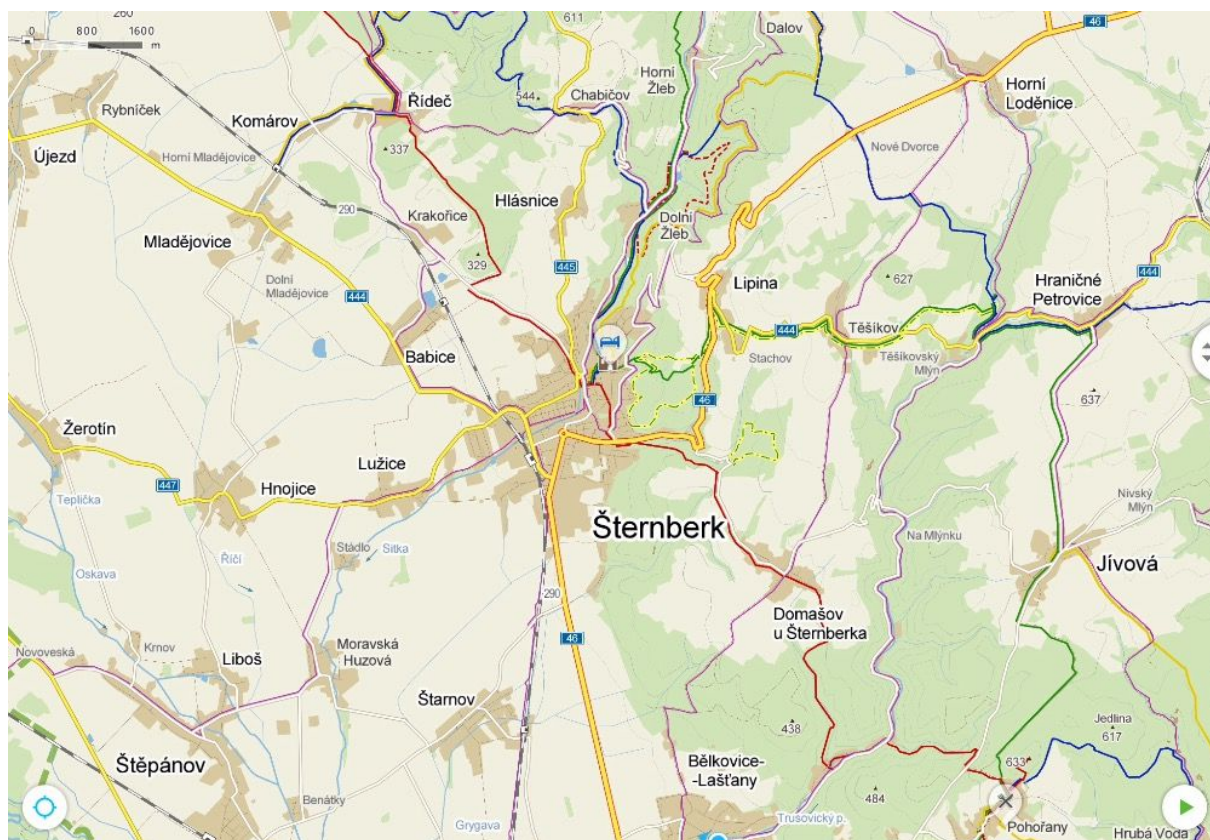
V praktické části je hlavním cílem vypracování souborů pracovních listů a námětů, prostřednictvím kterých si žáci zopakují, procvičí a zdokonalí své vědomosti z regionální tematiky na 1. stupni základních škol ve Šternberku a blízkém okolí a které mohou sloužit učitelům vlastivědy k jejich tvořivému využití.

TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU ŠTERNBERKA.

1.1 Poloha města

Šternberk (německy *Sternberg*) (Hosák, 2004) je moravské město v okrese Olomouc v Olomouckém kraji, ležící 16 km severně od Olomouce na říčce Sitce a na úpatí Nížkého Jeseníku. Je obcí s rozšířenou působností a žije zde k 1. 1. 2018 13 600 obyvatel. Město vzniklo z osady pod hradem stejného jména, střežícího důležitou křižovatku obchodních cest. Historické jádro města je městskou památkovou zónou.

Obr. č. 1 Šternberk a okolí, Zdroj:(Mapy.cz [online])

1.2 Vodstvo a minerální vody

Sitka (nazývaná též **Huzovka**) je levostranný přítok řeky Oskavy protékající převážně skrz Olomoucký kraj. Délka jejího toku je 35,1 km a plocha povodí měří 66,41 km². Sitka pramení v Nížkém Jeseníku, protéká Šternberkem a do řeky Oskavy se vlévá u Chomoutova. Oskava se dále vlévá do řeky Moravy. Dalším levým přítokem Moravy je Trusovický potok, pramenící severně od Horní Loděnice. Protéká Bělkovickým údolím s délkou toku 29 km a povodím 82 km². V okolí města Šternberka je několik rybníků, největší u Babic, retenční nádrž se sypanou hrází v Dolním Žlebu a také jezírko v Dalově. Známa je také železitá kyselka v Těšíkově u Šternberka (již od roku 1678), pro vysoký obsah železa je průmyslově nevyužitelná.

1.3 Pohoří - Nížký Jeseník

Nížký Jeseník (německy *Niederer Gesenke*) je geomorfologický celek (**Geomorfologický celek** je jednotka šesté úrovně v hierarchickém geomorfologickém členění povrchu Země v podobě, v jakém se toto členění obvykle uplatňuje v Česku. Nadřazenou jednotkou je geomorfologická oblast, podřazenou geomorfologický podcelek) a plochá vrchovina na severu Moravy a v jižní části Slezska. Jedná se o plošně vůbec nejrozsáhlejší pohoří v ČR (2876 km²). Rozprostírá se na Moravě a ve Slezsku, v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Název Jeseník je odvozen z německého "gesenke"-svah. Jeho střední výška je kolem 480 m. Nejvyšší část Nížkého Jeseníku na západě dosahuje až 800 metrů (Slunečná). Směrem k východu jeho výška klesá až na 205 metrů (niva Odry). Nížký Jeseník se skládá se z 8 geomorfologických podcelků, kolem města Šternberka se sbíhají Domašovská vrchovina a Slunečná vrchovina. (viz příloha č. 3) Reliéf pohoří je velmi členitý, rozřezaný hlubokými údolními s příkrými svahy, které směřují do nižšího a ploššího Hornomoravského úvalu. Převládajícím typem půd jsou hnědé půdy a illimerizované půdy v lesních oblastech a hnědozemě na zemědělských půdách v okolí Šternberka. Tyto půdy jsou hlinité až jílovitohlinité, dosti hluboko propustné pro vodu a vzduch. Obsah humusu a přístupných živin je dobrý. Jsou neutrální až slabě kyselé a patří k nejlepším obilnářským půdám. (Okres Olomouc, 1975)

1.3.1 Geomorfologická klasifikace Nízkého Jeseníku

Systém: Hercynský, Pohoří: Hercynské pohoří, Provincie: Česká vysočina, Soustava: Krkonoško-Jesenická, Oblast: Jesenická, Celek: Nízký Jeseník, Podcelek: Domašovská vrchovina, Podcelek: Slunečná vrchovina.

Nízký Jeseník navazuje na východní část Hrubého Jeseníku, jižním výběžkem a západním okrajem v regionu Šternberka a okolí hraničí s Hornomoravským úvalem. (viz příloha č. 4)

1.4 Nížina – Hornomoravský úval

Hornomoravský úval je geomorfologický celek na Moravě v geomorfologické oblasti Západních Vněkarpatských sníženin. Úval je tvořen sníženinou, vyplněnou pliocenními sedimenty a kvartérními náplavami řek. Osou úvalu je řeka Morava (v severní části i řeka Oskava). Úval se táhne od Libiny na severu přes Uničov, Šternberk, Olomouc až po Otrokovice na jihu. Je to rovinný a pahorkatinný, mírně zvlněný reliéf ve výškách 200-340m n. m. (viz příloha č. 3)

1.4.1 Geomorfologická klasifikace Hornomoravského úvalu:

Systém: Alpsko-himalájský, Pohoří: Karpaty, Provincie: Západní Karpaty, Soustava: Vněkarpatské sníženiny, Oblast: Západní Vněkarpatské sníženiny, Celek: Hornomoravský úval, Podcelek: Středomoravská niva, Podcelek: Uničovská plošina

1.5 Klimatická oblast

Šternberk a nejbližší okolí leží v mírně teplé oblasti bukovo-dubového vegetačního stupně, výběžky Nízkého Jeseníku jsou stále ještě v mírně teplé oblasti, ale už na přechodu s chladnou oblastí kolem Města Libavé, patří do dubovo-bukového nebo dubovo-jehličnatého vegetačního stupně. Liší se to především ve vybraných klimatických charakteristikách, ke kterým patří počet letních dnů, počet mrazových dnů, průměrná teplota v lednu a v červenci, srážkový úhrn ve vegetačním období a v zimním období a počet dnů se sněhovou pokrývkou ročně. Přímou pro město Šternberk platí tyto klimatické charakteristiky: rozmezí 30-40 letních dnů, 110-130 mrazových dnů, průměrná teplota -2 ° C až - 4° C v lednu, 16° C až 18° C v červenci, srážkový úhrn ve vegetačním období 400-450 mm, v zimním období 250-300 mm srážek a počet dnů se sněhovou pokrývkou 60-80 dnů. (Okres Olomouc, 1975)

1.6 Rostlinstvo a živočišstvo

Květena patří do dvou fytogeografických oblastí. Nížina Hornomoravského úvalu patří do středoevropské květeny, Nízký Jeseník patří do středoevropské lesní květeny. Původní přírodní geobiocenózy lesů a křovin byly přeměněny zásahem člověka a vznikly na nich náhradní cenózy a kultury. Nejvíce je přeměněn bukovo-dubový a dubovo-bukový vegetační stupeň. Lesy jsou převážně jehličnaté - smrkové. Po kalamitách v posledních obdobích a rozsáhlém kácení lesů napadených lýkožroutem smrkovým se cílevědomými zásahy lesníků daří zlepšit druhové zastoupení dřevin. Po vichřici dne 18. 3. 2018 byl vyhlášen zákaz vstupu do lesů v okolí Šternberka na tři měsíce a postupně dochází k těžbě polomů.

Rostlinný kryt má velký vliv na živočišstvo. Nejrozšířenější spárkatou lesní zvěří je srnec, v lesích kolem Jívové a Města Libavé žije jelení zvěř. V poslední době je kolem Šternberka rozšířená i černá zvěř, která je velmi pohyblivá a často mění místo. V otevřené krajině žije zvířena kulturní stepi (zajíc polní, křeček polní, kunovité šelmy jako lasice kolčava a lasice hranostaj, bažant, koroptev a drobné zpěvné ptactvo v zahradách, polích a lesích). Se zemědělskou velkovýrobou v okolí města souvisí také úbytek dravců. Objevují se ve větším množství pouze káně lesní a poštolka obecná. Z plazů se vyskytuje zejména v podhůří zmije obecná, užovka obecná a slepýš křehký. V otevřené krajině je běžná ještěrka obecná. Obojživelníci jsou zastoupeni kromě žab (skokan zelený a hnědý, ropucha obecná) v lesích i výskytem mloka skvrnitého.

1.7 Příroda

Do nejbližšího okolí Šternberka zasahují přírodní parky, ze severu je to Sovinecko (přírodní park vyhlášený v roce 1994) a z východu Údolí Bystřice (přírodní park vyhlášený v roce 1995- část Domašovské vrchoviny v údolí řeky Bystřice). V nejbližším okolí města jsou vybudovány tři Naučné stezky.

1.7.1 Zelená stezka

Zelená stezka je dostupná pěšky a sjízdná na kole. Nenáročná výletní trasa začíná ve Šternberku na Kiosku a vede nejprve lesem později mezi loukami a lesem přes Lipinu, Stachov, Těšíkov až na Těšíkovskou kyselku. Je dlouhá 9 km. Před Těšíkovem je místo s dalekým rozhledem do nížiny Hornomoravského úvalu až k lužním lesům Litovelského Pomoraví. Klesá do údolí Trusovického potoka k minerálnímu pramenu Těšíkovské kyselky.

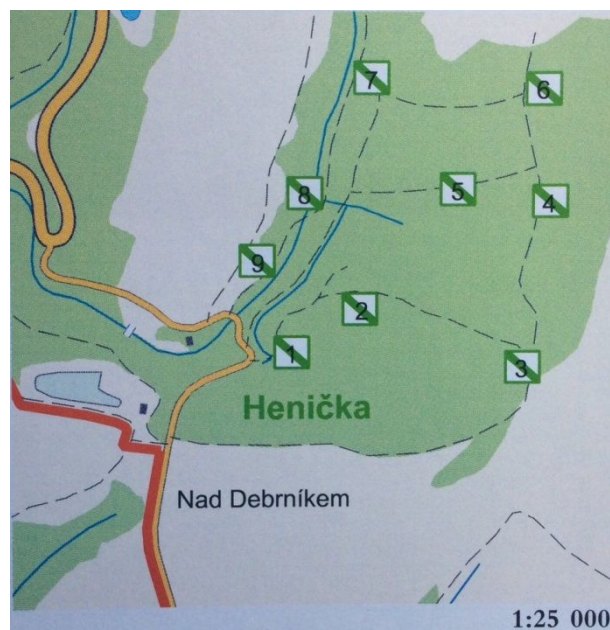
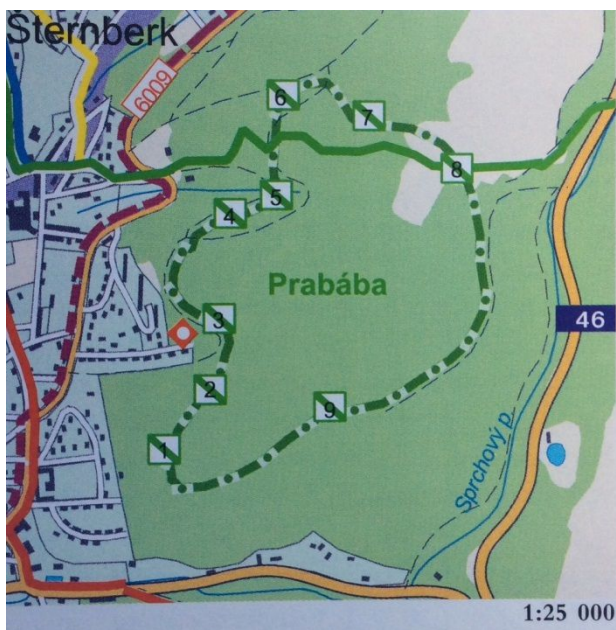
Informační tabule popisují okolí, náhledové mapy a podají všem návštěvníkům další fakta o přírodě a minerálních pramenech v okolí.

Obr. č. 2 Mapa Zelená stezka, Zdroj: (Naučné stezky Olomouckého kraje, 2006)

1.7.2 Prabába

Prabába je rekreační výletní cesta malého převýšení nad Šternberkem upravená i pro vozíčkáře. Začíná u restaurace Na kiosku a vede k vyhlídce u Zelené budky, je dlouhá 1,5 km. Náročnější delší trasa je okružní a je 4,5 km dlouhá s převýšením 100 m. Seznámí návštěvníky s životem v lese, na poli i s historií Šternberka. Z vyhlídky na Zelené budce je nejkrásnější výhled na město Šternberk.

Obr. č. 3 a 4 Mapy Prábába a Henička, Zdroj: (Naučné stezky Olomouckého kraje, 2006)

1.7.3 Henička

Henička je vycházkový okruh v příměstském lese východně od Šternberka při odbočce ze silnice na Domašov u Šternberka. Je vhodná pro nejmenší děti předškolního a mladšího školního roku a jejich rodiče. Seznámí návštěvníky se životem v lese i s historií regionu. Delší okruh měří 2,2 km, kratší pro předškoláky 1,2 km.

2 CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED DĚJIN ŠTERNBERKA

2.1 Založení hradu Šternberk

Rodová pověst praví, že rytíř Jaroslav ze Šternberka získal území severně od Olomouce odměnou za záchranu Olomouce před tatarským vpádem roku 1241. Tato pověst se poprvé objevuje u známého kronikáře období humanismu - Václava Hájka z Libočan v 16. století. Příběh o založení hradu pravdivý není. Jednalo se o události o několik let mladší (roku 1253) a místo Tatarů to byli Kumáni, kočovný uherský kmen, který válčil na straně uherského krále Bély IV. Proti nim stál markrabě Přemysl (pozdější král Přemysl Otakar II.) Obranu Olomouce a okolí svěřil Přemysl jednomu ze svých dvořanů - českému šlechtici Zdeslavu z Divišova a Šternberka. Jako odměnu získal od Přemysla území severně od Olomouce, kde si postavil hrad Šternberk. Základem města Šternberka bylo zřejmě dřívější osídlení, na němž město postupně vznikalo. (Holzmann, Morav, 2007, s. 3) Zdeslav ze Šternberka vlastnil především statky ve středních Čechách. V roce 1242 si tam nad řekou Sázavou postavil hrad Šternberk a začal užívat nového přídomku právě po něm. Po výrazné pomoci Přemyslovi u Olomouce a zisku nových území se stal zakladatelem šternberských držav na Moravě. Když zemřel, zdělili jeho majetek jeho synové, později pak nejstarší Albert. (Sofková, 2012 [online])

2.2 Šternberk v období středověku, založení města

Albert I. ze Šternberka byl v roce 1286 jmenován jako purkrabí olomoucký. Albert započal s kolonizací okolních území. Lákala ho zejména vidina objevení ložisek železné rudy, zakládal železné štoly a hamry. **S Albertem je spojen i vznik samotného města nebo alespoň zmínka o něm. O městu se v písemných pramenech poprvé hovoří v roce 1296.** Albert kolonizoval město Šternberk převážně německými kolonisty z nedaleké Olomouce. Okolní vesnice byly kolonizovány domácím českým obyvatelstvem. Přes Šternberk vedla již ve 13. století významná cesta z Olomouce, která se zde větvila na dva směry: jeden vedl ke královskému městu Uničovu, druhý přes Jeseníky do Slezska.

Rodu Šternberků patřilo zdejší panství téměř do konce 14. století. Jedním z nejvýznamnějších členů této větve byl **Albert II. ze Šternberka**. Ten patřil k úzkému okruhu vzdělanců obklopujících císaře Karla IV. Byl absolventem tehdy prestižních univerzit, patřil k císařovým rádcům, zastával nejvyšší církevní funkce. Císaře Karla IV. často doprovázel na

jeho cestách po Evropě a přenesl do Šternberka vyspělé gotické umění, jehož torza lze ještě dnes obdivovat v kapli šternberského hradu. (Sofková, 2012 [online])

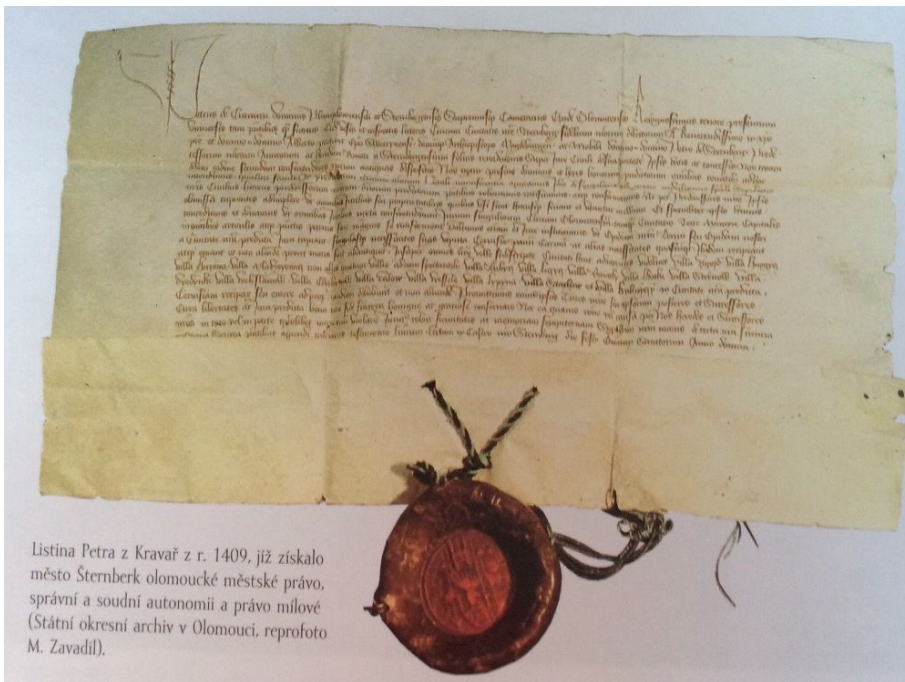
Podle soudu Františka Palackého: „*Albert ze Šternberka patřil k prelátům, kteří se vyznačovali zvláštní vzdělaností a láskou k literatuře*“. Je hodno obdivu, že právě takové postavy českých a evropských dějin formovaly dobu císaře Karla IV. (Fiala, 2001)

Za své domovské sídlo vždy považoval právě Šternberk a hrdě se k němu hlásil. Roku 1371 zde založil konvent řehole sv. Augustina společně s kostelem Zvěstování Panny Marie. (Holzmann, Morav 2007). Založením kláštera zde vznikla instituce, jež měla významný vliv na kulturní a náboženský vývoj města. Současně však byl klášter pro město ne vždy příjemným sousedem a rivalem zejména v otázce hospodářské a náboženské. Za Alberta II. byly ve Šternberku postaveny hradby a vytyčeno čtvercové tržiště a ulice. Toto sídliště se teprve nyní stalo městem a jeho půdorys je zachován do dnešních dnů.

Postupem času se panství zdárně rozšiřovalo. V roce 1397, když zemřel poslední majitel ze zakladatelského rodu **Petr ze Šternberka**, tvořilo panství kromě hradu a města Šternberka i městečka Moravský Beroun a Dvorce a rovněž 29 dalších vesnic. Jeho další majitelé, kteří panství po Šternbercích získali, ho dále ještě rozšiřovali, takže v době předbělohorské patřilo šternberské panství k největším na Moravě.

2.3 Pánové z Kravař a doba husitská

Po vymření moravské větve Šternberků v r. 1397 přešlo panství do rukou pánů z Kravař (1397 - 1466), dále Kostků z Postupic (1466 - 1480), Berků z Dubé a Lipé (1480 - 1570), knížat z Minstrberka (1570 - 1647), Württemberků a v roce 1693 jej získává významný a mocný rod Lichtenštejnů, v jejichž rukou bylo až do roku 1945. **Pánové z Kravař** patřili k významným rodům a město i panství se snažili nadále zvelebovat. Město obdařili dalšími významnými privilegii. Listinou **Petra z Kravař** z r. 1409 získal Šternberk olomoucké městské právo a s ním i soudní a správní autonomii. V témže roce získává Šternberk právo mílové.

Listina Petra z Kravař z r. 1409, již získalo město Šternberk olomoucké městské právo, správní a soudní autonomii a právo mlůvě (Státní okresní archiv v Olomouci, reprofoto M. Zavadil).

Obr. č. 5 Listina Petra z Kravař z r. 1409, Zdroj: (Kaňák, 1996)

Za pánů z Kravař byl Šternberk centrem husitského hnutí. V roce 1415 zde byl sepsán **stížný list** na protest upálení Mistra Jana Husa, v roce 1430 bylo město i hrad dobyto husitskými vojsky. Když v roce 1466 zemřel poslední mužský člen z rodu Kravařů, majetek zdědily jeho dcery. Panství Šternberk získala Ludmila, která se provdala právě za Albrechta Kostku z Postupic, přítele krále Jiřího z Poděbrad. Díky tomuto přátelství také ve Šternberku delší čas v roce 1469 jako Albrechtův host Jiří z Poděbrad pobýval, když se chystal na jednání se svým rivalem Matyášem Korvínem. Po smrti prvního manžela se Ludmila z Kravař provdala znovu, a to za Jana Berku z Dubé a Lipé. Tak přešlo panství do rukou dalšího rodu. (Sofková, 2012 [online])

2.4 Období renesance

Za éry **Berků z Dubé a Lipé** zaznamenává Šternberk období hospodářského rozmachu, jenž zdárně pokračoval i za dalších majitelů - **Minsterberků**. Již od konce 15. století se řemeslníci ve městě sdružovali v cechy, které v průběhu 16. století získaly mnohá práva. Mimo to však měšťané hospodařili i na zemědělské půdě, vyráběli pivo i víno. Také hrad prošel za Berků z Dubé a Lipé rozsáhlou renesanční přestavbou. Šternberk zasáhl roku 1538 mohutný požár, který zpusťošil hrad, klášter i město. Renesanční sloh v městské architektuře do dnešních dní nijak zásadní stopy nezanechal i kvůli dalšímu ničivému požáru města v roce

1627. Co se týče národnostních a náboženských poměrů, byl Šternberk v době od husitských válek až po období války třicetileté převážně českým městem se silným vlivem reformace, nicméně proces určité germanizace byl nastartován již na sklonku 16. století, během něhož zaznamenal Šternberk rovněž nárůst počtu obyvatel. To bylo způsobeno silným přílivem především německých osadníků. Avšak celkově město zůstalo nadále převážně české a nábožensky tolerantní. Tato benevolence v oblasti víry byla dána tím, že Berkové z Dubé a Lipé byli velmi tolerantní vrchností, a tak zde vedle sebe bez výrazných konfliktů žili katolíci, Židé, evangelíci i členové Jednoty bratrské.

Tato benevolence neměla v dalších majitelích panství pokračování. Kateřina Berkovna se po smrti svého muže (1565) znovu v roce 1570 provdala za **knížete Karla z Minsterberka**. Ten jako kovaný lutherán se snažil dát svému panství jednotné vyznání. Proto v roce 1591 vydává pro své panství první náboženský řád, roku 1614 druhý. V té době platila **zásada „cuius regio, eius religio“ - tedy čím vláda, toho náboženství**. Za Minsterberků se Židé museli v roce 1577 ze Šternberka vystěhovat. Roku 1592 byli z města vypovězeni příslušníci Jednoty bratrské. Dominantní většinou ve městě byli protestanti, jejichž centrem se stává v roce 1592 nově zbudovaný kostel Nejsvětější Trojice v podhradí. V sousedství kostela byla založena z podnětu knížete i evangelická škola, která získala velmi dobré renomé v kruzích moravské protestantské šlechty. Tyto aktivity **Karla z Minsterberka** se ale velmi nelíbily katolické církvi. (Sofková, 2012 [online])

2.5 Šternberk v době třicetileté války

Na prahu válečného konfliktu byl Šternberk vyhraněně protihabsbursky orientovanou baštou se silným vlivem protestantství. Až do jara roku 1619 se válečné události ve Šternberku nijak výrazně neprojeví. Od počátku roku 1620 se Morava stala dějištěm mnoha válečných bojů. Po bitvě na Bílé hoře dne 8. 11. 1620 se začalo hroutit povstání v Čechách, ale Morava ve svém odporu setrvala. Do jednotlivých měst byly dosazovány vojenské posádky. Na konci roku 1620 byla do Šternberka z Olomouce dosazena stavovská posádka - salva guardia. V lednu roku 1621 byla Morava dobyta císařskými vojsky. V Čechách již během roku 1621 padaly za stavovský odboj tresty v podobě konfiskací i ztráty hrdla, na Moravě ještě doznívaly válečné události. Během roku 1622 se poměry na Moravě uklidnily a došlo teprve k trestání odbojných vzbouřenců. Celkové tresty zde nebyly tak tvrdé jako v případech Čech. Popraven zde nebyl nikdo a rovněž zabavování majetku probíhalo v menším měřítku. Šternberského panství se konfiskace téměř nedotkly, přestože **Minsterberkové** stáli

na straně proti císaři. Museli trpět císařské posádky ve městě a do kláštera se vrátili vyhnaní řeholníci. Klášteru pak museli zaplatit způsobené újmy.

V roce 1624 došlo k prosazování protireformačních opatření. Až dosud byl Šternberk převážně lutheránským městem, nyní byli tito kněží stejně jako učitelé ze země vypovězeni. V roce 1625 byl do Šternberka dosazen katolický učitelský sbor. Rok 1624 byl také zlomový v otázce národnosti. Až dosud zde byl poměr německé a české národnosti zhruba v poměru 1:1, ale navenek město působilo spíše česky. S protireformačními opatřeními došlo i ke změně poměru v národnostních otázkách. Český živel začal ustupovat do pozadí. Tento nastavený trend - město německého charakteru - byl pro Šternberk typický až do roku 1945. (Sofková, 2012 [online])

2.6 Dánská válka a obnova města

V roce 1626 táhlo dánské vojsko od severu ke Šternberku. Dánové si strategického významu města byli velmi dobře vědomi. Dánská vojska byla podporována stavovskou emigrací a sympatizujícím obyvatelstvem, které vládu císaře s prosazováním katolicismu cítili jako útlak. V lednu roku 1627 Dánové Šternberk dobyli. Velitelem Šternberka byl jmenován významný stavovský představitel František Bernard hrabě Thurn. Měšťanům se v době dánské okupace žilo lépe ohledně náboženského vyznání, byla opět povolena protestantská víra. Navíc za vlády hraběte Thurna byl ve městě klid a pořádek. Poměry se však již během roku 1627 začaly pro Dány vyvíjet nepříznivě. Císařské oddíly přešly do protiofenzívy. Než stačili Dánové Šternberk opustit, vpadlo do něj císařské vojsko. Thurn viděl, že situace je velmi nepříznivá, avšak na naléhání měšťanů se pokusil o obranu. Ta však byla marná. Výsledkem byly kruté boje, požáry a celková devastace města. Dánové byli z města vyhnaní, město lehlo do značné míry popelem. (Sofková, 2012 [online]) Ke štěstí Šternberka se další válečné události přenesly na jiná území, a tak mohlo být přistoupeno k obnově zničeného města. Město nadále trpělo průchody vojsk či zde přechodně vojáci pobývali, což město finančně zatěžovalo. Navíc v letech 1633 - 1634 zasáhla Šternberk morová epidemie.

Co se obnovy města týče, probíhaly opravy městských zdí, veřejných, hospodářských i církevních staveb. Tak byla opravována radnice, městský pivovar, pravděpodobně byla v této době opravována i Horní brána. Doba třicátých let, co se válečných událostí týče, byla pro Šternberk relativně klidná. Válečné události zasáhly město až v souvislosti s poslední fází třicetileté války. (Sofková, 2012 [online])

2.7 Švédové ve Šternberku

Výrazněji Šternberk zasáhly až události spojené s švédským vpádem na Moravu v roce 1642. Švédská armáda zasáhla i do dějin Šternberka. Dne 8. 6. 1642 došlo mezi Šternberkem a Štarnovem k potyčce, v níž Švédové porazili císařský oddíl. Poté odtáhli směrem na Olomouc, kterou vzápětí dobyli. Olomouc se tak stala až do roku 1650 nejdůležitějším opěrným bodem Švédů na Moravě. Okolní vesnice i města trpěla pod nájezdy oddílů, které tak zajišťovaly v dobytých územích dostatek stravy. Podpisem tzv. Vestfálského míru v roce 1648 sice skončila třicetiletá válka, avšak švédské posádky vyklidily Moravu až po zaplacení válečné náhrady ve výši 200 000 tolarů. To trvalo ještě skoro 2 roky, a tak Švédové až v létě roku 1650 opouštějí Olomouc i Šternberk. Město bylo po válečných událostech hospodářsky totálně vyčerpáno. K největším válečným katastrofám patřil požár v roce 1627, z jehož následků se město ještě dlouho nemohlo vzpamatovat. S koncem války a s odchodem švédských vojsk byla dovršena duchovní přeměna města, kdy se opět začala prosazovat násilná katolizace obyvatel. Rovněž v národnostní otázce nastal třicetiletou válkou zlom, a Šternberk se stal převážně německým městem. (Sofková, 2012 [online])

2.8 18. století – období rozkvětu města

Období nového rozkvětu zažívá Šternberk až ve druhé polovině 18. století. Majiteli panství byli v té době (již od počátku 18. století) významní a mocní **Lichtenštejnové**. Město se začalo ekonomicky vzmáhat díky tkalcovství, které zde navazovalo na starší cechovní tradice. Ve Šternberku bylo soustředěno množství drobných po domácky pracujících tkalců, navíc byl centrem tkalcovství pro celou oblast Nízkého Jeseníku. První tovární tkalcovna zde vznikla již roku 1790, a to tkalcovna měšťana Norberta Langerera. Dalším významným mezníkem v dějinách města bylo **zrušení kláštera roku 1784 v rámci josefínských reforem**. Zanikla tak instituce, která měla na město zásadní vliv v oblasti duchovní, vzdělávací, ale i hospodářské.

V neposlední řadě podpořil ve Šternberku vzmáhající se textilní výrobu samotný Josef II., když pro něj vydal v letech 1782 a 1788 privilegia pro pořádání výročních a pravidelných trhů. Tato ekonomická prosperita se odrazila i ve vnější tváři města. Od osmdesátých let 18. století vznikají mnohá nová předměstí. Neblaze do dějin města zasáhla povodeň v roce 1789. (Sofková, 2012 [online])

2.9 Šternberk a bitva u Slavkova

Po revolučních časech ve Francii se na sklonku 18. století chopil moci Napoleon Bonaparte. Napoleonské boje se dotkly i našeho území. Šternberkem v krátké době protáhlo několik vojsk: v prosinci 1798 část spojenecké ruské armády generála Kutuzova, v létě 1799 ruský sbor generála Rímského-Korsakova. V době před bitvou u Slavkova se na severní Moravě soustředila rakouská a ruská vojska a přímo Šternberkem prošel v září roku 1805 ruský sbor s 30.000 vojáky. Šternberk zažil setkání osobností evropského formátu. Těsně před slavkovskou bitvou zde totiž došlo k **setkání ruského cara Alexandra I. a rakouského císaře Františka I.**

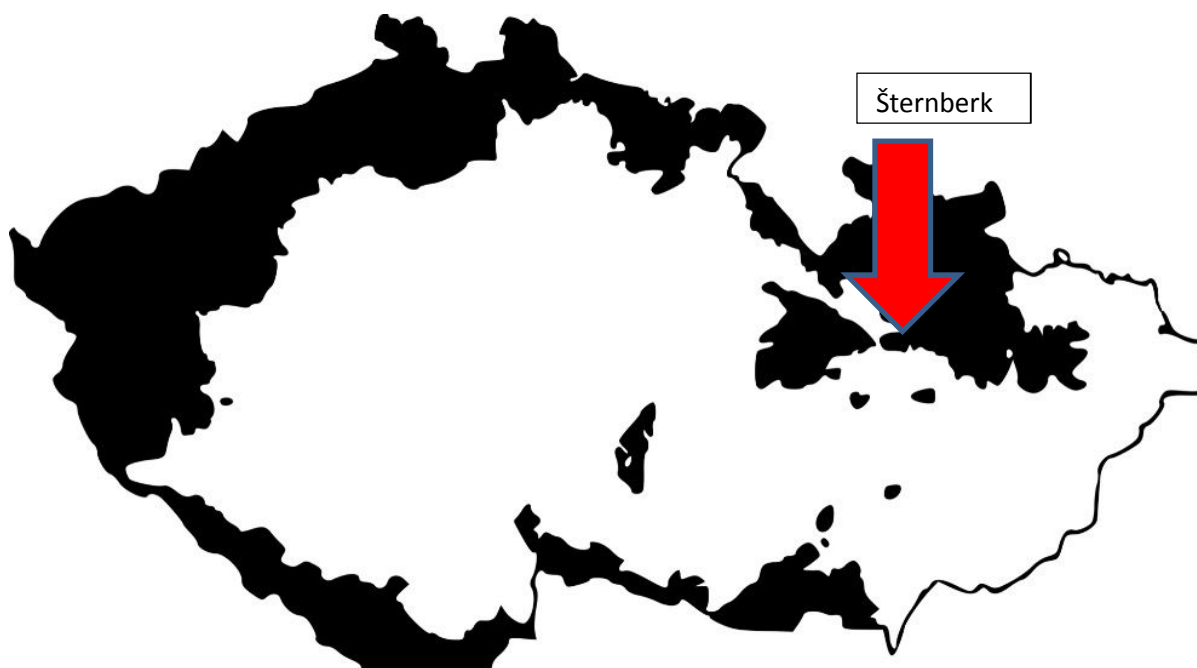
V bitvě u Slavkova (známé též jako bitva tří císařů) byli oba mocnáři Napoleonem poraženi a jejich vojska se stáhla do Olomouce a dál na sever. Množství pohybujících se vojáků s sebou často přinášelo těžkosti a nemoci. V letech 1805-1806 zasáhla šternberský kraj epidemie tyfu a vyžádala si 2 400 obětí na životech. Válečná situace se definitivně uklidnila až s porážkou Napoleona v „bitvě národů“ u Lipska roku 1813. Ve Šternberku však byli zadržováni francouzští vojáci. Ještě v roce 1815 musel Šternberk hostit ruské vojsko, které se vracelo do vlasti. (Sofková, 2012 [online])

2.10 19. století – rozvoj textilního průmyslu

I přes uvedené válečné útrapy se Šternberk i v 19. století mohl chlubit vyspělým textilním průmyslem, jehož tradice nebyla zprerhána. V polovině 19. století zde existovalo 30 textilek, bělírů a barvíren, které zaměstnávaly tisíce domácích tkalců a dělníků. Ve Šternberku pracovalo 1200 tkalců a v okolních vesnicích přes 5000 tkalců! V tomto období si v empírovém slohu budovali své měšťanské domy se zdobenými portály bohatí obchodníci a továrníci. (Holzmann, Valíček, 2007) Dalším faktorem, který přispěl k úspěšnému rozvoji odvětví, byl přechod od produkce lněného plátna k produkci bavlněného textilu. Textilní boom kulminoval v 19. století, kdy se Šternberk stal centrem moderního textilního průmyslu. Nicméně vzdálená občanská válka v USA, válka Severu proti Jihu měla velký vliv na úpadku tohoto odvětví. Nejdůležitější zpracovávanou surovinou byla bavlna, kterou ve velkém produkovaly právě jižní státy USA. Vzhledem k válečným událostem došlo k výpadku v jejím zásobování a tím i ke ztrátě práce mnoha lidí. Novým největším zaměstnavatelem ve městě se tak stala v sedmdesátých letech 19. století státní tabáková továrna (založená roku 1872). V roce 1905 zaměstnávala tehdy nejvíce 1600 osob, později se zavedením nových strojů zde

pracovalo 700 lidí a objem roční výroby byl 10 milionů doutníků a miliarda cigaret. (Holzmann, Pospíšil, 2007)

V období rakousko-uherské konstituční monarchie Šternberk zůstal významným politickým i soudním centrem. Šternberk byl nadále převážně německý, avšak česká menšina vyvíjela aktivně svou činnost, a to za výrazné podpory okolních vsí. Úspěšně zde fungovaly místní organizace Sokola, Orla či Národní jednoty. Početně však byli nadále v drtivé převaze Němci. (Sofková, 2012 [online])

Oblasti dnešního Česka, osídlené podle rakouského sčítání lidu v roce 1910 převážně německojazyčným obyvatelstvem ... [Podrobnosti](#)

Obr. č. 6 Oblasti dnešního Česka- osídlení z roku 1910, Zdroj: (cs.m.wikipedia.org- Sudetští Němci [online])

2.11 První světová válka a Šternberk

První světová válka zastihla Šternberk v době dramatických národnostních sporů, které souvisely s otevřením Národního domu - střediska českého života ve městě. V červenci 1914 po vyhlášení všeobecné mobilizace odešly první stovky šternberských mužů na frontu a brzy je následovali další. Šternberkem táhly vojenské transporty, byli zde léčeni zranění vojáci. Pro potřebu lazaretů byly zabírány budovy kláštera, škol, spolků, budova Dělnického domu i továrny. Od jara roku 1915 byli ve Šternberku internováni váleční zajatci, kteří často byli využíváni při zemědělských pracích. Situaci navíc zhoršovala hospodářská krize. Většina podniků omezila činnost na minimum nebo ji úplně pozastavila. V rámci nedostatku

jakéhokoliv materiálu, tedy i kovů, byly v letech 1916 - 1917 odvezeny skoro všechny šternberské zvony. Rozpadem Rakousko-uherské monarchie a vznikem samostatné československé republiky v roce 1918 se zcela změnila konstelace v národnostních poměrech na většině území nového státu. (Sofková, 2012 [online])

2.12 Vznik Československé republiky a události ve Šternberku

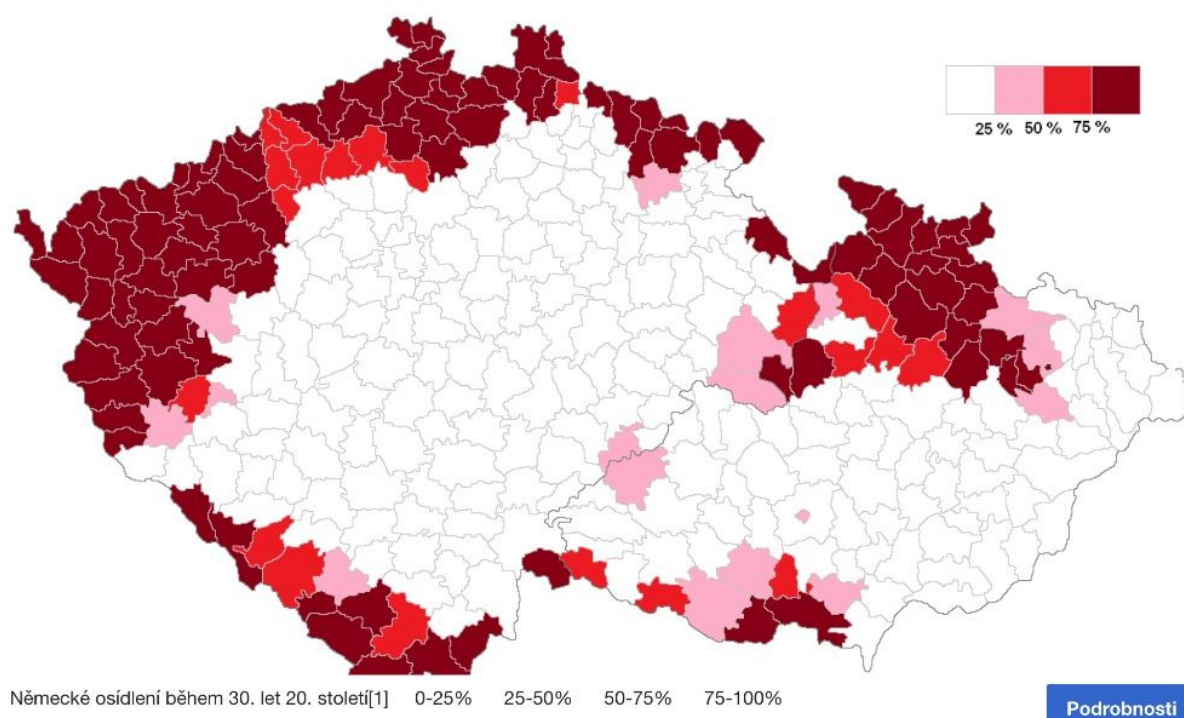
Po vzniku republiky odjeli němečtí poslanci z českých zemí do Vídně, odkud vzápětí vyhlásili samostatnou německou provincii Deutsch Böhmen se sídlem v Liberci a 2 týdny poté i další německé provincie na severní Moravě a ve Slezsku (Sudetenland). Šternberk měl být součástí provincie Sudetenland s centrem v Opavě. Německý nacionalismus byl v příhraničních oblastech velmi silný a Šternberk byl jedním z jeho opěrných bodů. Vyhlášení ČSR v roce 1918 nevzala většina šternberského obyvatelstva na vědomí a 31. října manifestovala za Sudetenland. První československá vláda se obracela na německé obyvatele nejprve s návrhy na jednání, když tyto selhaly, rozhodla se prosadit suverenitu nového státu mocí. Od druhé poloviny listopadu zahájilo československé vojsko obsazování německých území. Šternberk byl obsazen 18. 12. 1918. Dne 19. 12. 1918 se v katolickém spolkovém domě (dnešní Sokolovně) konalo velké shromáždění německého obyvatelstva, kde byl slavnostně vyhlášen protest proti převzetí města českým vojskem. Situace v celé republice již jasně ukazovala sílu armády nově vzniklé republiky, zemské vlády v jednotlivých provinciích se rozpadly a jejich představitelé vesměs prchli ze země. Situace ve Šternberku se stabilizovala, avšak ještě ne trvale. (Sofková, 2012 [online])

Německé obyvatelstvo čekalo na vhodnou chvíli, kdy by mohli znovu jasně vystoupit proti nové republice a dané poměry ještě zvrátit. V únoru 1919 se v německých oblastech československé republiky rozvinula kampaň do voleb rakouského parlamentu, kterou české úřady zakázaly. Na protest proti tomuto postupu, došlo v den ustavení rakouského parlamentu 4. 3. 1919 v těchto oblastech ke generální stávce a k řadě protestních demonstrací. V sedmi městech ČSR přerostly demonstrace v násilné střety, přičemž nejradikálněji se situace vyostřila na Moravě ve Šternberku. Demonstrace si při srážce s českou ozbrojenou mocí vyžádala několik obětí na životech. (Holzmann, Valíček, 2007)

2.13 Období první republiky ve Šternberku

Tyto události byly jedním z důvodů udržování vypjatého nacionalismu ve městě, které se v myslích Němců udrželo po celou dobu první republiky a znovu se v plné síle objevilo v třicátých letech 20. století a zejména pak v pohnutém roce 1938. Po nástupu Hitlera k moci v Německu začaly německé strany velmi posilovat své pozice. Již roku 1934 byla ve Šternberku založena první organizace Henleinovy "Sudetendeutsche Heimatfront", z níž vzešla Sudetoněmecká strana (SdP). Ta v roce 1935 zvítězila v parlamentních volbách. Toto vítězství se odrazilo i ve Šternberku, kde měla většinu voličů, a tak se stala rozhodující politickou silou ve městě.

Obr. č. 7 Německé osídlení během 30. let 20. století v Čechách a na Moravě, Zdroj: (cs.m.wikipedia.org- Sudetští Němci [online])

Nástup německého nacionalismu se nepodařilo zastavit, ba naopak v roce 1938 se Šternberk stává dokonce místem setkání mnoha německých nacionalistických organizací. V květnových obecních volbách ve Šternberku s převahou zvítězila SdP a ovládla městskou radu.

„Jedna, druhá, desátá fotografie, všechny nás přibližují k nejstrašnější dnům tohoto století. Prapory s hákovým křížem, prapory s písmeny SPD. Frenetické nadšení, zdvižené

pravice, Henlein na tribuně, řvoucí dav, Henlein v otevřeném autě, špalír....cvak, snímček, nad nímž se citlivé dámy rozněžní..... Kde se to v nich vzalo? V textilácích a zemědělcích? Muž v košili, kalhoty na šlích, vylezl na žebřík a strhává český nápis na budově.“ (Holzmann, Stanovský, 2007, s. 105)

Oslabit vzrůstající fašistické síly měl i zákaz SdP z poloviny září 1938. V českém i moravském pohraničí docházelo k mnoha ozbrojeným konfliktům henleinovců s pořádkovými silami Československa, konalo se rovněž mnoho fašistických demonstrací a docházelo k nepokojům, které zažil i Šternberk. Demokratické síly svůj boj prohrály podpisem tzv. mnichovské dohody. Zde bylo dohodnuto odstoupení pohraničních území a jejich začlenění do hitlerovského státu. Do tohoto záboru spadala velká část severní Moravy, tím tedy i většina území soudního okresu Šternberk. Většina protifašisticky orientovaného obyvatelstva (Čechů i Němců) opustila město do 8. 10. 1938 s tím, že zde zanechali téměř celý majetek. Dne 9. 10. 1938 do Šternberka vstoupily první oddíly 8. pěší divize německé armády, které zbylé, převážně německé obyvatelstvo radostně přivítalo. Tím se Šternberk dostal na území Říše, kde platily i její zákony. Obyvatelé města se museli jako příslušníci hitlerovského státu často účastnit bojů na frontě nebo útrapy války pociťovali v oblasti hospodářské a zásobovací.

Po porážce hitlerovského Německa v roce 1945 byla Československá republika obnovena v původních hranicích z roku 1937, takže Šternberk se stal opět součástí ČSR. Němečtí obyvatelé Šternberka se ocitli ve složité situaci. Podle dekretu prezidenta republiky z roku 1945 o úpravě československého státního občanství osob německé a maďarské národnosti, byly tyto osoby prohlášeny za zbavené státního občanství. Toto nařízení se netýkalo Němců, kteří se v roce 1938 při sčítání obyvatel přihlásili k Čechům či Slovákům. Při následném odsunu Němců z ČSR v letech 1945 - 1946 došlo rovněž k vysídlení mnoha šternberských občanů. (Sofková, 2012[on line]) V průběhu prvních poválečných let Šternberk postupně zabydleli čeští a slovenští osídlenci ze všech koutů osvobozené republiky. Na konci roku 1946 žilo ve Šternberku cca 6000 osob (Koudela, 2009)

2.14 Období po roce 1945 ve Šternberku

Události týkající se poválečného období včetně odsunu Němců teprve čekají na zhodnocení historiky. V květnu 1945 se ustavil národní výbor, který stál v čele města i okresu. Podle výsledků voleb v roce 1946 byly ustaveny městský a okresní národní výbor, významné posty obsadili členové KSČ. V praxi byly uplatňovány prezidentské dekrety o

konfiskaci majetku nepřátel, o potrestání nacistických zločinců atd. Takto zabavený majetek státem byl pod tzv. národní správou, čehož využívali komunisté k posilování svého vlivu. Do pohraničních oblastí, odkud bylo mnoho Němců vysídleno, tedy i do Šternberka, přišlo mnoho lidí z vnitrozemí. Po únorovém převratu v roce 1948 došlo i zde k čistkám ve správních orgánech. Poté nastalo období totalitního režimu i s jeho nechvalně proslulými nejtvrďšími perzekucemi v období 50. let. Ty se projevíly i ve Šternberku. KSČ ovládla životy lidí ve všech sférách. Vedle politického vlivu byl velmi negativní i zásah do oblasti ekonomiky. Byly zde zlikvidovány soukromé firmy a zejména byl odtud odstraněn doposud tradiční textilní průmysl. Naopak lehký průmysl ve městě zůstal a prosperoval. Například dřevařství či výroba hodin v továrně Chronotechna, která byla roku 1947 zřízena na místě zrušené tabákové továrny. Významným podnikem v této době byl rovněž vojenský opravárenský závod. V roce 1960 byla provedena správní reforma, která zredukovala počet okresů a krajů. Šternberk tak přestal být okresním centrem a byl začleněn pod okres Olomouc. Následující období relativního uvolnění situace v 60. letech bylo opět násilně ukončeno v srpnu 1968 okupací ČSR armádami států Varšavské smlouvy. Šternberk byl dočasně obsazen polskými vojsky. Novou historii začal Šternberk psát, stejně jako celá republika, až po listopadovém převratu roku 1989. (Sofková, 2012 [online]) V roce 1991 byla ve Šternberku prohlášena městská památková zóna o rozloze 78 ha, ve které se nachází 61 zapsaných kulturních památek.

2.15 Nové tisíciletí ve Šternberku

Do nového tisíciletí vykročilo město Šternberk velmi úspěšně. Dlouholetá systematická a cílevědomá obnova kulturního dědictví v městské památkové zóně a příkladná spolupráce města s vlastníky kulturních památek a prohlubování mezinárodních kontaktů pod sjednocující ideou „Šternberk-město času“ byla oceněna udělením titulu Historické město roku 2008. Město dostalo také poctu uspořádat Národní zahájení Dnů evropského dědictví ve dnech 11. - 13. září 2009 s ústředním motem „Památky měřené časem“. (Koudela, 2009)

Šternberk má bohatou historickou památkovou zónu, kterou si můžete projít sami za každého počasí. Průvodcem Vám bude zvláštní zařízení, které nemá v České republice obdoby. Jmenuje se **klikotoč**. Je to „mluvící“ informační zařízení, které návštěvníky seznámí s nejvýznamnějšími památkami města. Točením kliky se vyrábí elektrický proud a po zvolení jazyka je připraven přibližně tříminutový výklad. V historické části města se můžete zastavit u devíti klikotočů.

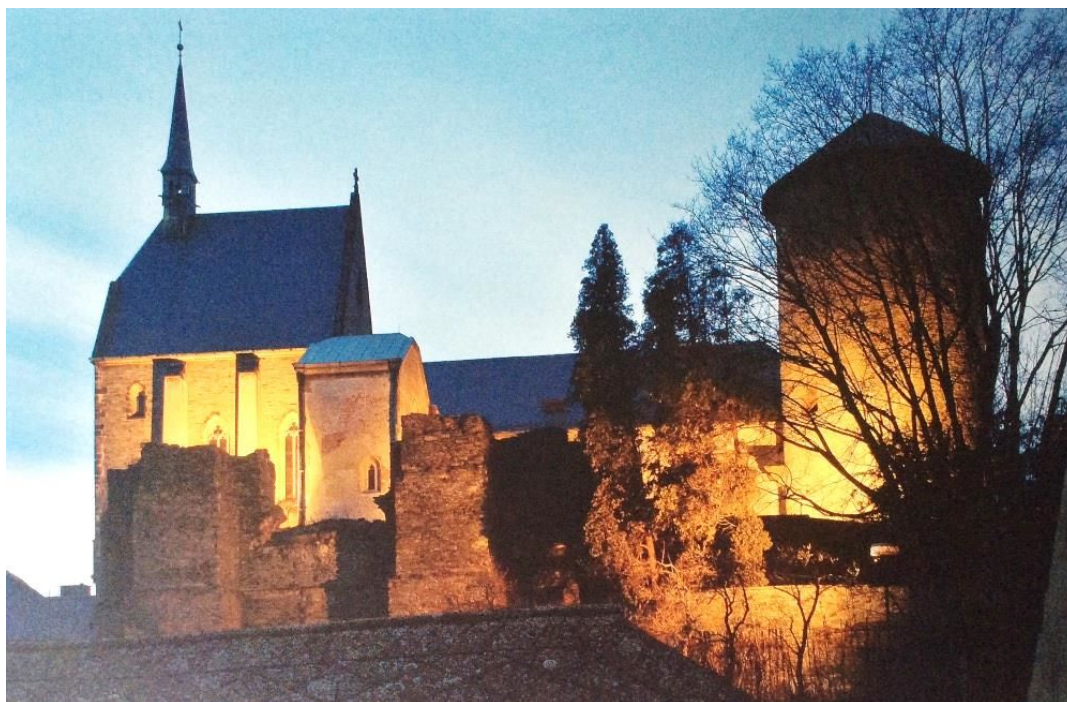
3 HRAD ŠTERNBERK

Rodová pověst praví, že rytíř Jaroslav ze Šternberka získal území severně od Olomouce odměnou za záchranu Olomouce před tatarským vpádem roku 1241. Nicméně hrdinou erbů hvězdy byl **Zdeslav z Divišova a Šternberka**, praotec rodu a zakladatel obou stejnojmenných hradů v Čechách i na Moravě. Raně gotický hrad měl bergfritovou dispozici obdélného půdorysu s hradbou až 4 metry tlustou štítovou zdí. Na severní nejzranitelnější straně hradu byla vztyčena velká válcová věž (bergfrit) z hrubého lomového zdiva a postavena brána. Věž je nejvýraznějším pozůstatkem první stavební fáze. První zmínka o hradu se váže k roku 1269. Nejstarší palác byl umístěn v jihovýchodní chráněné části hradu.

Významné období v dějinách hradu nastalo ve druhé polovině 14. století za **Alberta II. ze Šternberka**. Vzdělaný církevní hodnostář a diplomat císaře Karla IV. obehnal město hradbami, založil klášter augustiniánů a zvelebil rodový hrad. Původní raně gotickou kapli nahradila v letech 1360 až 1380 současná stavba v jižním křídle hradu. Z této doby pochází presbytář (ústřední prostor kostela, kde je orloj), klenba lodě je pozdně gotická a arkýř závěru kaple je z novogotické restaurace objektu. Interiér kaple je vyzdoben nástěnnou výmalbou a nejcennější uměleckou památkou té doby je šternberská madona (nyní ve sbírce Arcidiecézního muzea v Olomouci). Další stavební činnost je spojena s **pány z Kravař** v letech 1407-1466. Celý hrad ovinulo vnější pásmo opevnění, zesílené na západě hranolovou věží, na východě čtverhrannou baštou. Na hradě byl roku 1415 podepsán stížný list kostnickému koncilu šlechtou olomouckého kraje. V roce 1430 dobyli hrad táborité Prokopa Holého a drželi jej celé dva roky.

Výrazné stopy zanechali na hradě také za téměř stoleté působení od roku 1480 **pánové Berkové z Dubé a Lipé**. Ze severu vystavěli jako mohutný štít pozdně gotické dělostřelecké opevnění a stavělo se i v palácovém jádru. Svědectvím je pozdně gotický portál v části paláce upraveném jako Rytířský sál, kde je v nadpraží jejich erb s letopočtem 1507. Poslední Berka, Jan Václav, vystavěl na jižní straně k městu rozsáhlé předhradí s provozními a hospodářskými budovami a vstupní bránou z roku 1536. Po požáru v roce 1538 byl hrad obnoven v renesančním duchu. Vlastní hrad byl rozšířen o nové křídlo s raně renesanční architekturou a vzácně zdobenými hřebínkovými klenbami. Berkovskou epochu rozkvětu Šternberka ukončila smrt Jana Václava Berky v roce 1565. S jeho dcerou hrad získala **minsterberská knížata**. V 17. století třicetiletá válka zanechala na hradě a městě velké škody.

Do let 1700-1945 spadá dlouhá éra **Lichtenštejnů**, posledních šlechtických vlastníků a také stavebníků. Nejprve prováděli jen nezbytné opravy po válkách a požáru roku 1678. K realizaci v době baroka nedošlo, hrad chátral a měnil se v zříceninu. Téměř v troskách skončil hrad po prusko-rakouských válkách. V roce 1741 bylo město obsazeno pruskou armádou. Obrat nastal až za Jana II. z Lichtenštejna, který nařídil po roce 1886 celkovou obnovu v duchu romantického historismu. První patro s mobiliáři a bohatými sbírkami bylo zařízeno jako muzeum a druhé patro sloužilo knížecí rodině. V předpolí hradu byl zřízen také krajinářský zámecký lesopark, navržený vídeňským architektem Albertem Eschem v roce 1907. Z interiéru hradu přestavěného na zámek je nutné vyzvednout Rytířský sál s koženými zlacenými renesančními tapetami a sousední Vizitkový sál se sítovou klenbou a podpisy s erby (vizitkami) Berkovských hostů. Vysoce hodnotný je také soubor renesančních a raně barokních kachlových kamen, sbírka holandského a vlámského barokního malířství z 16. a 17. století., a velká ložnice s dřevěnými vyřezávanými stropy. Hrad nabízí návštěvníkům ke zhlédnutí unikátní soubor italské a severské raně renesanční malby i **ukázky holandského a vlámského barokního malířství**, šlechtické interiéry minulých století či vzácnou kolekci gotických a renesančních dřevěných plastik, reliéf Utrpení sv. Kunhuty je jednou z nejstarších dochovaných renesančních dřevořezeb na Moravě. Pohled do života moderní šlechty počátku 20. století je prezentován horkovzdušným vytápěním, koupelnami či jídelním výtahem. Zajímavou památkou je také secesní osobní výtah. (Brych, 2007)

Obr. č. 8 Hrad Šternberk, Zdroj: (Valušková, 2004)

4 AUGUSTINIÁNSKÝ KLÁŠTER ŠTERBERK

V těsné blízkosti šternberského hradu leží bývalý augustiniánský klášter. Současná podoba pochází z 18. století a je výsledkem tvůrčí aktivity jeho posledních proboštů. Budova probošství, dnes fara, byla postavena za probošta Patricia Vavřince Lehmana asi v letech 1718 - 1723, jeho nástupce Patricius Jan Meixner (1726 - 1734) nechal zabudovat barokní letohrádek, později zbořený, v zahradě kláštera, která byla přeměněna na vznosný park. Vlastní stavba konventu byla provedena za probošta Jana Josefa Glätzla ve 30. a 40. letech 18. století. Na výzdobě klášterních budov se podíleli vynikající umělci moravského baroka - malíř Jan Kryštof Handke, sochaři Filip Sattler a Jan Kammereit. Náměstí pod kostelem bylo v r. 1719 ozdobeno mariánským sloupem, který nechal postavit kníže Josef z Lichtenštejna na památku zachránění města před poslední morovou epidemií v letech 1715 - 1716. Barokní přestavba kláštera byla završena novostavbou klášterního a farního kostela Zvěstování Panny Marie na místě zbořeného, původně gotického kostela v letech 1775 - 1783. V současnosti nabízí Handkeho občanské sdružení prohlídky kláštera. (Handke.cz [online]) Prohlídka celého areálu zahrnuje expozici o historii města, historii kláštera, klášterní sklepy, historické sály s obnovenou nástropní malbou od J. K. Handkeho, obrazárnu barokních malířů, věžní hodinové stroje, včelařskou výstavu, expozici s vánoční tematikou, výstavy současných autorů. Návštěvníci se mohou seznámit i se zvukem různých hudebních nástrojů. Bonusem je ukázka hry na varhany včetně jedinečného výhledu na prostory chrámu Zvěstování Páně z kúru. Bývalý augustiniánský klášter v současné době vlastní dva majitelé – Město Šternberk (klášter) a Římskokatolická farnost Šternberk (kostel, ambit, fara). Město Šternberk od r. 1999 usiluje o záchranu objektu ve svém majetku a v dnešní době je objekt opraven tak, že některé části se dají již využívat pro širokou veřejnost – např. druhé nádvoří se pronajímá ke kulturním akcím. (Kudy z nudy [online])

Obr. č. 9 a 10 Augustiniánský klášter, Zdroj: (www.handke.cz[online])

5 EXPOZICE ČASU ŠTERNBERK

Charakter Expozice času má široký záběr od vesmírného času k atomovým hodinám a nejmodernějším metodám měření času. Tato ojedinělá expozice osvětlí všem proces vzniku vesmíru a času, představí rozdílnost kalendářů a času v různých kulturách různých dob a popíše vývoj nejstarších hodin a principy měření času. Prostor dostávají také mechanické hodiny, elektrické a elektronické hodiny a zvláštní hodiny. Mezi zvláštní hodiny jsou zařazovány hodiny s neobvyklým tvarem, zvláštním způsobem pohonu, neobvyklým regulátorem chodu nebo funkcí. Jako exponát je zde také představen Hubbleův teleskop a model atomových hodin. Pozornost je věnována i výtvarnému umění a hudbě. Návštěvník se také dozví, jak se čas podepisuje na medicíně, módě a celé společnosti. Expozice je doplněna o vybrané citáty, které přibližují názor na čas z pohledu významných osobností.

„Člověk nemá nic vzácnějšího a cennějšího než čas.“ (Ludwig van Beethoven)

*„Když člověk říká, že nemá čas, tak se mu vlastně nechce. Protože čas je pořád.“
(Tomáš Garrigue Masaryk)*

Celá koncepce se vyznačuje odklonem od tradicionalistického muzejního pojetí k volné práci s prostorem, k důrazu na výtvarné řešení, scénografické prvky a volný přístup k vybraným objektům z oblasti názorných výchovných pomůcek. Pro školy jsou připraveny animační programy přizpůsobené věku studentů.

Obr. č. 11 a 12 Expozice času Šternberk, Zdroj: (Vlastní foto, 2018)

5.1 Historie objektu muzea

Objekt dnešního muzea patří k nejstarším domům ve Šternberku, stál zde již na začátku 16. století. Bývala zde tržnice, hostinec, v roce 1593 sladovna, od roku 1674 zde byla dočasně umístěna mučírna a vězení. Objekt sloužil také pro podnikání s kameninou, porcelánem, v 19. století se tu nacházela výrobní pálenky a likérů; od roku 1952 pak byla budova využívána pro kulturní účely – ještě dodnes se jí říká dům osvěty.

Obr. č. 13 a 14 Objekt muzea, Zdroj: (Vlastní foto, 2018)

Zajímavé je, že 15. února 1620 byl v domě krátce ubytován král Fridrich Falcký s manželkou, 19. listopadu 1805 zde posnídali rakouský císař František I. a ruský car Alexandr I., když jejich vojska táhla ke Slavkovu.

Budova se může pochlubit prvky mnoha různých stylů: klenby, okno na fasádě nebo sklepy jsou postaveny v gotickém stylu, sály do ulice náleží renesanci a portál můžeme zařadit do stylu klasicistního. V roce 1998 byl objekt prohlášen kulturní památkou a zapsán v ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR. Až do roku 1999 se mohl Šternberk chlubit přívskem „město hodin“. Následující rok však došlo k likvidaci Muzea hodin na hradě a ke konci výroby mechanické časomíry. Rozestavěný objekt čekal deset let na svoji novou příležitost. Nakonec bylo rozhodnuto, že se stane místem nové Expozice času. Jde o expozici vycházející z tradičního pojmu „Šternberk – město hodin“. Pro myšlenku Expozice času získalo město Šternberk podporu nejen v České republice, ale také v zahraničí. Podařilo se mu získat kooperující partnery v Německu a Švédsku a následně formou grantu také podporu Evropské unie v kategorii projektu „kulturní dědictví“. (Expozice času [online])

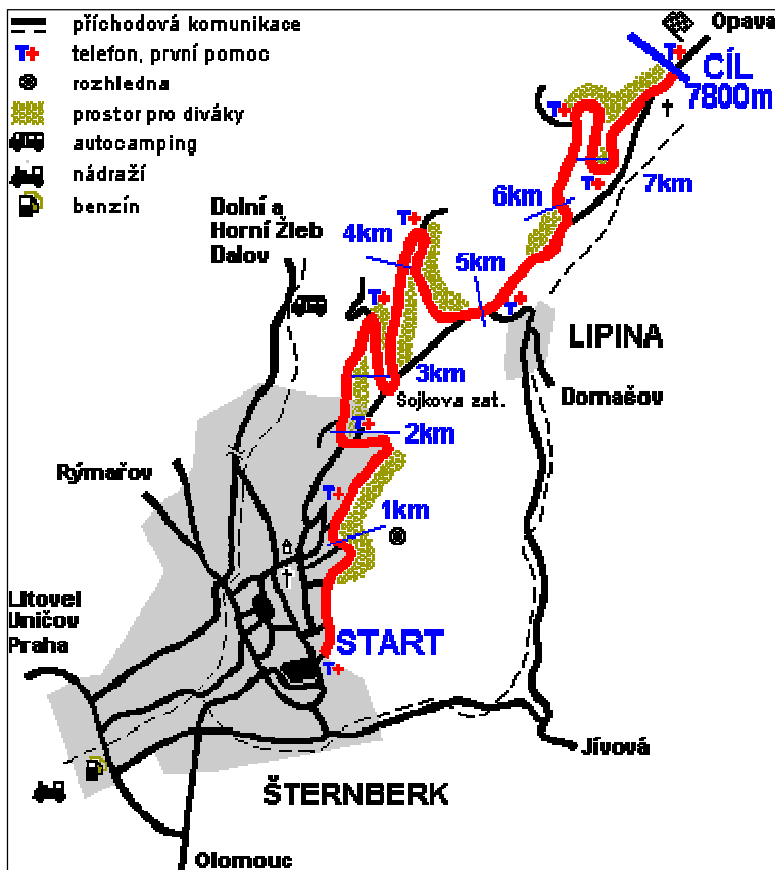

6 ECCE HOMO

Historie závodu ve Šternberku je velmi bohatá. Název kopce Ecce Homo v překladu z latiny zní "Ejhle člověk". Pojmenování pochází podle dvou sousoší Ježíše Krista. Jedno stojí pod kopcem u Lipiny a jedno na vrcholu stoupání u Dvorců. Původní význam slov Ecce Homo je biblický výrok Piláta Pontského, když ztýraného a zbičovaného Krista vydal davu k ukřižování.

První zmínka o Ecce Homo jako závodě je spojena s rakouským automobilovým klubem ÖAC a Slezským automobilovým klubem ve Vratislavi. Obyvatelstvo Rakouska - Uherska se k motorismu stavělo vyloženě nepřátelsky. Po důkladných přípravách obou zmíněných klubů bylo rozhodnuto uspořádat soutěž spolehlivosti a tzv. konkurenční jízdy na trase Vídeň - Vratislav – Vídeň v roce 1905. Před I. světovou válkou a ještě dlouho po ní byly závody do vrchu velmi populární. K tomu trať Ecce Homo na úbočí Nížkého Jeseníku ve Šternberku vybízela. Hned po první světové válce, 2. října 1921, se jelo Ecce Homo poprvé jako samostatný automobilový závod pouze do vrchu. Absolutním vítězem se tehdy stal Josef Veřmiřovský. Ze známých závodníků se závodů ECCE HOMO účastnila v roce 1926 i Eliška Junková a ve své kategorii ho vyhrála. (Holzmann, Junková 2007)

Po druhé světové válce, byl z prostého závodu do vrchu vytvořen rychlostní okruh a jeho vítězi se stali Jaroslav Pavelka na Tatraplánu - sport a Bruno Sojka na monopostu Tatra. Po vynikajícím závodníkovi továrních vozů Tatra Bruno Sojkovi, který v roce 1951 na tréninku den před závodem tragicky zahynul, je pojmenována jedna z nejtěžších zatáček trati. (Ecce.homo.cz [online])

Obr. č. 15 Mapa trati Ecce Homo, Zdroj : (ecce.homo.cz [online])

7 SOUČASNOST MĚSTA ŠTERNBERKA

7.1 Ohlédnutí města Šternberka za rokem 2017

V roce 2017 byla ve Šternberku podepsána dohoda s Univerzitou Palackého v Olomouci o zpracování nové reprezentativní publikace Dějiny Šternberka, která má být dokončena v roce 2021. Město opět obhájilo vítězství v krajském kole soutěže o titul Historické město roku a získalo sto tisíc korun na obnovu kulturních památek v centru města. V krajské soutěži Stavba roku komisi zaujala rekonstrukce Kulturního domu. Stříbrnou příčku město získalo za novou službu – placení parkování přes sms – v soutěži Zlatý erb, kategorii Smart City a nejlepší elektronická služba. Na jarní mezinárodní květinové výstavě Flora Olomouc získala šternberská expozice 1. místo, zaujala historickým kočárem i exponáty z hradu. V dubnu byla zahájena již šestá sezona Venkovských trhů Šternberk, které si získaly u obyvatel i návštěvníků obrovskou oblibu. Druhou sezonu zahájila 21. dubna expozice Ecce Homo Park s novou dětskou autodráhou. Spolek Prohlubování česko-německých vztahů si připomněl 15. výročí, předseda spolku Vilém Zlamal připravil ve Šternberském klášteře retrospektivní výstavu o činnosti spolku.

Sportovní událostí roku byly závody Ecce Homo o prvním červnovém víkendu: město, kavárny, restaurace i hotely praskaly ve švech. Vítězem již 112. ročníku a současně 37. ročníku Mistrovství Evropy se stal Ital Simone Faggioli s novým traťovým rekordem 2:43,37. V létě proběhly tradiční akce jako Město v pohybu, Léčebenské slavnosti a soutěž siláků Strongman. Jeden z posledních koncertů kariéry odzpívala 15. června na hradě Marta Kubišová, která byla hostem Šternberského kulturního léta pod hvězdami. Dvanáctý ročník extrémního závodu ve skocích na kolech do vody se uskutečnil 24. června v zatopeném lomu pod Lipinou za podpory několika stovek fanoušků. Na hradě probíhal již čtrnáctý ročník hudebního festivalu Šternberský kopec. Městem projel za značného zájmu občanů etapový cyklistický závod Czech Cycling Tour. Druhý zářijový víkend 9. a 10. září patřil tradičně závodům Ecce Homo Historic a Šternberským slavnostem. Do Šternberského kláštera byly přivezeny artefakty z partnerského města Günzburg, panely, fotografie, modely budov a další vzpomínky odsunutých německých obyvatel po druhé světové válce. V Rytířském sále šternberského hradu proběhlo 15. listopadu slavnostní předání cen města a čestného občanství šternberskému rodákovi – malíři Kurtu Grögerovi in memoriam u příležitosti 65. výročí jeho úmrtí. Čestné občanství je nejvyšší vyznamenání, jaké může být městem uděleno. Dalším oceněným byl bývalý ředitel Gymnázia Šternberk Jiří Hackenwald, který velkou část svého

života zasvětil oblasti školství a tělovýchovy. V pondělí 13. listopadu se uskutečnil tradiční průvod se svatým Martinem v čele a hojně navštívené Svatomartinské slavnosti na hradě. Akci uspořádalo šternberské gymnázium. Ve čtvrtek 16. listopadu byly již po šestnácté zahájeny Dny rodu Sternbergů, na oslavu zaznělo slavné Requiem W. A. Mozarta. V neděli 3. prosince se na Hlavním náměstí rozsvítil vánoční strom a zahájen tak byl bohatý adventní program. (Černocká, Šternberské listy 01-2018 [online])

7.2 Šternberk- kultura a sport- co nás čeká v roce 2018

Leden- proběhla Tříkrálová sbírka

Únor- Na náměstí se konal Masopustní jarmark

Březen- Zahájení nové sezony na hradě, Šternberský Slaviček

Filmový festival Expediční kamera (hrad)

Duben- Mezinárodní den památek a sídel (MKZ), Chrámový koncert (ZUŠ)

Květen- Noc kostelů (hrad), Festival v klášteře „Šternberk zpívá“, Park žije (divadelní představení a výstavy)

Červen- ME závodů do vrchu Ecce Homo, Město v pohybu, Strongman- 7. ročník
Šternberské kulturní léto, Léčebenské slavnosti

Červenec- Podvečerní kostymované prohlídky (hrad), Šternberský kopec -festival
Strašidelná expozice (MKZ)

Srpen- Czech Cycling Tour: etapa Mohelnice – Šternberk, Letní divadelní hraní (hrad)

Září- MČR v závodech do vrchu + Ecce Homo Historic, Šternberské slavnosti

Rally Jeseníky - MČR sprint rally

Říjen- 28. 10. Republika /// 100 (město) - akce k 100. výročí naší republiky

Hubertova jízda

Listopad- Svatomartinské slavnosti (gymnázium), Dny rodu Sternbergů

Prosinec- Dětský vánoční jarmark (hrad), I. adventní neděle na náměstí (MKZ)

(Kapková- Kuncová, Šternberské listy 02-2018 a 03-2018 [online])

7.3 Mikroregion Šternbersko

Mikroregion Šternbersko byl ustaven v roce 1998 a tvoří jej tyto obce: Babice, Bělkovice-Lašťany, Bohuňovice, Dolany, Domašov nad Bystřicí, Domašov u Šternberka, Hlásnice, Hlušovice, Hnojice, Horní Loděnice, Hraničné Petrovice, Jívová, Liboš, Lipina,

Lužice, Komárov, Mladějovice, Mutkov, Řídeč, Samotíšky, Štarnov, Šternberk, Štěpánov. – počet obyvatel cca 31.000.

Jednotlivé obce tvoří na mapě okresu Olomouc pomyslný sjednocující kruh, jehož střed tvoří právě město Šternberk (symbol jednoty je vyjádřen i ve znaku mikroregionu).

Obr. č. 16 Znak Mikroregionu Šternbersko, Zdroj: (Mikroregion Šternbersko)

Cílem Mikroregionu Šternbersko je spolupráce mikroregionu v zájmu jeho dalšího rozvoje, propojování informací o jednotlivých částech mikroregionu (již realizováno formou internetového propojení), vytváření vazeb mezi podnikatelskými subjekty, kulturními a společenskými organizacemi i občany.

Výsledkem snažení a práce obcí je zpracování vlastních rozvojových projektů na mikroregionální úrovni. Zájmem jednotlivých obcí a jejich představitelů je pak společné řešení záležitostí Mikroregionu Šternbersko. Cílem je vzájemné sblížení a společné řešení problémů, které by samostatně a pouze vlastními silami obce nemohli řešit, nebo až ve vzdáleném časovém horizontu.

Předpokladem kladného přijetí projektů je mimo jiné i příznivá strategická poloha města a jeho okolí. Šternberk již dnes využívá výhod dynamických faktorů území, mezi něž patří silniční vazby Olomouc-Opava (I/46) a železniční spojení Olomouc-Uničov. Dobré dopravní spojení regionu Olomouc a Jeseník se silnicemi s navrženými parametry dálničního typu dává rovněž příznivé předpoklady získání nových investic do daného strategicky významného území. (Mikroregion Šternbersko [online])

7.4 Obyvatelstvo

Obyvatelstvo Šternberka a okolí se za posledních sto let výrazně proměnilo. (viz příloha č. 5 z roku stav z roku 1912) V roce 1921 bylo ve šternberském okrese 30,45 % Čechů a 69,40 % Němců. (Holzmann, Kubis 2007, s. 25) Za fašistické okupace bylo české obyvatelstvo Šternberka a obcí z oblasti Sudet téměř zcela vysídleno nebo rozptýleno. Po osvobození roku 1945 byla podstatná část německého obyvatelstva odsunuta do Německa a město Šternberk osídleno českým obyvatelstvem. Ve městě zůstala nevelká německá menšina hlavně německých antifašistů a osob ze smíšených manželství. (Holzmann, Valíček 2007, s. 27) Na konci roku 1946 žilo ve Šternberku cca 6000 obyvatel. Při sčítání lidu v roce 1950 zde žilo již 8682 obyvatel (z nich jen 32 německé národnosti) a v roce 1957 10800 obyvatel, v roce 1968 již 12136 obyvatel, na konci roku 1989 14334 obyvatel, v roce 2001 14222 obyvatel. (Koudela, 2009)

V současnosti má Šternberk k 1.1.2017 13746 obyvatel včetně pěti obcí, na které se Šternberk člení: Dalov, Chabičov, Krakořice, Těšikov a Lhotu u Šternberka.

Podíl občanů, kteří se narodili ve stejné obci, ve které mají současné bydliště, tzv. podíl rodáků, se v Olomouckém kraji snížil pod 50 % podobně jako v ČR. Snížený podíl rodáků ovlivnily především nižší podíly na Jesenicku, Šumpersku a Šternbersku. (Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [on line])

Město Šternberk neleží v žádné folklórní oblasti, proto se zde nevyskytují žádné atributy, které k folklóru patří, písně, zvyky, kroje. Nicméně v 7 km vzdálené obci mikroregionu Šternbersko, která se jmenuje Bělkovice-Lašťany, se udržují zvyky hanácké vesnice, a to především o Velikonocích.

7.5 Velikonoční zvyky v Bělkovicích- Lašťanech

V místní Mateřské škole si děti připomínají starý zvyk **Vynášení Morény**. Na první jarní den uspořádají pochod po vesnici a hodí zlou bohyni zimy Morénu do Bělkovického potoka a tím přivítají bohyni jara Vesnu. Při pochodu děti ťukají dřívky o sebe a říkají básničky a zpívají písničky.

Týden před Velikonocemi, na Smrtnou neděli, chodí koledovat dívky po vesnici. **Chození s jedličkou** se obnovuje jako krásný velikonoční zvyk díky aktivní činnosti lašťanských členů souboru Mladá Haná z Velké Bystřice, kteří mají doma hanácké kroje a

udržují tento zvyk v paměti vesnice. Symbolicky tak vnášejí do vesnice jaro a nový život. Na vršek jedličky se nasazuje hlavička panenky, ozdobí se slámou, rukávy z krepového papíru, košilka a sukně a mašličky. Použité barvy mají také svou symboliku: žlutá připomíná slunce a jaro, červená krev a nový život, bílá čistotu a modrá nebe a vodu. (Toušlová, 2017, s. 130-133)

Obr. č. 17 a 18 Vynášení Morény a Chození s jedličkou Zdroj: (Vlastní foto)

Nejstarší zvyk, který se u nás dochoval snad již od roku 1848, se nevyskytuje v žádné jiné vesnici na Hané. Jmenuje se **Ježíškovy matičky**. Vítá se jím jaro a oslavuje se Kristovo vzkříšení. Ježíškovy matičky chodí z Bělkovic do kostela v Dolanech a z Lašťan do kostela v Bohuňovicích. Liší se v oblečení krojů, bělkovické matičky mají původní slavnostní hanácké kroje a krásné věnce na hlavách, lašťanské matičky mají jednodušší pokrývku hlavy a jednodušší šat. Nicméně oba průvody jsou velmi krásné a doprovázené dechovými orchestry, které vyhrávají na cestu. Matičky nesou sochu vzkříšeného Spasitele a korouhvičku. Doprovází je mládenci s korouhvemi. (Čermák, 2008, s. 184)

Tento zvyk byl v roce 1958 zakázán, obnoven v roce 1969, po několika letech opět zakázán a obnoven po roce 1990. Protože se jedná o velmi ojedinělou tradici v rámci celé České republiky, byl průvod Ježíškových matiček zapsán v prosinci 2015 na Ministerstvu kultury do **Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky** jako položka č. 21. Z tohoto seznamu se vybírají po čase položky do mezinárodního registru nemateriálních památek UNESCO.

Obr. č. 19 Lašťanské matičky 2018 Zdroj: (Vlastní foto)

Obr. č. 20 Bělkovické matičky 2018 Zdroj: (Vlastní foto)

8 TÉMA REGIONU V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) je dokument, který stanovuje a konkretizuje cíle, formy, délku a obsah základního vzdělávání. Je východiskem pro tvorbu školního vzdělávacího programu (ŠVP) a hodnocení výsledků vzdělávání žáků. (Zákon č.561/2004 Sb.) Vzdělávací obsah je v RVP ZV rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí, které se dělí na jeden nebo více vzdělávacích oborů. Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Průcha klíčové kompetence definuje jako „ *soubor vědomostí, schopností, postojů a hodnot, které jsou nezbytné pro osobní rozvoj jedince a jeho uplatnění ve společnosti.* “ (Průcha, 2009)

Téma regionu v naší práci můžeme zařadit do následujících vzdělávacích oblastí a oborů:

Člověk a jeho svět - tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací oblast týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí. Patří sem množství poznatků, dovedností a zkušeností žáků se svým nejbližším okolím.

Jazyk a jazyková komunikace - Český jazyk a literatura – téma regionu se objevuje v textech, knihách, mapách, průvodcích, pověstech a dalších tištěných materiálech.

Umění a kultura – téma regionu je zastoupeno v obrazech, fotografiích, sochách, uměleckých předmětech, muzeích, galeriích.

Člověk a zdraví – téma regionu je zastoupeno v tělesných aktivitách v přírodě, ať už je to orientační běh, cykloturistika nebo pěší turistika.

Matematika a její aplikace – téma regionu je zastoupeno při počítání vzdáleností, nadmořských výšek, při řešení početních slovních úloh, při vyhledávání, třídění a sběru dat.

Informační a komunikační technologie – téma regionu zařazujeme při vyhledávání informací o regionu na internetu, při práci s fotografickým materiálem, při dokreslování do map, apod.

Člověk a svět práce -využívá téma regionu při výrobě a kreslení mapy, obrazů, koláží a dalších pomůcek.

8.1 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

„Vzdělávání v této oblasti rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Učí žáky pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Vede žáky k poznávání sebe i nejbližšího okolí a postupně je seznamuje s místně i časově souvisejícími osobami i jevy a se složitějšími ději. (Vavrdová, 2009, s. 17)

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je rozčleněna do pěti tematických okruhů:

- Místo, kde žijeme – žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v rodině, ve škole, v obci, ve společnosti. Důraz je kladen na praktické poznávání místních a regionálních skutečností. Činnosti a úkoly by měly probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště.
- Lidé kolem nás – žáci si postupně osvojují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi
- Lidé a čas – žáci se učí orientovat v dějích a čase. Poznávají, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů.
- Rozmanitost přírody – žáci poznávají rozmanitost a proměnlivost živé i neživé přírody. Na základě praktického poznávání okolní krajiny se žáci učí hledat důkazy o proměnách přírody, sledovat vliv lidské činnosti na přírodu a hledat možnosti, jak ve svém věku a ve svém okolí přispět k ochraně přírody.
- Člověk a jeho zdraví – žáci si osvojují bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích

RVP ZV uvádí pro každý z výše uvedených okruhů očekávané výstupy v prvním i druhém období primárního vzdělávání a rovněž je zde taxativně vymezeno a specifikováno konkrétní učivo. Vlastivědné učivo sestává z části dějepisné, zeměpisné a společensko-vědní. Potřebné vědomosti a dovednosti získávají žáci pozorováním názorných pomůcek, obrazů, map, přírody a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové nebo projektové situace.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět využívá regionální tematiku k rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k:

- utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti,
- orientaci ve světě informací a k časovému a místnímu propojení historických, zeměpisných a kulturních informací

- rozšiřování slovní zásoby v osvojované regionální tematice
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům

8.1.1 Místo, kde žijeme

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Místa, kde žijeme ve 2. období ve vztahu k místnímu regionu:

- žák určí a vysvětlí polohu svého bydliště vzhledem ke krajině a státu
- žák určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich
- žák rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map, vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlech lidí na mapách naší republiky
- žák vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody
- žák zprostředkuje ostatním zkušenosti a zážitky z vlastních cest

Učivo se zaměřuje na domov – prostředí a orientaci v místě bydliště, na školu - prostředí a okolí školy, obec a místní krajinu, okolní krajinu (region) – polohu v krajině, minulost a současnost obce nebo města, působení lidí na krajinu a životní prostředí a na mapy obecně zeměpisné a tematické – na jejich obsah, grafiku a vysvětlivky.

8.1.2 Lidé kolem nás

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Lidé kolem nás ve 2. období ve vztahu k místnímu regionu:

- žák vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)
- žák poukáže na změny v nejbližším společenském a přírodním prostředí a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města)

Učivo se zaměřuje na rodinu – postavení jedince v rodině, kulturu – podoby a projevy kultury, kulturní instituce místního regionu.

8.1.3. Lidé a čas

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Lidé a čas ve 2. období ve vztahu k místnímu regionu:

- žák pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- žák využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů
- žák se orientuje v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
- žák srovnává způsob života a práce předků s využitím regionálních specifik

Učivo se zaměřuje na orientaci v čase – dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, na regionální památky- na péči o ně, na báje, mýty a pověsti- z minulosti kraje a předků, na domov a vlast.

8.1.4 Rozmanitosti přírody

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Rozmanitosti přírody ve 2. období ve vztahu k místnímu regionu:

- žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody
- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu
- zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě

Učivo se zaměřuje na vodu a vzduch, vlastnosti a výskyt a oběh vody v přírodě, na nerosty, horniny a půdu, vznik půdy a její význam, na rostliny, houby a živočichy na jejich výskyt a význam v přírodě. V neposlední řadě se zaměřuje na ochranu přírody, odpovědnost lidí, likvidaci odpadů a na mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochranu před nimi.

8.1.5 Člověk a jeho zdraví

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Člověk a jeho zdraví ve 2. období:

- žák uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

Učivo se zaměřuje na osobní bezpečí a krizové situace dětí, vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v silničním provozu a na přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví.

8.2 Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace, vzdělávací obor Český jazyk a literatura

Cílové zaměření vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura využívá regionální tematiku k rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k:

- pochopení jazyka jako nositele historického a kulturního vývoje národa
- vnímání jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací
- zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny a texty

8.2.1 Komunikační a slohová výchova

Očekávané výstupy Komunikační a slohové výchovy ve 2. období:

- žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk
- reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení
- vede správně dialog
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry

Učivo se zaměřuje na čtení pozorné, jako zdroj informací, čtení vyhledávací a klíčová slova. Dále se zaměřuje na naslouchání a mluvený projev a žánry písemného projevu, pozdrav z prázdnin, zprávu, dopis, popis a vypravování.

8.2.2 Jazyková výchova

Očekávané výstupy Jazykové výchovy ve 2. období:

- žák porovnává významy slov a slova vícevýznamová
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledává základní skladebnou dvojici
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí

Učivo se zaměřuje na slovní zásobu a tvoření slov, tvarosloví, slovní druhy, na skladbu větu jednoduchou a souvětí a pravopis lexikální.

8.2.3 Literární výchova

Očekávané výstupy Literární výchovy ve 2. období:

- žák vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- volně reprodukuje text, tvoří vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů

Učivo se zaměřuje na poslech literárních textů, zážitkové čtení a naslouchání, na tvořivé činnosti s textem, dramatizaci, a na základní literární pojmy pohádku, bajku, povídku.

8.3 Vzdělávací oblast Umění a kultura, vzdělávací obor Výtvarná výchova

Cílové zaměření vzdělávacího oboru Výtvarná výchova využívá regionální tematiku k rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k:

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání
- učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy
- spoluvytváření podnětné atmosféry pro tvorbu

Očekávané výstupy Výtvarné výchovy ve 2. období:

- žák užívá a kombinuje prvky linie a barevné plochy
- zaměřuje se na projevení vlastních životních zkušeností
- porovnává různé interpretace jako zdroj inspirace

Učivo se zaměřuje na prvky vizuálně obrazného vyjádření- linie, tvary, objemy, jejich kombinace a proměny v ploše a v prostoru, na typy vizuálně obrazných vyjádření- volná malba, fotografie a osobní postoje v komunikaci v rámci skupiny. (RVP ZV 2017 [online])

EMPIRICKÁ ČÁST

9 CHARAKTERISTIKA A CÍLE VÝZKUMU

Znalost místního regionu je velmi důležitá při prvotním poznávání svého okolí. Každého člověka formuje nejvíce rodinné a školní prostředí. Poznávání regionu, kde máme své kořeny a tradice, nás formuje na celý život. Ať nás životní osudy zavedou kamkoli do světa, místo, kde žijeme od narození, svůj domov, si většina lidí pamatuje, ráda se tam vrací a vzpomíná v případě jiné životní cesty.

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je zakotveno vzdělávání o regionu od 3. třídy v Prvouce a dále v oblasti Člověk a jeho svět pro 4. a 5. ročník. Vlastivěda je rozdělena na tři části - Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás a Lidé a čas, které se v obou ročnících prolínají. V přírodovědě je část věnovaná Rozmanitostem přírody.

Rozhodli jsme se zmapovat vědomosti žáků o místním regionu Šternberk a okolí, proto jsme sestavili didaktický test, kterým chceme zjistit úroveň znalostí žáků 5. ročníku základní školy. Na základě výsledků jsme dále vypracovali pracovní listy k regionu Šternberka a okolí, které mají zábavnou formou vědomosti žáků upevnit.

9.1 Cíle výzkumu a stanovení předpokladů

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaké základní znalosti mají žáci 5. ročníku základních škol z nejbližšího okolí a města Šternberka. Dílčím cílem bylo zjistit, zda existují rozdíly mezi chlapci a dívkami a mezi vesnickými školami z okolí a městskými školami ve Šternberku. Doplnkovými otázkami jsme zjišťovali, které zdroje při studiu žáci využívají nejvíce a jestli ve svém okolí navštívili nejbližší kulturní památku nebo muzeum. Na základě těchto cílů jsme určili následující předpoklady:

Předpoklad 1: *Předpokládáme, že žáci 5 ročníku neznají dobře svůj region.*

Předpoklad 2: *Předpokládáme, že ve specifických otázkách o městě Šternberku budou znalosti žáků ze ZŠ Šternberk vyšší než ze ZŠ z okolních obcí.*

Předpoklad 3: *Předpokládáme, že znalosti chlapců a dívek jsou srovnatelné.*

Předpoklad 4: *Předpokládáme, že žáci získávají nejvíce informací o svém regionu ve škole.*

Předpoklad 5: *Předpokládáme, že rodinné prostředí žáků 5. ročníku je kulturně natolik podnětné, že alespoň 70 % rodin našich žáků navštívilo kulturní památku ve Šternberku ve svém volném čase.*

9.2 Výzkumná metoda

Jako výzkumnou metodu jsme použili didaktický test, který má za cíl objektivní zjišťování úrovně zvládnutí učiva u určité skupiny osob. Pojem didaktický test definuje většina autorů (Byčkovský, Michalička, Průcha) jako zkoušku orientovanou na objektivní zjišťování úrovně zvládnutí učiva u určité skupiny osob. Didaktické testy se liší podle toho, jaké informace díky nim získáváme (Chráška, 2007). Na základě stanovených předpokladů jsme sestavili nestandardizovaný didaktický test (viz příloha č. 1), který ověřoval úroveň znalostí žáků 5. ročníku ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.

V didaktickém testu bylo možné získat maximálně 23 bodů. Test se skládal z 11 otázek. Byly použity 3 úlohy se stručnou odpovědí, 3 úlohy s výběrem odpovědi, 2 úlohy na práci s časovou osou, 2 úlohy na popis a orientaci na mapě a 1 úloha na popis přírodovědného obrázku.

9.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybrán záměrně ze všech tří základních škol z města Šternberka a škol vesnických z nejbližšího okolí. Didaktického testu se zúčastnilo celkem 6 škol a 214 žáků. ZŠ Svatoplukova 7, Šternberk- 58 dětí, ZŠ Dr. Hrubého 2, Šternberk- 62 dětí, ZŠ nám. Svobody 3 Šternberk- 44 dětí, ZŠ Jívová- 5 dětí, ZŠ Bělkovice-Laš'any– 32 dětí a ZŠ Babice- 13 dětí.

9.4 Charakteristika škol

Základní škola Svatoplukova 7, Šternberk je školou úplnou s 1. až 9. ročníkem. ŠVP pro ZV má název „Od hraní k vědění“. Zřizovatelem školy je Město Šternberk. Budovy školy se nachází v klidné, okrajové čtvrti Šternberka. 1. stupeň je umístěn v budově Sadová a 2. stupeň v budově Svatoplukova. Škola byla zřizovatelem určena jako škola bezbariérová poskytující vzdělání imobilním žákům. Většina žáků pochází ze spádové oblasti - okolního sídliště a zástavby rodinných domů. Přibližně jedna třetina dojíždí z okolních obcí. (Domašov u Šternberka, Těšíkov, Lipina, Horní Loděnice, Jívová)

Skladba žáků je různorodá, stejně jako na většině škol, máme žáky talentované (spolupracujeme se společností MENSA), průměrné i méně nadané. Od roku 2005 škola nabízí talentovaným žákům možnost vzdělávat se ve třídách s rozšířenou výukou cizích jazyků. Vyučující dobře spolupracují s žáky integrovanými a žáky se SPU. Ve škole se rovněž vzdělávají děti cizích státních příslušníků. (ZŠ Svatoplukova, Šternberk [online])

Základní škola Dr. Hrubého 2, Šternberk je úplnou základní školou, která poskytuje základní vzdělání žákům v 1. až 9. postupném ročníku. Výuka probíhá na 1. i 2. stupni zpravidla ve 2 paralelních třídách v ročníku. Budova školy je umístěna téměř ve středu města. Škola je spádovou školou pro okolní neúplné školy a také malé obce v okolí. Kromě žáků ze Šternberka tvoří výraznou část žáci dojíždějící z okolních vesnic - Babice, Mladějovice, Štarnov, Krakořice, Řídeč, Komárov, Lužice, Stádlo, Štěpánov, Hnojice a Huzová. Škola má k dispozici učebnu chemie a fyziky, cvičnou kuchyni, dílny, jazykovou učebnu, učebnu pro výuku výtvarné výchovy a keramickou dílnu s vypalovací pecí. Dobré podmínky má škola pro výuku tělesné výchovy vzhledem ke dvěma tělocvičnám a prostornému hřišti s umělým povrchem. Jednou z priorit školy ve výuce je využití informačních a komunikačních technologií. (ZŠ Dr. Hrubého, Šternberk [online])

Základní škola náměstí Svobody 3, Šternberk je školou úplnou s 1. až 9. ročníkem. Jejím zřizovatelem je Město Šternberk. Budova školy se nachází v centru města. Většina žáků pochází ze spádové oblasti centra města, blízkého sídliště a zástavby rodinných domů. Přibližně jedna čtvrtina dojíždí z okolních obcí. U žáků respektujeme jejich individualitu, zajišťujeme odbornou péči žákům se specifickými poruchami učení a chování, pečujeme o žáky se zdravotním postižením, podporujeme rozvoj talentovaných žáků. O kvalitě průběhu vzdělání hovoří výsledky přijímacího řízení na střední školy. Do 1. ročníků osmiletého typu studia na Gymnázium ve Šternberku odchází každý rok z pátého ročníku přibližně 20% žáků. Název ŠVP pro ZV zní „ Spolu pro život“, na 1. stupni je třída s rozšířenou výukou TV a na 2. stupni s rozšířenou výukou MA a IVT. (ZŠ náměstí Svobody, Šternberk [online])

Charakteristika ZŠ a MŠ Babice. Jsme škola s úplným 1. stupněm pro děti z Babic a okolí. Základní a Mateřská škola tvoří jeden celek – děti jsou od předškolního věku připravovány na přechod ze školky do školy. Mají řadu společných akcí. Děti přicházejí do známého prostředí, znají učitele a mají tu své starší kamarády. Základní škola je školou malotřídní – třídy mají ideální počet žáků pro individuální přístup ke každému dítěti. Základní

škola se snaží o blízký vztah dětí ke zvířatům a k přírodě. Využívá přírodního prostředí při výuce. Třídy máme moderně vybaveny. (ZŠ a MŠ Babice [online])

Charakteristika ZŠ Jívová. Naše ZŠ je malotřídní škola s pěti ročníky pro 50 žáků ve 3 třídách. Obec Jívová leží 18 km od Olomouce a 12 km od města Šternberk. Je to malá podhorská vesnička s 550 obyvateli. Školu navštěvují děti z Jívové, z Domašova nad Bystřicí, z obce Hraničné Petrovice, z Pohořan, z Vésky, z Dolan i ze Šternberka. Protože jsme malá škola, všichni se dobře známe a můžeme tak společně vytvářet příjemné a bezpečné prostředí, kde se těšíme na každý den. Název ŠVP zní „Škola dílnou lidskosti“ a motto „Život je otevřený, protože nic není hotového. Je radostno, že můžeš vše v něm vytvořit sám.“ (Václavek) Vyučování je zaměřeno na rozvoj komunikačních dovedností, spolupráci a prožitkové učení. (ZŠ Jívová [online])

Charakteristika ZŠ a MŠ Bělkovice-Lašťany. Motto školy: „Řekni mi a já zapomenou. Uč mě a já si zapamatuji. Zaujmi mě a já se naučím.“ (Benjamin Franklin) Jsme plně organizovaná škola pro 1. - 5. Ročník s kapacitou 150 žáků. Umístění základní školy je ve dvou budovách. V budově v Bělkovicích je umístěn 1. - 2. ročník. V budově v Lašťanech je umístěn 3. - 5. ročník. MŠ je umístěna v třetí budově v Bělkovicích v klidné části obce s velkou zahradou. Škola se zaměřuje na přípravu žáků pro přechod do vyššího ročníku (na 2. stupeň) na plně organizovaných školách (Dolany, Olomouc, Šternberk), popřípadě na víceletá gymnázia do Olomouce a Šternberka. (ZŠ a MŠ Bělkovice- Lašťany [online])

9.5 Pilotáž

Didaktickému testu na školách předcházela pilotáž, ve které jsme si ověřili materiální podmínky a časovou náročnost testu a také mapový podklad města Šternberka a okolí. Tato část proběhla v říjnu 2017 a následné testování na školách na začátku prosince 2017.

9.6 Průběh výzkumného šetření

Samotné testování proběhlo na začátku prosince 2017 v hodinách vlastivědy. Na venkovských školách jsme za přítomnosti jejich třídních učitelů testování provedli sami a ve šternberských školách po předání informací učitelům vlastivědy proběhlo testování samostatně v jednotlivých třídách. Učitelé projevíli zájem o výsledky, aby měli možnost svým žákům podat zpětnou vazbu.

10 ANALÝZA A VYHODNOCENÍ DAT

10.1 Analýza dat

Tabulka č. 1 Maximální počet bodů v jednotlivých položkách

Číslo otázky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	celkem
Maximální počet bodů	2	1	2	1	1	2	1	3	1	4	5	23 bodů

V tabulce č. 1 jsou přehledně znázorněny počty bodů. Ke každé otázce byl přiřazen určitý počet bodů podle zadání otázky. Za každou správnou odpověď je 1 bod. Nerozlišuje relativně snadnější otázky na konci testu s větším bodovým rozsahem. Výsledky byly zapsány do tabulek a přehledných grafů.

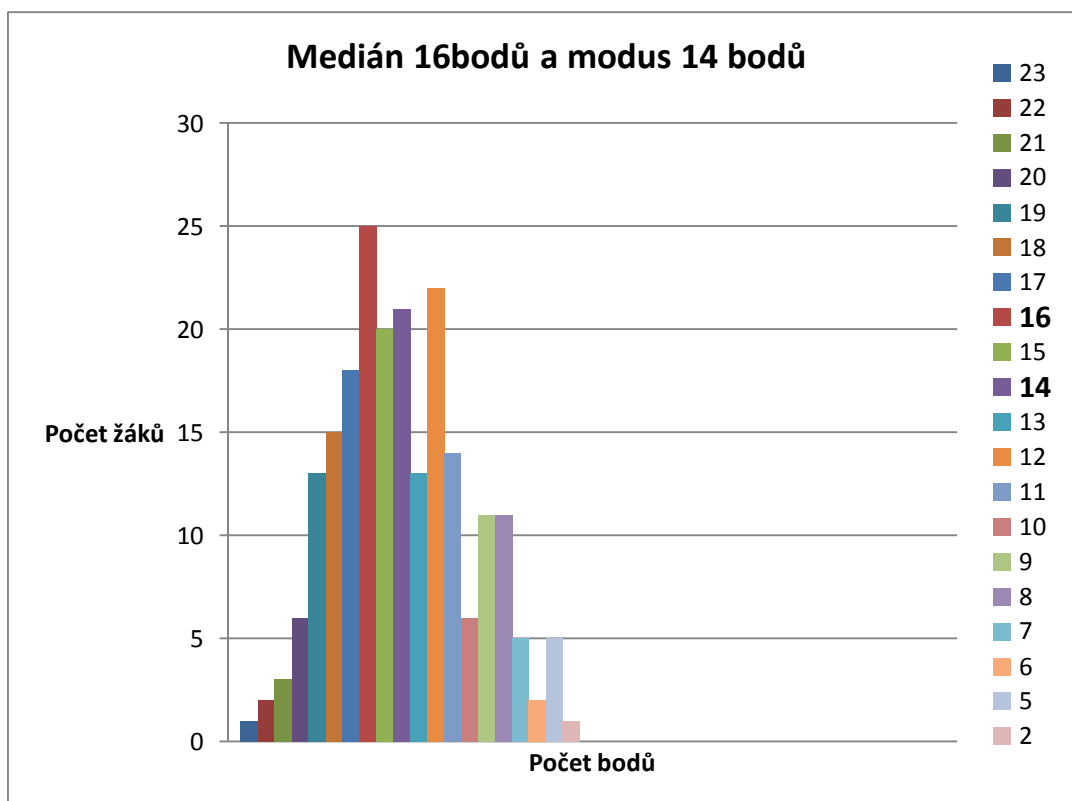
10.2 Celkové vyhodnocení didaktického testu-souhrnně

Tabulka č. 2 Celkové vyhodnocení didaktického testu

Počet žáků	Počet bodů	Max. počet bodů	Úspěšnost v %	Průměr bodů	Min. bodů	Max. bodů	Modus	Medián
214	2973	4922	60,4	13,89	2	23	16	14

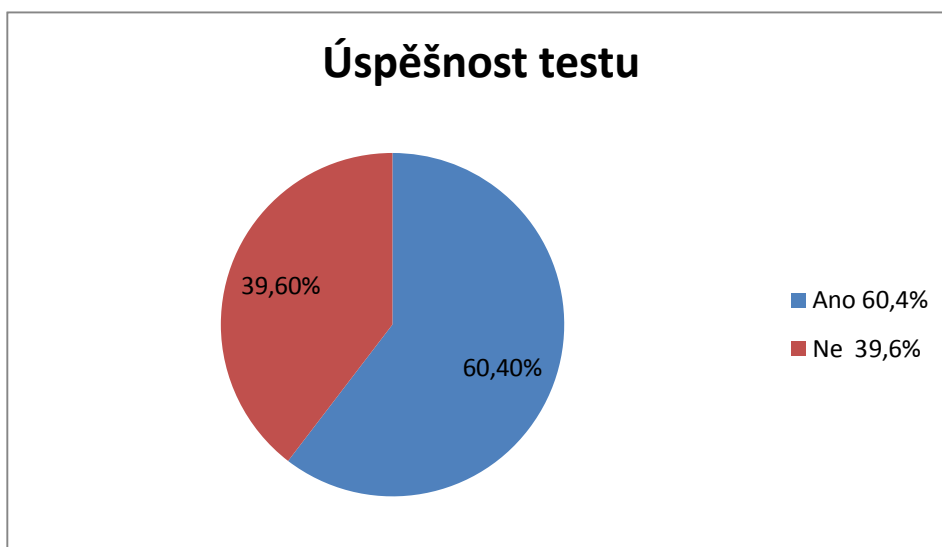
V tabulce č. 2 jsou znázorněny údaje o maximálním počtu bodů v testu-23 bodů. Dále-dosažené maximum bylo u jediného žáka 23 bodů. Dosažené minimum také u jediného žáka byly pouze 2 body. Testovaný soubor žáků dosáhl průměrně 13,89 bodu a celková úspěšnost testovaného souboru je 60,4 %. Hodnota s nejvyšší četností (**modus**) je 16 bodů a prostřední hodnota v souboru (**medián**) je 14 bodů. Didaktický test jsme opravili a vyhodnotili. Získaná data jsme zapsali do tabulek Microsoft Word 2010 a znázornili pomocí výšečových grafů (celkové výsledky) a sloupcových grafů (jednotlivé otázky v testu).

Graf č. 1 Medián a modus žáků v didaktickém testu

Z grafu č. 1 nám vyplývají počty žáků s hodnotou nejvyšší četnosti (**modus**) 16 bodů - celkem ho dosáhlo 25 žáků a s prostřední hodnotou v souboru (**medián**) 14 bodů, kterého dosáhlo 21 žáků.

Graf č. 2 Celková úspěšnost všech žáků v didaktickém testu

Graf č. 2 nám vyjadřuje celkovou procentuální úspěšnost všech 214 testovaných žáků.

10.3 Celkové vyhodnocení didaktického testu v jednotlivých otázkách

Tabulka č. 3 Vyhodnocení didaktického testu v jednotlivých otázkách podle škol

Otázky a body	žáci	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ZŠ Jívová	5	10	5	9	3	4	0	1	7	4	14	13
ZŠ Babice	13	25	9	17	6	9	5	7	23	2	47	52
ZŠ Bě-La.	32	60	27	41	8	27	15	12	63	24	95	97
celkem	50	95	41	67	17	40	20	20	93	30	156	162
% úspěšnosti		95	82	67	34	80	40	40	62	60	78	64,8
1.ZŠ Štbk	58	111	49	93	17	37	37	34	82	42	154	188
2.ZŠ Štbk	62	120	45	75	17	44	57	39	105	33	125	186
3.ZŠ Štbk	44	75	35	61	19	19	35	23	54	27	124	70
celkem	164	306	129	229	53	100	129	96	241	102	403	444
% úspěšnosti		93,3	78,7	69,8	32,3	61	39,3	58,5	49	62,2	61,4	54,1

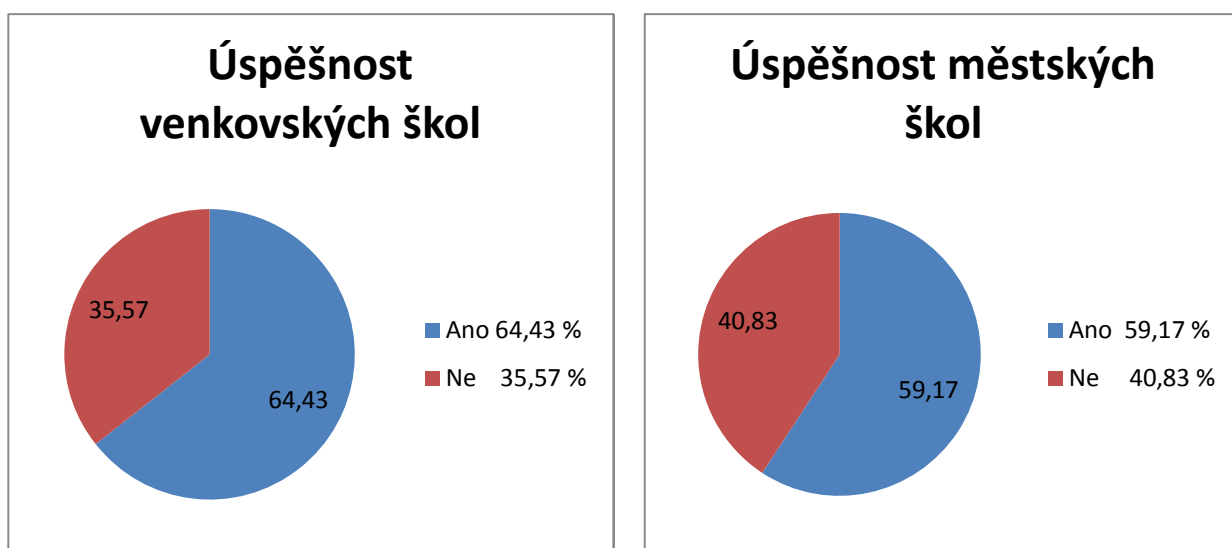
Tabulka č. 3 nám ukazuje počty bodů v jednotlivých otázkách, které získali žáci jednotlivých škol a procento úspěšnosti v jednotlivých otázkách

Tabulka č. 4 Celkové vyhodnocení a průměry bodů a procenta úspěšnosti podle škol

Školy a body	žáci	Celkem bodů	Průměr bodů	% úspěšnosti
ZŠ Jívová	5	70	14	60,86
ZŠ Babice	13	202	15,53	67,55
ZŠ Bě-La.	32	469	14,66	63,72
celkem	50	741	14,82	64,43
1.ZŠ Štbk	58	844	14,55	63,27
2.ZŠ Štbk	62	846	13,65	59,33
3.ZŠ Štbk	44	542	12,32	53,56
celkem	164	2232	13,61	59,17

Tabulka č. 4 nám znázorňuje podrobnější údaje. Je rozdělena na jednotlivé školy, odděluje souhrnné výsledky vesnických a městských škol a vyjadřuje také procentuální úspěšnost celkem. Následně srovnáme graficky jednotlivé výsledky z tabulek.

Grafy č. 3 a 4. Celková úspěšnost venkovských a městských škol.

Grafy č. 3 a 4 vyjadřují procentuální rozdíly v úspěšnosti venkovských (64,43%) a šternberských škol. (59,17 %)

10.3.1 Srovnání úspěšnosti v testu podle otázek

Tabulka č. 5 Srovnání úspěšnosti škol podle %

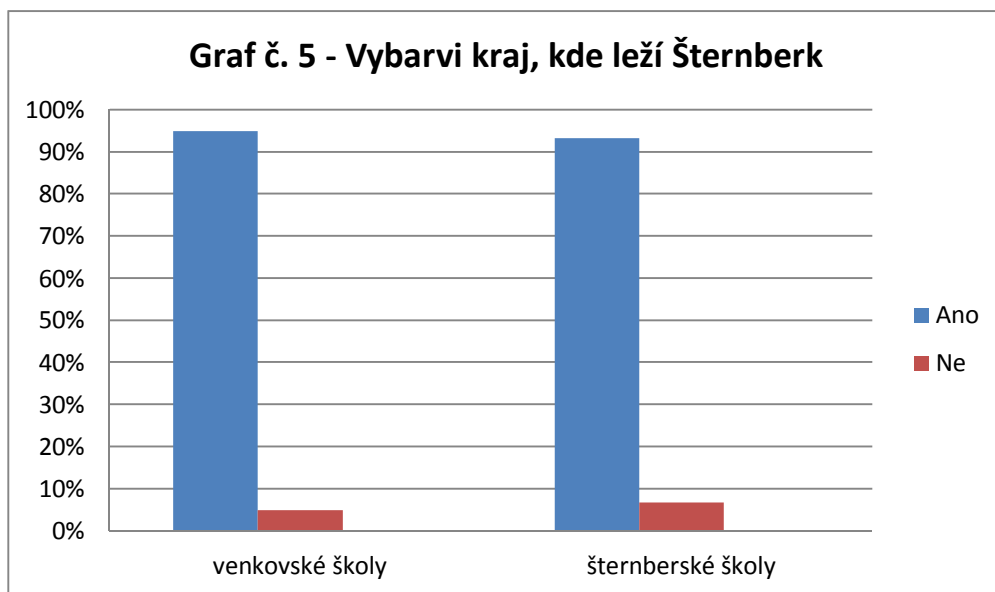
Otázky	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Celkem%
% úspěšnosti venk. škola	95	82	67	34	80	40	40	62	60	78	64,8	64,43
% úspěšnosti městská škola	93,3	78,7	69,8	32,3	61	39,3	58,5	49	62,2	61,4	54,1	59,17
Výrazný rozdíl pro venkovské školy												
Výrazný rozdíl pro šternberské školy												

V tabulce č. 5 jsou barevně zvýrazněné výrazné rozdíly v úspěšnosti odpovědí na otázky didaktického testu. Žáci venkovských škol měli výrazně lepší úspěšnost v otázkách číslo 5, 8, 10, 11. Žáci šternberských škol měli výrazně lepší úspěšnost v otázce číslo 7.

10.3.2 Otázky testu a výrazné rozdíly v odpovědích – srovnání venkovských a šternberských škol

Otázka č. 1

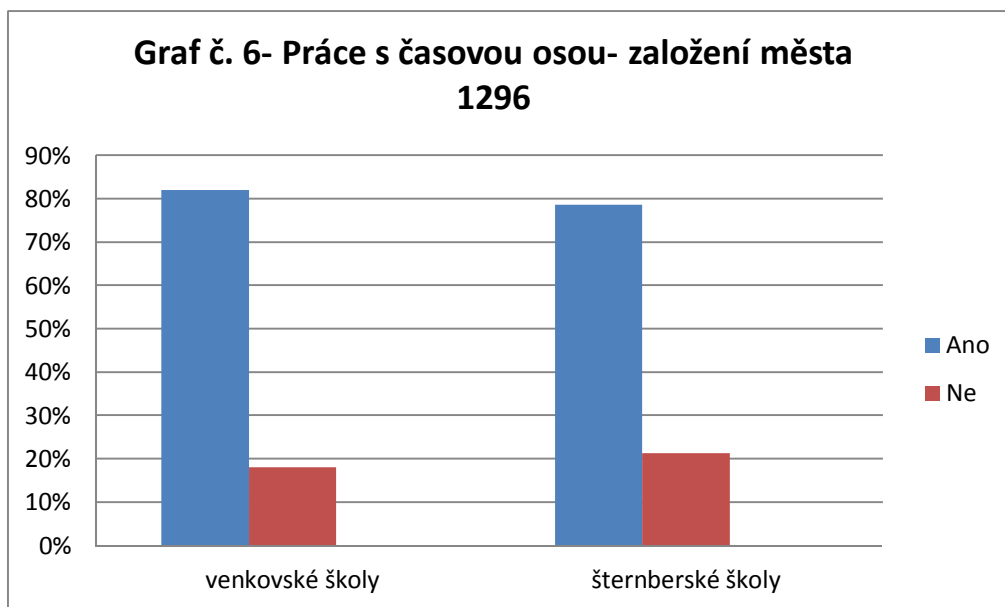
Na mapě krajů ČR vybarvi kraj, ve kterém leží město Šternberk. Jak se kraj jmenuje?

Z grafu č. 5 je zřejmé, že tato otázka nedělala žákům žádný problém, zakreslit kraj do mapy a jméno kraje Olomoucký napsala drtivá většina všech bez rozdílu školy. (95 % venkovské školy a 93,3 % šternberské školy)

Otázka č. 2

Vyznač na časovou osu letopočet, kdy bylo město Šternberk založeno (r. 1296).

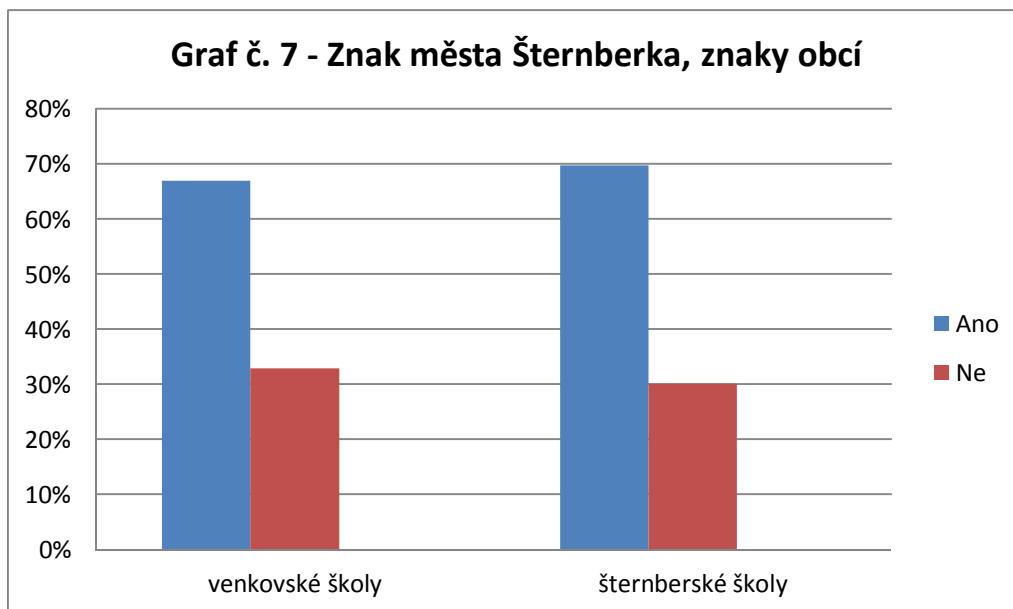

Z grafu č. 6 je zřejmé, že práce s časovou osou patří také ke standartním úkolům ve vlastivědě, se kterou si žáci všech škol slušně poradili. (82% venkovské školy a 78,7% šternberské školy)

Otázka č. 3

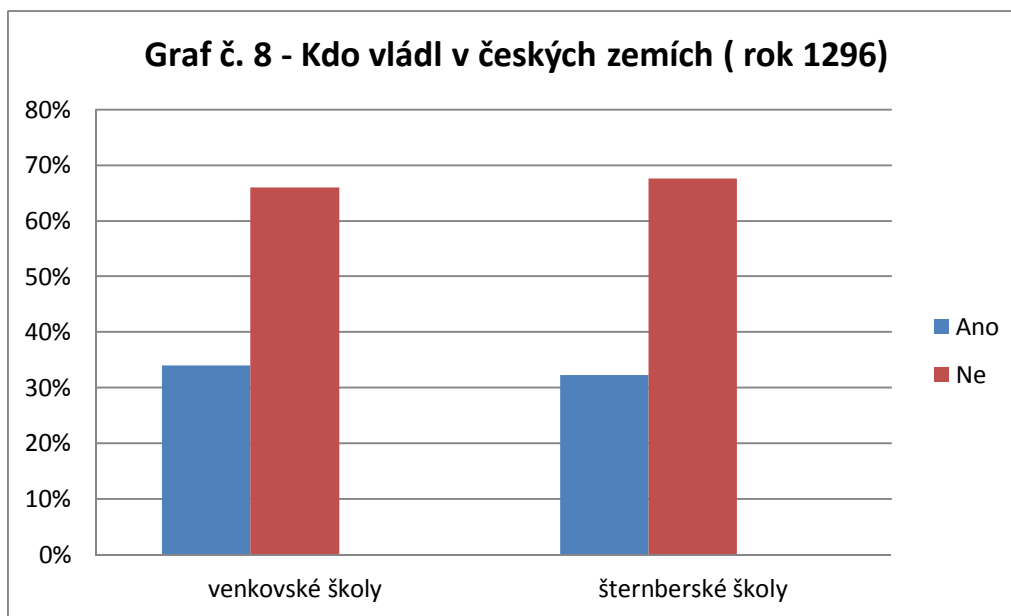
Vyber a zakroužkuj znak města Šternberka. (Doplňková otázka: Pro ZŠ v okolí Šternberka: Poznáš znak své obce? Pro ZŠ Šternberk: Poznáš znak Olomouce?)

Z grafu č. 7 je zřejmé, že mírné procento úspěšnosti hovoří pro šternberské žáky. Znak (erbovní znamení) je také velmi známá poznávací domácí adresa každé obce a města.

Otázka č. 4

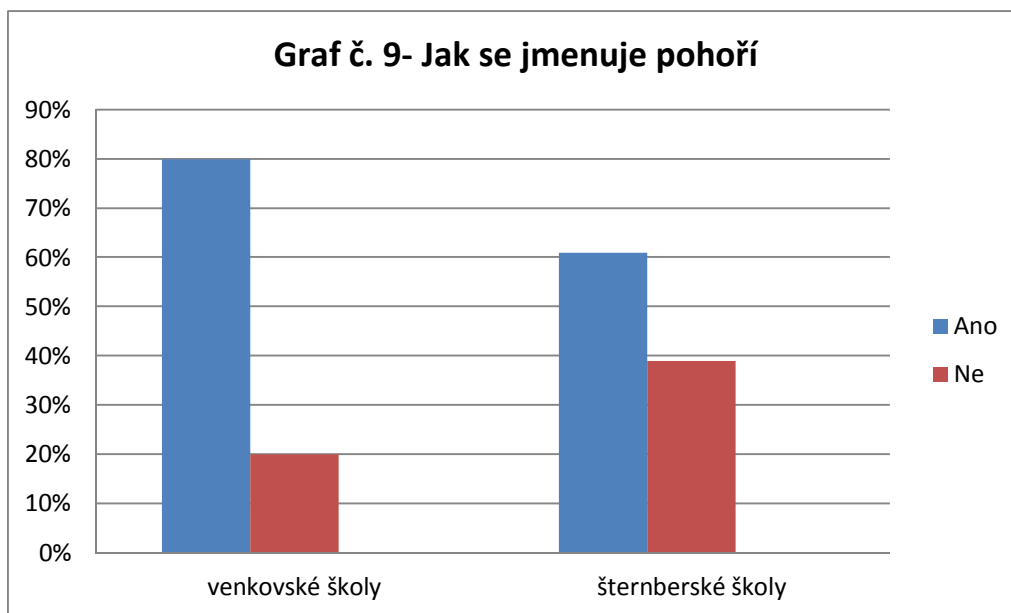
Kdo vládl v českých zemích, když bylo město Šternberk založeno? (rok 1296)

Z grafu č. 8 je zřejmé, že to byla jedna ze složitějších otázek, která dělala problém napříč všemi školami. Je to dáno také rozdělením RVP ZV ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět na obory Místo, kde žijeme a Lidé a čas a časem testování v prosinci, kde vědomosti z oboru Lidé a čas ze 4. ročníku nejsou zopakovány a žáci nemají ucelené a zatříděné vědomosti v podstatě rok starého učiva. Myslíme si, že v únoru, po zopakování loňského učiva by velké procento žáků odpovědělo správně, totiž, že v té době vládli Přemyslovci.

Otázka č. 5

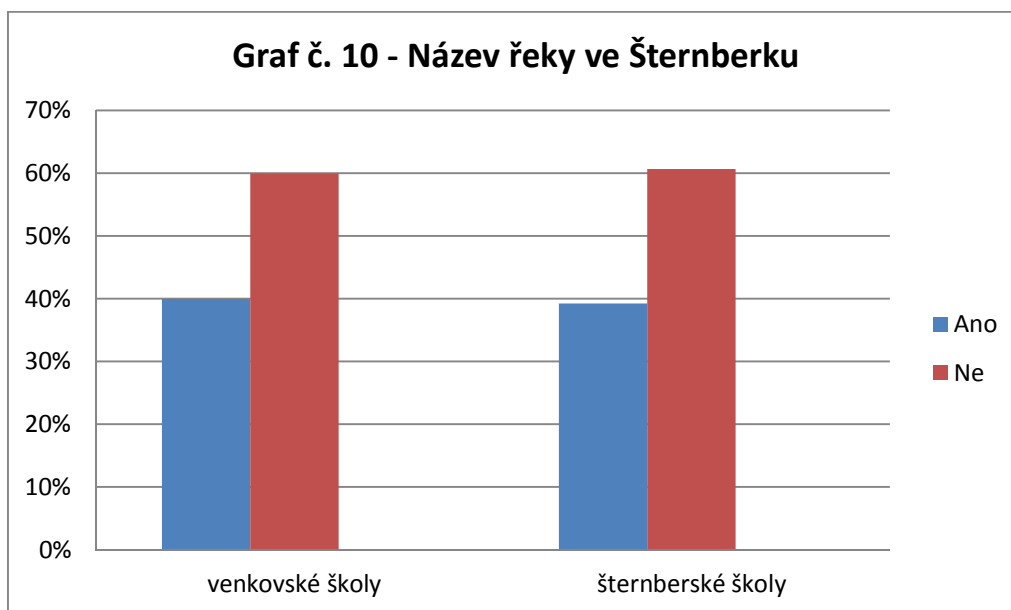
Šternberk leží v podhůří známého moravského pohoří. Jak se pohoří jmenuje?

Z grafu č. 9 nám vyplývá, že tak výrazný rozdíl (80% úspěšnosti pro venkovské školy a 61% úspěšnosti pro šternberské školy) si relevantně nedokážeme vysvětlit. Nízký Jeseník je kromě Hrubého Jeseníku jediné pohoří v Olomouckém kraji s výjimkou Oderských vrchů. Předpokládali jsme, že jde o nejsnadnější otázku, která je skrytě, jako nápověda, zodpovězena na druhé straně testu v otázce č. 11. Čtenářskou gramotnost a porozumění textu jsme u žáků pátého ročníku evidentně přecenili.

Otázka č. 6

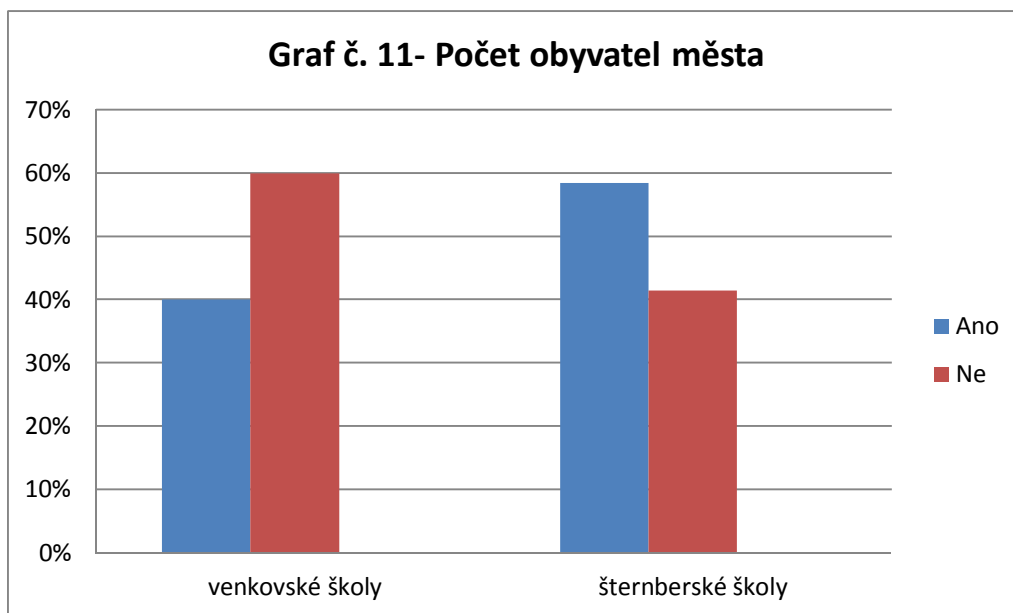
Středem města protéká řeka – doplň (Správná odpověď = Sitka). Ta se postupně vlévá do Oskavy a ta dále do Moravy. Do které řeky se vlévá řeka Morava? Do řeky- doplň (Dunaj= správná odpověď)

V grafu č. 10 je znázorněn výsledek, kde jsme předpokládali plusové body pro žáky ze Šternberka, protože řeka Sitka je v městě známá a podle ní se také jmenuje vodohospodářská společnost města, která dodává pitnou vodu do Šternberka a obcí v okolí. Bod pro všechny žáky měla v této otázce zajistit druhá odpověď, která mířila na řeku Dunaj, známou z vlastivědy 4. ročníku, kde je to součástí stěžejního učiva o řekách a úmořích České republiky a z letošního roku jako nejvýznamnější slovenská řeka, která přibírá naši řeku Moravu.

Otázka č. 7

Město Olomouc má přibližně 100 000 obyvatel. Město Šternberk má přibližně ...

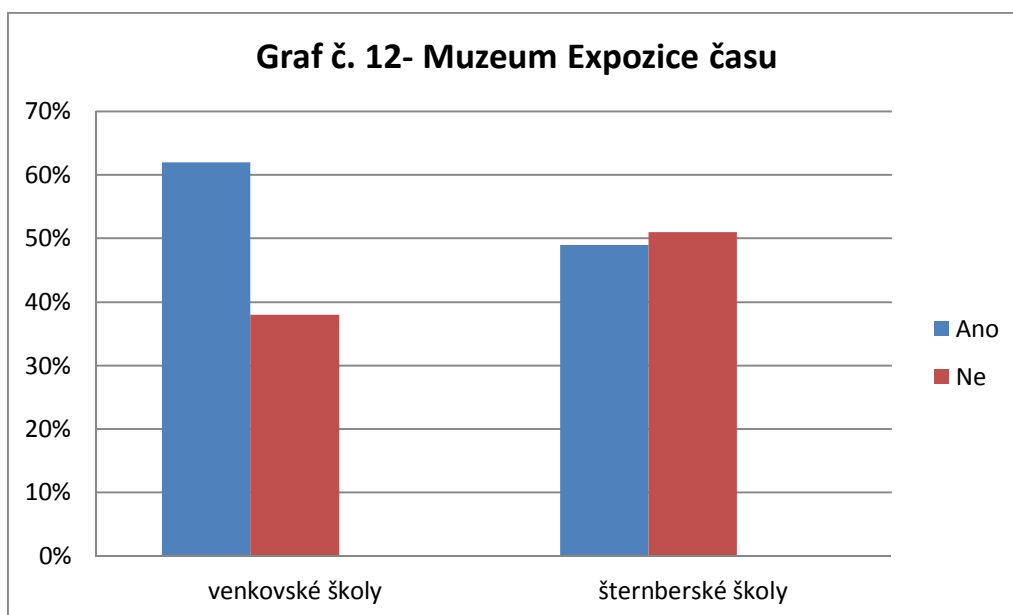

Graf č. 11 nám znázorňuje výsledek odpovědí na počet obyvatel Šternberka. V této otázce byl výběr ze čtyř možností, kde jsme předpokládali, že žáci ze Šternberka správně určí velikost svého města. Dětem z malých obcí se velikost města podle počtu obyvatel hůře určuje, protože nemají tu každodenní představu o množství lidí v konkrétním městě. Je to pro ně pouhé neuchopitelné číslo.

Otázka č. 8

Moderní muzeum „Expozice času“ nabízí mnoho zajímavostí. V textu škrtni tři věci, které tam nejsou, nebo si myslíš, že do tohoto muzea nepatří.

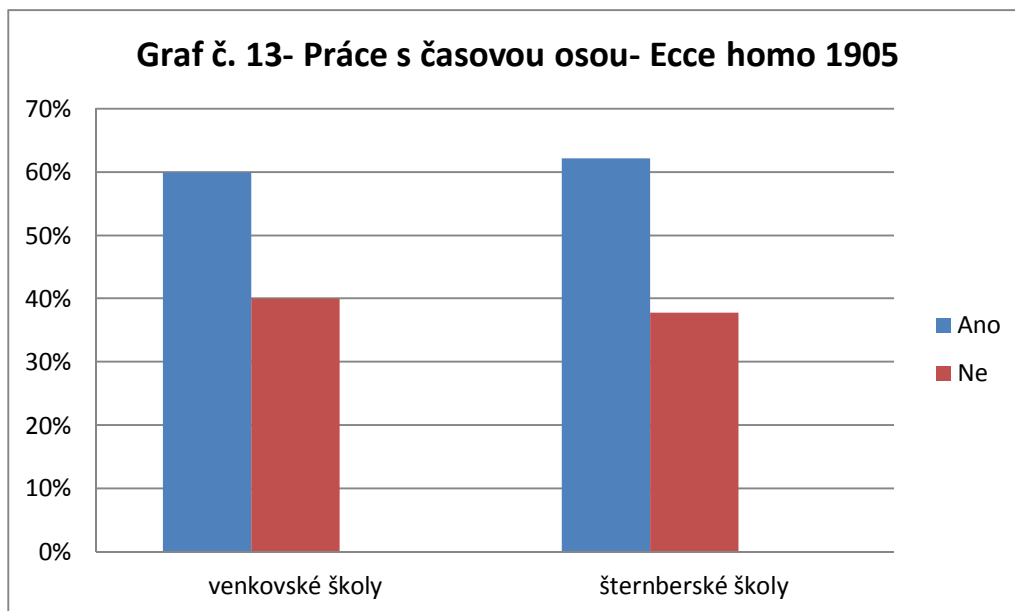
Muzeum „Expozice času“ nabízí: zrození vesmíru a času, brnění, módu a medicínu v proměnách času, zbraně ze středověku, exponáty historických a moderních hodin, starověké gotické obrazy, atomové hodiny.

Graf č. 12 nám potvrdil, že se zde naše předpoklady úplně rozešly s výsledky. Žáci venkovských škol předčili žáky ze šternberských škol v odpovědi na tuto otázku. Výběr správných exponátů v muzeu Expozice času určili lépe žáci venkovských škol. Bude to nejspíš tím, že všechny venkovské školy pravidelně muzeum Expozice času navštěvují a umí si udělat představu, které exponáty se v tomto muzeu nacházejí. To nám potvrdili učitelé na Jívové, v Babicích i v Bělkovicích- Lašřanech. Nicméně logickým úsudkem se dá tato otázka také vyhodnotit, ale zřejmě jsme žáky v logickém uvažování přecenili.

Otázka č. 9

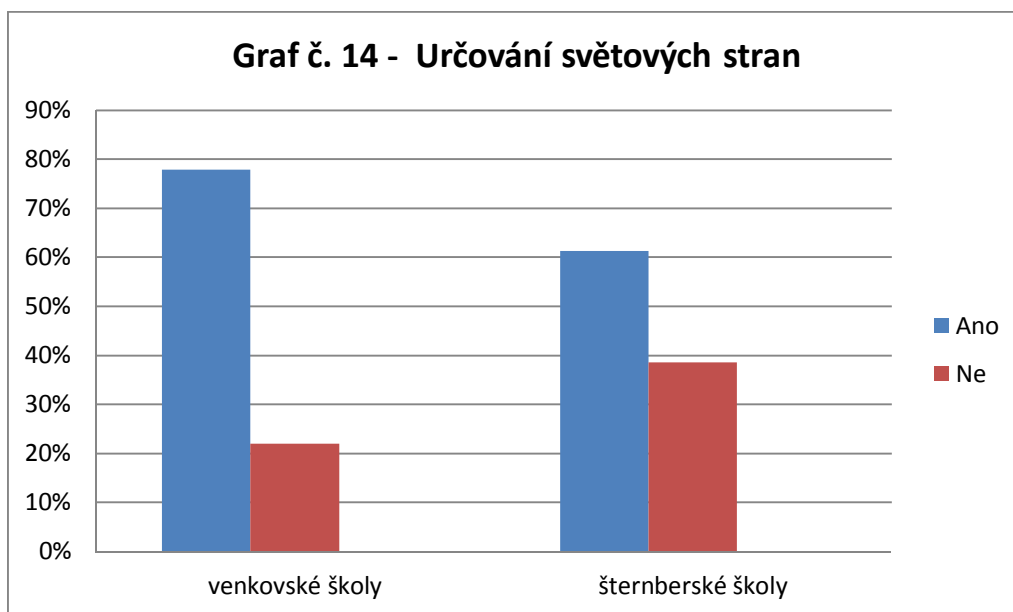
Závody aut do vrchu s názvem „Ecce Homo“ se konají od roku 1905. Vyznač do časové osy u otázky č. 2 letopočet 1905!

Z grafu č. 13 je patrné, že nás výsledek překvapil. V odpovědi na tuto otázku jsme předpokládali, že bude stejně úspěšná jako u otázky č. 2. Stejně chyby napříč školami nám přinesly úplně jiný obrázek. Problém byl nejspíš v tom, že žáci měli otočit test na druhou stranu a zapsat na časové ose druhý údaj. Jestli u prvního údaje na časové ose odpovědělo správně 82% žáků venkovských škol respektive 78,8% žáků šternberských škol, na stejnou otázku vyznačení do časové osy tentokrát odpovědělo v průměru o 20% žáků méně! Vypovídá to zase pouze o čtenářské gramotnosti a porozumění textu, jaký úkol mají žáci splnit. Poprvé úkol pochopí a za pár minut naprosto stejný typ úlohy nedokáže vyřešit.

Otázka č. 10

Z mapy Šternberka a okolí určete (podle světových stran), kterým směrem od středu Šternberka (modrý bod) leží obce: Hlásnice-(Sever), Babice-(Západ), Jívová-(Východ), Bělkovice-Lašťany-(Jih).

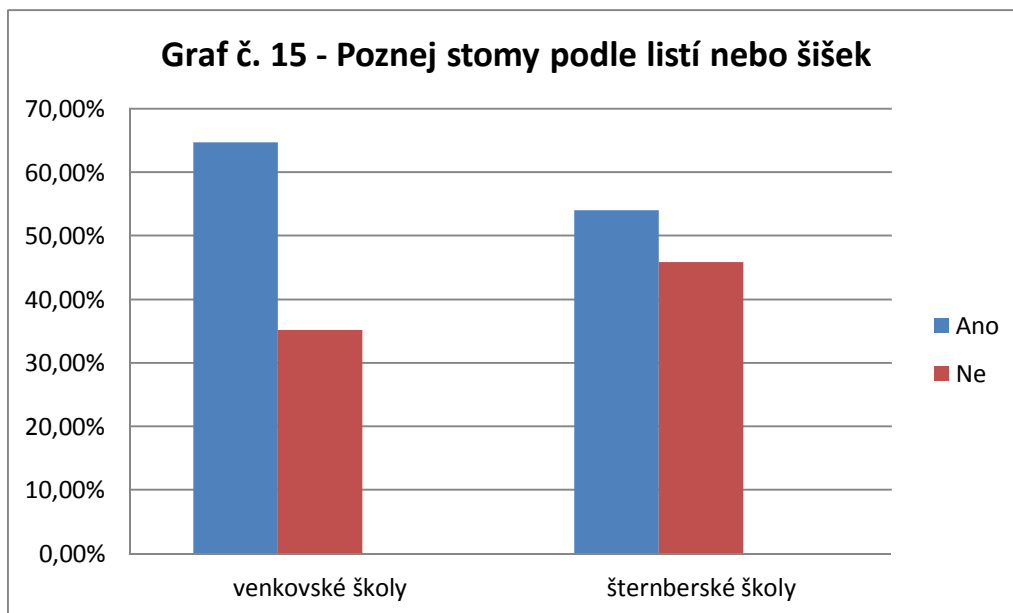

Z grafu č. 14 vyplývá následující: Na mapě je vyznačena směrová růžice bez označení světových stran. Zde jsme předpokládali celkově větší úspěšnost odpovědí bez rozdílu školy. Orientace mapy a určení světových stran je to nejdůležitější, co by si žáci z hodin vlastivědy měli do života odnést. Venkovské i šternberské školy se pravidelně potkávají na dnech orientačního běhu, takže takový rozdíl v úspěšnosti (78% a 61,4%) ve prospěch venkovských škol jsme nečekali.

Otázka č. 11

V okolí Šternberka v podhůří Nízkého Jeseníku jsou převážně smíšené lesy. Poznáte stromy podle listů nebo šišek?

Z grafu č. 15 je zřejmé, že úspěšnost žáků vesnických škol je výrazně vyšší. V přírodovědě je část věnovaná Rozmanitostem přírody. Již ve třetí třídě v prvouce se věnujeme poznávání jehličnatých a listnatých stromů. V mezipředmětových vztazích se k tomu přidává i výtvarná výchova a poté také vlastivěda. Vesnické školy mají blízko školy les a vycházky jim také pomáhají s poznáváním přírody v okolí. Proto byl nejspíš rozdíl úspěšnosti v této otázce výrazně vyšší v jejich prospěch. V učebnách většiny škol visí i obrazy listnatých stromů a jehličnanů. Obrázky v didaktickém testu byly zvoleny tak, aby to byly přesné kopie nástěnných obrazů **javoru, borovice, dubu, buku a jedle**, které žáci mají před očima v učebnách.

10.4 Srovnání úspěšnosti dívek a chlapců

Tabulka č. 6 Srovnání úspěšnosti dívek a chlapců v didaktickém testu

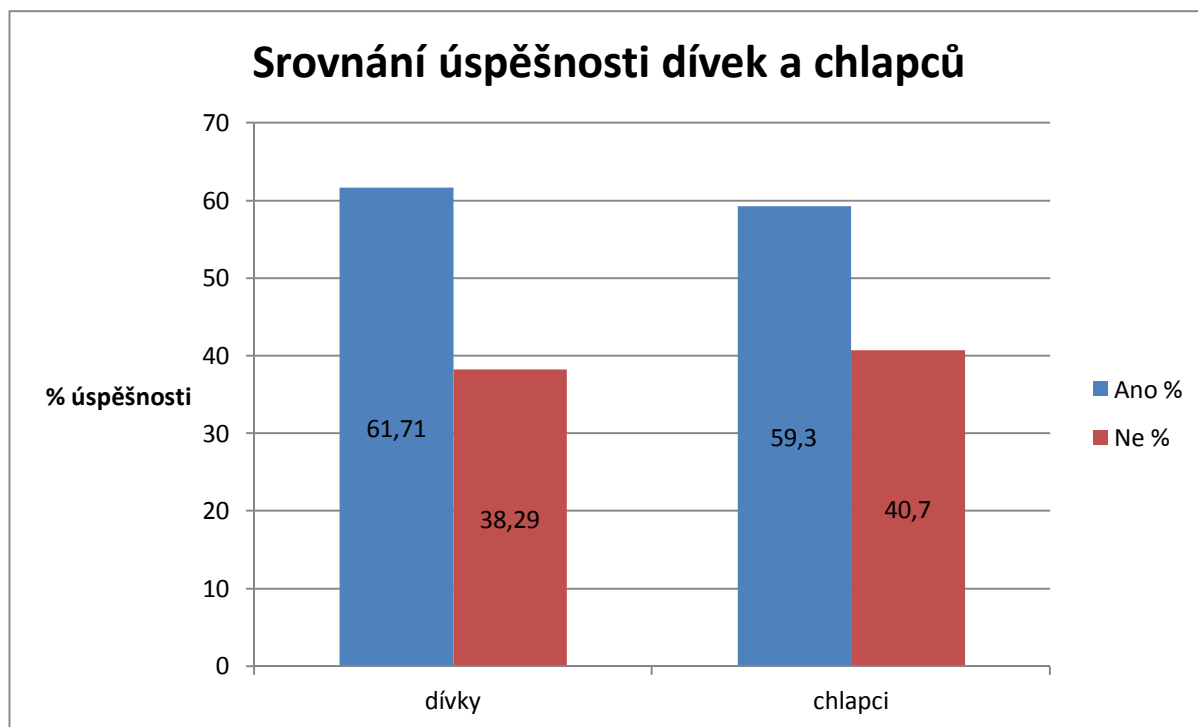
Otázky a body	žáci	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Max. bodů		2	1	2	1	1	2	1	3	1	4	5
dívky	98	183	83	138	38	64	60	57	153	59	258	298
% úspěšnosti		93,4	84,7	70,4	38,8	65,3	30,6	58,2	52	60,2	65,8	60,8
chlapci	116	218	87	158	32	76	89	59	181	73	301	308
% úspěšnosti		94	75	68,1	27,6	65,5	38,4	50,9	52	62,9	64,9	55

Tabulka č. 7 Průměr bodů a procento úspěšnosti dívek a chlapců celkem

Body	žáci	Celkem bodů	Průměr bodů	% úspěšnosti
Max. bodů		23		
dívky	98	1391	14,19	61,71 %
chlapci	116	1582	13,64	59,3 %

Z tabulek č. 6 a 7 je zřejmé, že výsledky dívek se výrazně neliší od výsledků chlapců, viz barevné zvýraznění rozdílů a úspěšnosti podle jednotlivých otázek. Největší rozdíly ve prospěch dívek kolem 10% jsou v otázkách č. 2 Vyznačení letopočtu na časovou osu, č. 4 o vládě Přemyslovců a č. 7 o počtu obyvatel města Šternberka. Chlapci výrazně o 8% zodpověděli lépe otázku o řece protékající městem. V ostatních otázkách se výsledky shodují. Žlutá barva značí lepší výsledek dívek, zelená barva lepší výsledek chlapců. V následujícím grafu je zobrazena procentuální úspěšnost v celém didaktickém testu.

Graf č. 16 Srovnání úspěšnosti dívek a chlapců v %

Z grafu č. 16 vyplývá, že úspěšnost dívek a chlapců je téměř srovnatelná, liší se zanedbatelně.

10.5 Doplnující údaje k testu

Po dokončení didaktického testu měli žáci vyplnit doplňkové otázky, ze kterých jsme vycházeli při předpokladech ze začátku empirické části. Odkud žáci čerpají informace a jestli navštěvují kulturní památky, Hrad Šternberk a muzeum Expozice času ve svém městě.

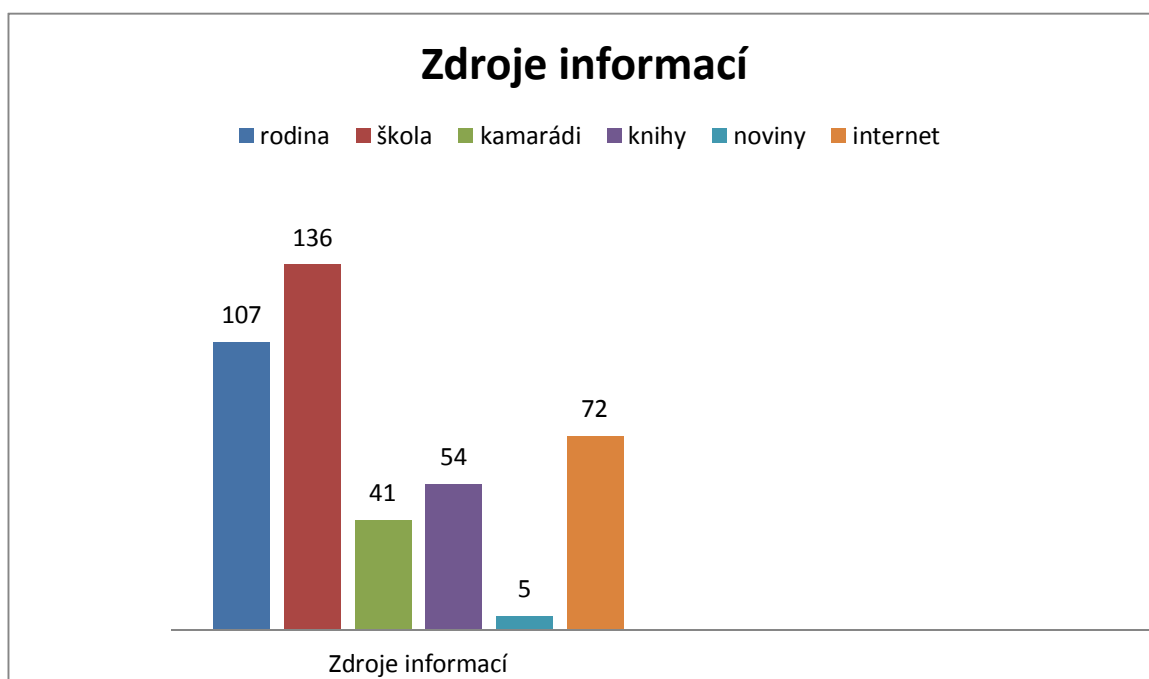
- **Jsem chlapec - dívka**
- **Jsem ze ZŠ Šternberk - ze ZŠ (Jívová, Babice, Bělkovice-Lašťany)**
- **Podtrhni zdroje, ze kterých čerpáš nejvíc: škola, rodina, kamarádi, noviny, knihy, internet, jiné- které.....**
- **Navštívili jste Hrad Šternberk nebo Muzeum „Expozice času“ ve Šternberku s rodiči nebo s babičkou a dědou ve svém volném čase?
Ano - Ne**

Tabulka č. 8 Zdroje informací a návštěvnost hradu nebo muzea

Zdroje/ škola	žáci	rodina	škola	kamarádi	knihy	noviny	internet	návštěva hradu, muzea
Jívová	5	4	4	0	0	0	3	4
Babice	13	3	7	3	5	0	1	10
Bělkovice	32	18	26	7	10	1	8	12
1.ZŠ ŠTBK	58	33	33	12	12	1	26	50
2.ZŠ ŠTBK	62	33	33	13	16	1	17	49
3.ZŠ ŠTBK	44	16	33	6	11	2	17	38
Celkem	214	107	136	41	54	5	72	163

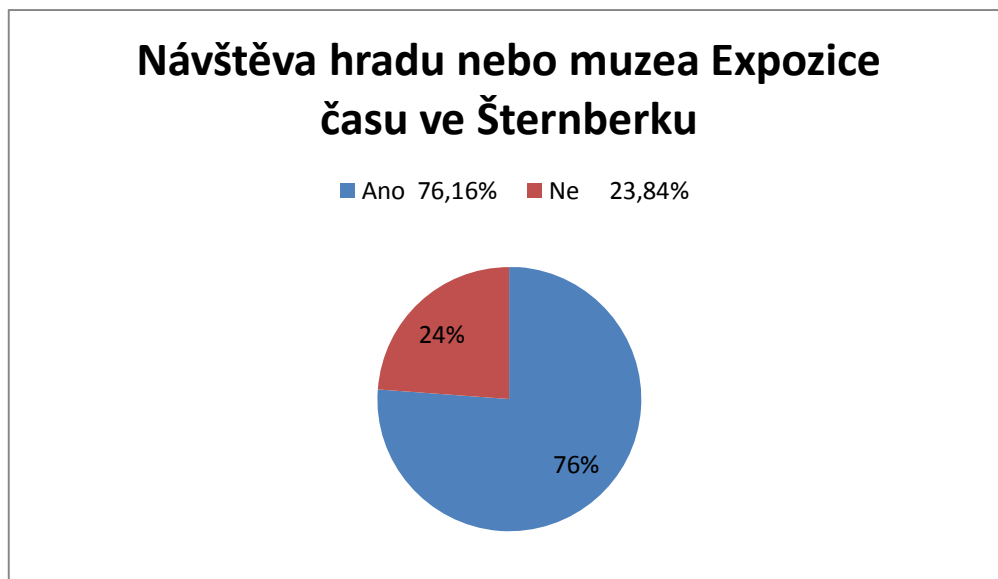
Z tabulky č. 8 lze vyčíst, že nejvíce žáků čerpá informace o místním regionu ve škole a rodině.

Graf č. 17 Zdroje informací

Z grafu č. 17 je zřejmé, že nejvýznamnějším zdrojem informací o regionu je škola a rodina. Až na dalších místech jsou internet a knihy, minimální procento žáků uvedlo na posledním místě noviny.

Graf č 18. Návštěvnost hradu Šternberk a muzea Expozice času ve Šternberku

Z grafu č. 18 vyplývá, že se celkem didaktického testu zúčastnilo 214 žáků ze Šternberka a okolí a 163 z nich uvedlo, že ve svém volném čase s rodinou navštívilo Hrad Šternberk nebo muzeum Expozice času ve Šternberku, což představuje 76 % kladných odpovědí. Učitelé ve všech zúčastněných školách nám potvrdili, že se svými studenty v rámci vyučování vlastivědy hrad a muzeum pravidelně navštěvují při různých příležitostech a akcích a různých animačních programech, zejména v období vánoc a velikonoce.

11 OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ A SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

V empirické části práce jsme si stanovili 5 předpokladů.

Předpoklad 1: *Předpokládáme, že žáci 5 ročníku neznají dobře svůj region.*

Předpoklad 1 se nám potvrdil. Průměrná úspěšnost v didaktickém testu byla celkem 60,4 %, což je podle dosažených bodů průměrně 13,89 bodů na žáka. Protože jsme pracovali s nestandardizovaným testem, nemůžeme přesně rozhodnout, jestli jsou dosažené výsledky průměrné nebo mírně nadprůměrné. Nicméně podle klasifikační tabulky, která převádí počty bodů na stupně klasifikace (viz příloha č. 2) pouze žáci, kteří dosáhnou 17-23 bodů by byli klasifikováni chvalitebně (17-20 bodů a tento výsledek dosáhlo 52 žáků) nebo výborně (21-23 bodů a takových je celkem pouze 6!!)

Předpoklad 2: *Předpokládáme, že ve specifických otázkách o městě Šternberku budou znalosti žáků ze ZŠ Šternberk vyšší než ze ZŠ z okolních obcí.*

Předpoklad 2 se nepotvrdil. Specifické otázky o městě Šternberk byly otázky č. 5, 6, 7 a 8. Zde se předpoklad potvrdil pouze u otázky č. 7, kde žáci šternberských škol správně určovali počet obyvatel svého města. Otázky o pohoří, řece, protékající městem, ani o muzeu Expozice času nebyly zodpovězeny žáky ze šternberských škol lépe než z venkovských škol.

Předpoklad 3: *Předpokládáme, že znalosti chlapců a dívek jsou srovnatelné.*

Předpoklad 3 se potvrdil. Mírné odchylky ve prospěch dívek v jednotlivých otázkách a celkový rozdíl v procentech úspěšnosti (61,7% dívky a 59,3% chlapci) o 2,4% ve prospěch dívek není tak výrazný. Podle knihy Barbary a Allana Peasových, která tvrdí, že ženy neumějí číst v mapách, by měl být výsledek výrazně opačný.

Předpoklad 4: *Předpokládáme, že žáci získávají nejvíce informací o svém regionu ve škole.*

Předpoklad 4 se splnil. Ve věku 10 a 11 let jsou učitelé a škola a také na druhém místě rodina při získávání informací nejdůležitější autority. Internet je velmi pozitivní věc, ale děti využívají své počítače a tablety nejvíce k zábavě. Největší propad u mladé generace mají noviny, které prakticky nikdo z nich nečte.

Předpoklad 5: *Předpokládáme, že rodinné prostředí žáků 5. ročníku je kulturně natolik podnětné, že alespoň 70 % rodin našich žáků navštívilo kulturní památku ve Šternberku ve svém volném čase.*

Předpoklad 5 byl překročen o 6% rodin a žáků. To je pro nás pozitivní zpráva, protože současné konzumní společnosti více vyhovují návštěvy obchodních center než kulturních památek.

11.1 Shrnutí

Hlavním cílem bylo zjistit úroveň vědomostí žáků 5. ročníku o regionu Šternberk a okolí. Testování proběhlo v měsíci prosinci 2017, v době, kdy žáci mohou spoustu vědomostí načerpat během druhého pololetí, a tak si poskládat pro sebe mozaiku vědomostí o svém regionu než opustí 1. stupeň základní školy. Tento nestandardizovaný test bereme jako vstupní informaci o nabytých vědomostech.

Dílčím cílem bylo zjistit, jestli jsou vědomosti žáků šternberských a vesnických škol podobné nebo jestli je ve vědomostech výrazný rozdíl. Výrazné rozdíly jsme popsali výše při hodnocení jednotlivých otázek. Celkové výsledky testu hovoří mírně ve prospěch venkovských škol.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, jestli jsou výrazné rozdíly ve vědomostech dívek a chlapců. Celkové výsledky testu hovoří mírně ve prospěch dívek.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, které zdroje o místním regionu využívají žáci nejvíce. Zjistili jsme, že nejčastějším zdrojem informací je škola, následovaná rodinou a až poté se zdrojem informací stává internet.

Výsledky výzkumného šetření jsme využili při tvorbě regionálních projektů s názvem Město Šternberk, Orientace na mapě – Orientační běh pro školy a Koruna Nízkého Jeseníku, zaměřených na region Šternberka a okolí. Žáci si mohou dalšími vyučovacími metodami upevnit, zopakovat a procvičit regionální učivo vlastivědy a poznat nový sport, který se orientací v přírodě zabývá- orientační běh. Soubory pracovních listů jsou tématem praktické části práce.

PRAKTICKÁ ČÁST

Projekt č. 1 Město Šternberk

Téma: Projekt Město Šternberk si klade za cíl zábavnou formou seznámit žáky 4. třídy, v rámci výuky vlastivědy a přírodovědy s městem a okolím, ve kterém žijí.

Žáci objeví tajemný dopis středověkého obyvatele Šternberka a pokusí se vypátrat, zda nám opravdu někde ve Šternberku zanechal ukrytý poklad. Žáci pracují ve skupinách (skupiny by měly být vyrovnané), navzájem se povzbuzují a motivují. Jen dobrý tým může rozluštit hádanky skryté v historii a objevit poklad!

Cílem projektu je v rámci kurikula propojit vlastivědu i s jinými předměty (ČJ, matematika, přírodověda, VV, TV), naučit žáky vyhledávat informace, pracovat s různými zdroji (knihovna, mapy, internet) a rovněž zapojit do svého pátrání a objevování i rodiče.

Úvodní Power-pointovou prezentací (viz příloha č. 6) žáci shlédnou v učebně a pak na to navazují jednotlivé úkoly, které jsou připraveny pomocí pracovních listů.

Jednotlivé pracovní listy na sebe navazují. Úkoly jsou koncipovány jako problémové úlohy, což má v maximální míře podpořit samostatnou aktivitu žáků, aktivizovat jejich kognitivní procesy, naučit je být tvůrčí a kreativní, při řešení úkolů využívat různých zdrojů a postupů. Důležitá je také práce s časovou osou. Orientace v čase, vnímání minulosti, přítomnosti a budoucnosti, jakož i časových intervalů je pro žáky 1. stupně ještě dosti abstraktní pojem.

Výstupem projektu je 6 vypracovaných pracovních listů.

Časový rozsah projektu: 10-12 vyučovacích hodin

Formy výuky: vlastivědné vycházky (centrum města, Naučná stezka)
vlastivědná exkurze s animačním programem (Expozice času)
klasická vyučovací hodina (skupinová výuka)

Výukové cíle:

Kognitivní cíle

- Žáci umí určit polohu města na mapě Olomouckého kraje
- poznají stavební památky ve městě

- orientují se v nejbližším okolí
- orientují se na cyklistických stezkách v okolí
- znají cesty do okolních obcí a jejich názvy
- umí vysvětlit význam přírody v okolí města
- rozeznají a pojmenují rostliny a živočichy ve smíšených lesích v okolí
- pojmenují a popíší tok řeky Sítky
- pracují s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- využívají archivů, knihoven, internetu, muzeí a jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti

Afektivní cíle

- Žáci si prohlubují vztah k regionu a také vztah k významným památkám svého regionu
- chápou význam a hodnotu kulturního dědictví
- mají rádi místo, kde žijí, váží si tradic rodiště
- žáci poznávají, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase
- žáci se učí spolupracovat při týmové práci a při řešení problémových úloh
- spolupracují ve skupině
- dokáží pomoci kamarádovi
- umí požádat o radu

Psychomotorické cíle

- Žáci ve skupině zpracují důležité informace o vybrané památce
- orientují se v plánu města, umí pracovat s busolou a mapou na orientační běh
- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- zvládnou připravit plán cesty na cyklistický výlet po okolí
- zprostředkují ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest
- ujdou a uběhnou a ujedou na kole v terénu určitou vzdálenost

Metody výuky:

- Informačně-receptivní met. aktivizující, slovní - rozhovor, problémový výklad, prezentace
- Problémové metody řešení problémových úloh
- Praktické metody práce s pracovními listy, sbírání přírodnin
- Participativní metody nalezení tajemného dopisu, objevování města, historie a plnění stanovených úkolů

Materiály a pomůcky:

- Prezentace o Šternberku
- Pracovní listy (1-6)

Části a řízení výuky:

- Úvod motivace žáků (tajemný dopis)
- Prezentace prezentace města - pojmy a poznatky k danému tématu
- Praktická činnost ve skupinách, zadání problémových úkolů, vypracování pracovních listů
- Zhodnocení práce rekapitulace probraného učiva, pochvala za úspěšné zvládnutí úkolů, prověření znalostí

Organizační metoda: hromadná, skupinová, práce ve dvojicích

Prostředky: Tabule, mapa města, dataprojektor, mapy na orientační běh, počítače v učebně, fotoaparát, tablet

Vlastivědné vycházky s řešením úkolů umožňují přímé smyslové vnímání, rozvíjí pozorovací schopnosti a myšlení, vychovávají děti ke správnému vztahu k přírodě.

Výběr trasy- okolí města- výběr zajímavostí z přírody, kultury, pamětihodností města.

Vycházka: Prábába - Práce s plánem města. Významné orientační body ve městě a okolních vesnicích- věže, kostely a linie města- cesty , řeka, vycházka nad město- Zelená budka-

kruhový rozhled nad městem a orientace mapy podle terénu, podle světových stran, práce s busolou, pohyb terénem podle azimutu.

Fáze vycházky

- a) příprava učitele - prostudovat mapu, literaturu, trasu, vymežit cíl, místo, objekty pozorování, přesný plán
- b) příprava žáků – důležitá účinná a vhodná motivace, seznámit žáky s cílem vycházky, činnostmi, úkoly
- c) vlastní vycházka – kontrola výstroje žáků, poučení o bezpečnosti a chování, žáci plní konkrétní úkoly, na konci práci zhodnotíme a shrneme, co žáci zjistili a poznali
- d) využití výsledků a získaných materiálů – kresby, náčrty, pohlednice, fotografie
- malé expozice ve třídě nebo chodbě, výstavky

Motivace- Tajemný dopis z 18. století, objevený při rekonstrukci domu u Horní brány.

Moji milí,

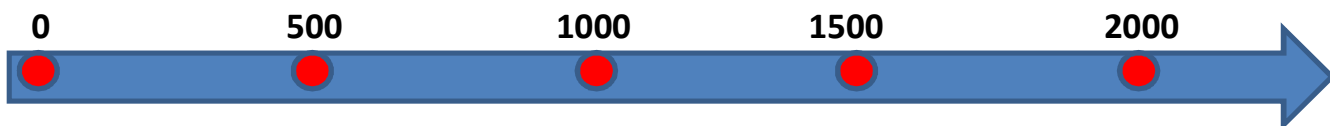
pokud jste našli tento dopis, čtěte pozorně příběh o mém životě, neboť může ovlivnit ten Váš. Narodil jsem se v roce 1724 ve městě Sternberg. Můj otec i matka vlastnili tkalcovskou dílnu, přímo v centru města, nedaleko Horní brány. Mě i mého bratra rovněž naučili řemeslu, které v té době v městě vzkvétalo a přineslo nám nemalé zisky. Naše sukno se prodávalo dokonce i v hlavním městě na císařském dvoře naší nejmilostivější panovnice, Marie Terezie! Musím Vám vypovědět, že jsem prožil velmi krásné chvíle. Hodně jsem cestoval, obchodoval, poznal zajímavé lidi a místa. Teď, na sklonku svého života, na všechna tato místa rád vzpomínám. Za svůj bohumilý život jsem nastrádal nemalé bohatství, které jsem se rozhodl odkázat tomu, kdo nyní čte tyto řádky. Musí však prokázat, že jest hoden tohoto bohatství. Poznej historii našeho města, ta ti napoví...

Johann Glaser

Projekt č. 1 Město Šternberk

Pracovní list č. 1: Šternberk ve středověku

Úkol č. 1: Zakresli na časovou osu, kdy se autor tajemného dopisu narodil.

Jaké bylo jeho povolání? .....

Kde ve Šternberku autor dopisu a jeho rodiče žili?

.....

Úkol č. 2: S pomocí mapy nebo prezentace o Šternberku zjisti, kde ve středověku stávala Horní brána?

Pokus se nakreslit, jak vypadala:

Úkol č. 3: K čemu sloužily městské brány?

.....
.....

S pomocí rodičů nebo v knihovně zkus vypátrat, kolik městských bran ve středověku ve Šternberku bylo?

Úkol č. 4: Víš, co jsou mluvící klikotoče? Zjisti, kolik jich ve Šternberku je.

.....

Popiš, jak vypadaly ulice Šternberka ve středověku. Klikotoč před poštou ti napoví...

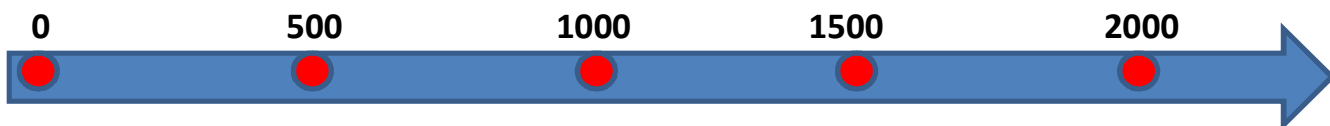
.....
.....

Projekt č. 1 Město Šternberk

Pracovní list č. 2: Město Šternberk

Úkol č. 1: Zakresli na časovou osu, kdy bylo město Šternberk založeno.

Kdo naše město podle pověsti založil?.....

Zkus vysvětlit, co je to pověst. Pokud si nejsi jistý, požádej o radu rodiče.

.....
.....

Znáš nějakou jinou pověst? Jak se jmenuje a o čem vypráví?

.....
.....

Úkol č. 2: Nakresli znak města Šternberka:

Zjisti, co v překladu znamená název Šternberk (původně Sternberg). Proč naše město dostalo toto jméno?

.....
.....
.....

Úkol č. 3: Kolik žije ve Šternberku obyvatel? .....

S pomocí rodičů, v knihovně nebo pomocí mluvících klikotočů zkus vypátrat, kolik žilo ve Šternberku obyvatel ve středověku. Porovnej tato dvě čísla :

.....

Projekt č. 1 Město Šternberk

Pracovní list č. 3: Kostel a klášter

Úkol č. 1: Zjisti, jak se jmenuje hlavní šternberský kostel.

.....

Do mapy Šternberka vyznač, kde se kostel a klášter nachází.

Kdo založil kostel a klášter ve Šternberku? Napiš jeho jméno a vlep sem jeho portrét.

Úkol č. 2: Při bohoslužbách ve šternberském kostele můžeš slyšet krásný zvuk kostelních varhan.

V knihovně nebo s pomocí rodičů vypátrej, v čem se liší **varhany** a **klavír**. Rozdíly popiš a vysvětli.

.....

.....

.....

Zde do pracovního listu nalep obrázek klavíru a varhan. Umiš hrát na nějaký hudební nástroj?

Úkol č. 3: Před kostelem se nachází krásný barokní morový sloup. Vypátrej, proč zde byl postaven.

.....

.....

Úkol č. 4: Pod hlavním schodištěm vedoucím do kostela objevíš působivý reliéf truchlící ženy.

Zjisti, kdo je jeho autorem: .....

Zeptej se rodičů a vysvětli, co je to reliéf:

.....
.....

Vysvětli význam slova „truchlí“. Napiš slovo stejného významu (synonymum):

.....

Pokus se zjistit, proč žena plakala?

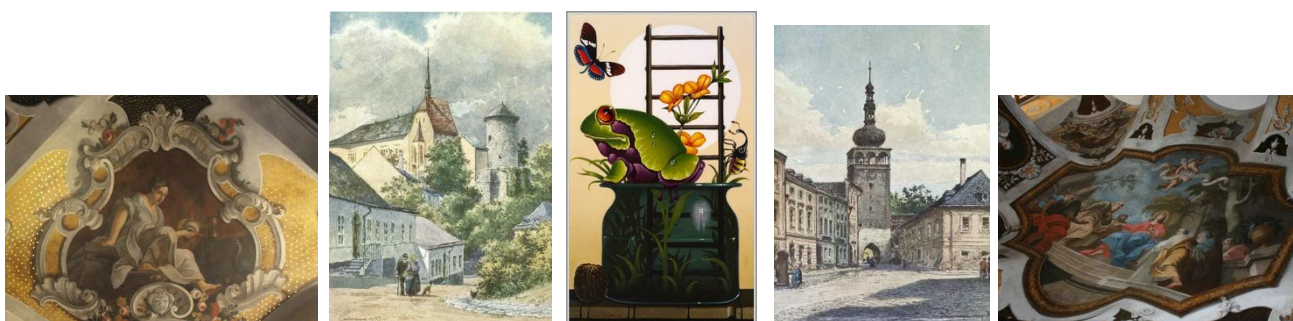
.....

Úkol č. 5: Vysvětli, k čemu sloužily ve středověku ve městech kláštery.

.....
.....

Šternberský klášter zdobí překrásné barokní malby od Jana Kryštofa Handkeho.

Vyber z nabídky obrázky maleb, které můžeš obdivovat ve šternberském klášteře:

Úkol č. 6: Přiřaď jména malířů pod obrazy- Paul Kaspar, Libor Vojkůvka, Jan Kryštof Handke

Spoj barvou malíře s následujícími pojmy – olomoucké baroko, krajinomalba, naivní obraz

Projekt č. 1 Město Šternberk

Pracovní list č. 4: Ecce Homo

Úkol č. 1: S pomocí internetu zjistí, co znamená latinské pojmenování „Ecce Homo“

.....

Přečti si pověst o soše **Ecce Homo** ve Šternberku:

„Za pošourného listopadového večera roku 1748 spěšně krácel lichtenštejnský výběrčí daní poštovskou silnicí od Horní Loděnice ke Šternberku. Měl u sebe množství peněz a chtěl být před příchodem noci doma, neboť krajina byla tehdy nejistá. Opětovně přicházely zprávy o smělých loupežných přepadeních. Už došel k návrší nad Šternberkem a doufal, že šťastně dorazí do města, když tu náhle vyskočí z mlázi tři muži a ženou se na něj. Jakmile je výběrčí spatřil, dal se do rychlého běhu, ale oni se stejně hbitě hnali za ním. Tu on ve své úzkosti slíbil, že dostane-li se šťastně domů, dá postavit na místě přepadení kamennou sochu Kristovu. Ještě nedomyslel slib do konce, když uslyšel rachot vozu. Přijížděl plně obsazený poštovní dostavník. Loupežníci se dali na útěk a výběrčí byl zachráněn. Splnil slib daný bohu a dal příštího roku postavit na pahorku sochu zbičovaného Spasitele, tak zvaný sloup Ecce Homo, podle něhož pak byla tamní silnice pojmenována.“

Zeptej se rodičů na následující informace:

Kdo to byl **výběrčí daní** ?

.....

Jak vypadal **poštovní dostavník** a co vozil?

.....

.....

Úkol č. 2: Už víš, proč se závody do vrchu ve Šternberku jmenují Ecce Homo?

Napiš proč:

.....

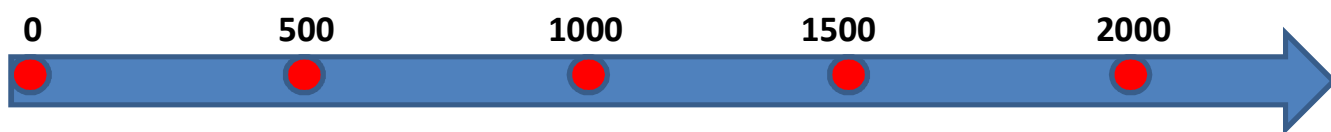
.....

V prezentaci o Šternberku vyhledej, jak je dlouhá závodní trať Ecce Homo.

.....

Vyhledej informaci, od kterého roku se závody ve Šternberku jezdí, a letopočet zapiš a vyznač na časovou osu.

V městském informačním centru popros o propagační materiály o našem městě, najdi v nich informace o **závodě Ecce Homo a Ecce Homo veterán**. Z letáku pak vystřihni fotografie moderních formulí i historických závodních vozidel a nalep je do tohoto pracovního listu:

Projekt č. 1 Město Šternberk

Pracovní list č. 5: Příroda v podhůří Nízkého Jeseníku

Úkol č. 1: Vyprav se do lesa, projdi část naučné stezky Prabába od Kiosku až k Zelené budce a pečlivě si přečti naučné cedule.

1. Otázka č. 1: Napiš 3 zvířata, která žijí ve zdejších lesích a mohl (a) bys je potkat při procházce po Naučné stezce Prabába:

.....

.....

1. Otázka č. 2: Napiš názvy 4 jehličnatých stromů, které rostou ve šternberském lese:

.....

.....

Úkol č. 2: Správně přiřaď k obrázkům názvy obilnin, které rostou na polích v okolí Šternberka.

pšenice setá

ječmen setý

žito seté

oves setý

Úkol č. 3: Správně přiřaď k obrázkům názvy hub. Které z nich jsou jedlé?

muchomůrka červená

bedla vysoká

klouzek sličný

křemenáč osikový

Úkol č. 4: Správně přiřaď k obrázkům názvy zvířat, které můžeš zahlédnout v lesích nebo na polích u Šternberka.

jezevec lesní

sysel obecný

lasička hranostaj

kuna lesní

Úkol č. 5: V lese nad Šternberkem posbírej 6 různých listů, nalep je zde do pracovního listu a napiš k nim správné jméno listnatého stromu.

Projekt č. 1 Město Šternberk

Pracovní list č. 6: Pověst Utajená láska a socha Panny Marie

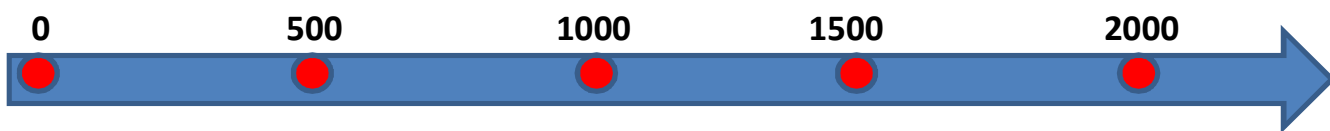
Přečtěte si pověst Utajená láska (Vlasta Hlůzová: Pověsti nepověsti ze Šternberka a okolí, 2017)

Hlavní postavy: Urozená dcera hejtmana Kristina a podkoní Petr, a domluvený ženich- vrchní velitel vojenské gardy hejtmana Filip. Utajená láska končí dobrovolnou smrtí milenců. Rok 1699.

„ V podvečer před svatbou se rozhodla. Ještě se chtěla projet na svém koni okolními lesy. S podkoním Petrem... Oba se již ze společné vyjížďky nevrátili. Ráno je našli poblíž hradu. Koně byli uvázaní u stromu, mladí lidé seděli opřeni o jeho kmen a drželi se za ruce obtočené klokočovým růžencem s dvojramenným křížkem. Byli mrtví. Lékař zjistil, že se otrávil pravděpodobně bolehlavem. Hejtman panství nechal na onom místě postavit sochu Panny Marie a do schránky v podstavci kázal uložit růženec nešťastné Kristy i zprávu o této události, rytíř Filip věnoval plaketu s císařem Josefem a několik svých medailí a mincí. Do Šternberka se již nikdy nevrátil.“

(Při opravě sochy Panny Marie v Ořechové ulici nad hradem Šternberk v roce 2016 se našla tajná schránka v podstavci s růžencem, křížkem, medailemi a mincemi)

Úkol č. 1: Zakresli na časovou osu, kdy byla socha Panny Marie postavena a kdy se opravovala.

Znáš nějakou jinou pověst ze Šternberka a okolí? Jak se jmenuje a o čem vypráví?

.....

.....

Úkol č. 2:

- Panna Maria stojí na svinutém těle hada. Co to znamená?
- Nad hlavou má kovový oblouček s pozlacenými hvězdami. Co to znamená?

.....

.....

Úkol č. 3 Při procházce na Ořechovou ulici se zastavíme v zámecké zahradě Šternberského hradu a pak vyšlápeme kopec na Zelenou budku. Na těchto zastaveních využijeme času na malování. Otevřou se Vám krásné rozhledy na město, hrad, kostel s klášterem. Proto si nezapomeňte vzít pastelky!!

Hodnocení - Tajemný dopis z 18. století, číslo 2 objevený při rekonstrukci domu u Horní brány.

Moji milí,

pokud jste našli tento druhý dopis, tak jste pozorně četli příběh o mém životě, protože se snažil ovlivnit ten Váš. Jestliže jste vyluštili všechny mé úkoly, a přitom se i dobře bavili, tak můj život ovlivnil ten Váš vrchovatou měrou. Poznáte již mnoho poučného z historie našeho města, jak šel čas staletími a jak se naše město rozvíjelo do současné podoby. Okolí Vám dopřává spoustu možností k poznání zákonitostí a krás přírody a také sportovnímu vyžití. Mějte rádi svoje město a rádi se sem ze svých cest po světě vracejte. A to je největší bohatství Vašeho života. Mít rád svoji rodnou hroudu a své blízké. To žádné zlatáky ani žádný poklad nevyváží.

Johann Glaser

Hodnocení projektu

- Aktivní přístup žáků v jednotlivých úkolech
- Dokumentaci- zpracování pracovních listů
- Výtvary a nákresy žáků

Projekt č. 2 Orientace na mapě – Orientační běh pro školy

Téma: Projekt Orientace na mapě – Orientační běh pro školy si klade za cíl zábavnou formou seznámit žáky 1. stupně, v rámci výuky vlastivědy a tělesné výchovy s mapou města, vesnice a přírodou v nejbližším okolí, ve kterém žijí.

Cílem projektu je v rámci kurikula propojit vlastivědu s jinými předměty (matematika, přírodověda, TV), naučit žáky vyhledávat informace, číst mapu, pracovat s buzolou a orientovat se v terénu.

Úkoly jsou koncipovány jako problémové úlohy, což má v maximální míře podpořit opět samostatnou aktivitu žáků, aktivizovat jejich kognitivní procesy, naučit je být tvůrčí a kreativní, využívat různé postupy v práci s mapou a orientaci v přírodě.

Výstupem projektu je účast na pravidelných dětských závodech v orientačním běhu a na Mezinárodním dni orientačního běhu (každoročně v dubnu-květnu)

Časový rozsah projektu: 10-12 vyučovacích hodin

Formy výuky: vycházky na Zelenou budku, na Kiosk, do městského parku
klasická vyučovací hodina (skupinová výuka- práce s busolou, orientace v okolí školy, na školním hřišti)
vycházka do města s orientací ve městě podle fotografií míst

Výukové cíle:

Kognitivní cíle

- Žáci se orientují v nejbližším okolí,
- umí vysvětlit význam přírody v okolí města,
- rozeznají a pojmenují barvy a mapové značky pro orientační běh
- pracují s časovými údaji a s odhadem vzdálenosti v terénu

Afektivní cíle

- Žáci si prohlubují vztah k regionu
- žáci se učí spolupracovat při týmové práci a při řešení problémových úloh
- spolupracují ve skupině
- dokáží pomoci kamarádovi
- umí požádat o radu

Psychomotorické cíle

- Žáci ve skupině zpracují důležité informace o mapě
- orientují se a umí pracovat s busolou a mapou na orientační běh
- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- ujdou a uběhnou v terénu určitou vzdálenost

Metody výuky:

- Informačně-receptivní metody aktivizující, slovní - rozhovor, problémový výklad, prezentace
- Problémové metody řešení problémových úloh
- Praktické metody práce s mapou, busolou
- Participativní metody objevování tajů nového sportu v přírodě plnění stanovených úkolů

Materiály a pomůcky:

- Mapy na orientační běh, mapa města s fotografiemi historických památek
- Busoly, stanoviště, čipy na orientační závod

Části a řízení výuky:

- Úvod motivace žáků – Objev Orientační běh
- Prezentace Seznámení s mapou, mapovými značkami, s busolou
- Praktická činnost ve družstvech (dvojice, trojice)
starší- 5. ročník může závodit jako jednotlivci
- Zhodnocení pochvala za úspěšné zvládnutí úkolů,

Organizační metoda: hromadná, práce ve dvojicích

Prostředky: mapy na orientační běh, dataprojektor v učebně, busoly

Vlastivědné vycházky s řešením úkolů umožňují přímé smyslové vnímání, rozvíjí pozorovací schopnosti a myšlení, vychovávají děti ke správnému vztahu k přírodě.

Výběr trasy- okolí města- výběr zajímavostí z přírody, kultury, pamětihodností města.

Vycházky:

- **Prabába** - Práce s plánem města. Významné orientační body ve městě a okolních vesnicích- věže, kostely a linie města- cesty , řeka, vycházka nad město- Zelená budka- kruhový rozhled nad městem a orientace mapy podle terénu, podle světových stran, práce s busolou, pohyb terénem podle azimutu.
- **Centrum města** fotomapa a hledání objektů ve městě
- **Kiosk**- areál stálých kontrol na orientační běh

Projekt č. 2 Orientace na mapě – Orientační běh pro školy

Mapa č. 1: Foto mapa města Šternberka

FOTO ŠTERNBERK 1 : 4 000 ekv. 2 m

FOTO Šternberk je orientační hra pro malé i velké. K číslům kontrolních stanoviště přiřad písmeno s folkou, které jsou na druhé straně mapy.

1	2
3	4
5	6
7	8
9	10
11	12
13	14

STE
MĚSTO ŠTERNBERK

SK ŠTERNBERK

eso 9 informační systémy

ČSOS

OBJEV ŠOK

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

avid. číslo: 15)M1032/P
mapoval a kreslil: Petr Skýva
stav: 04/2015
vydal: (c) SK ŠK Šternberk
vydal: Zdeněk Tušákma IV
správce mapy: skyvo@volny.cz

Výsledková mapa byla vytvořena v rámci Programu V. MSMT ČR – Činnosti sportovních svazů a závody v orientačním běhu pro školy jsou podporovány z příspěvku ČOV na sport mládeže.

Úkol č. 1 Víkendová procházka s kamarády nebo rodiči po Šternberku, nezáleží na čase, dodržujte bezpečnost silničního provozu a pohybu chodců po městě!!

Úkol č. 2 Přiřaď fotografii k číslům kontrolních stanovišť (místa na mapě Šternberka) a do tabulky napiš písmeno fotografie. Můžete začít z jakéhokoliv místa a obejít všechna stanoviště, nezáleží na pořadí kontrol (1-2-3-4) ale např. (1-6-10-5.....)

Úkol č. 3 U čísla 11 si poříd'te selfie fotografii na důkaz průchodu touto kontrolou.

Projekt č. 2 Orientace na mapě – Orientační běh pro školy

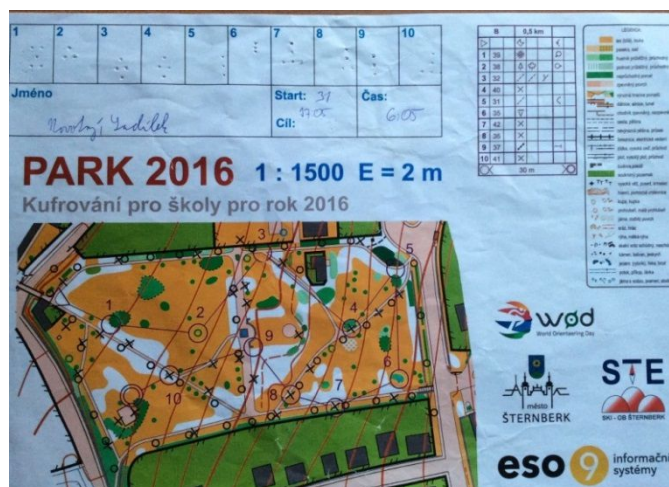
Mapa č. 2: Kiosk – závody družstev

Úkol č. 1 Závody dvojic nebo trojic pod patronací SK SKI –OB Šternberk, ve spolupráci s 3. ZŠ Šternberk, účastní se školy ze Šternberka a okolí, trať je pro začátečníky do 2 km, kontroly po trati zajištěny pedagogy.

Projekt č. 2 Orientace na mapě – Orientační běh pro školy

Mapa č. 3 : Mapy pro školy, závody ve šternberském parku, v okolí školy v Bělkovicích-Lašřanech a na Jívové

Úkol č. 1: Projdeš nebo proběhneš postupně všechny kontroly a neztratíš se? Rozhodni se, jestli si dovoluješ jít sám nebo ve dvojici s kamarádem, který ti poradí.

Každá škola může mít vytvořenu vlastní mapu pro svoji potřebu a závod nebo tréninkovou pomůcku, učitel si do mapy nakreslí postup a počet kontrol a délku závodu nebo tréninku podle věku žáků a jejich připravenosti na čtení mapy a fyzické možnosti a postaví si závod například kolem parku, rybníka v Lašřanech nebo kolem kostela na Jívové. Podkladové mapy jsou mapovány SK SKI-OB Šternberk. Mapy jsou podporovány v rámci Programu V. MŠMT ČR- Činnost sportovních svazů na sport mládeže.

Úkol č. 2: Areály pevných kontrol jsou volně přístupné a jsou rozmístěné po celé České republice. Jde o poměrně novou aktivitu Českého svazu orientačních sportů. Jejich idea spočívá v tom, že v terénu poblíž center měst jsou napevno umístěny kontroly (nejčastěji vyšší dřevěné kůly). Mapy k terénu s pevnými kontrolami jsou k dostání zdarma na určených místech: v informačních či sportovních centrech nebo restauracích. Návštěvníci terénu se pak mohou vlastním tempem vydat a vyzkoušet si tak orientaci s mapou. Ve Šternberku je takový areál na Kiosku zpřístupněn od jara v roce 2018. (viz nejnovější mapa areálu pevných kontrol- mapa k dostání na Infocentru Šternberk naproti radnici)

KIOSK AREÁL PEVNÝCH KONTROL

1 : 10 000
ekv. 5 m

ORIENTEERING

STE

SK OB ŠTERNBERK

LESY ČR

eso 9 informační systémy

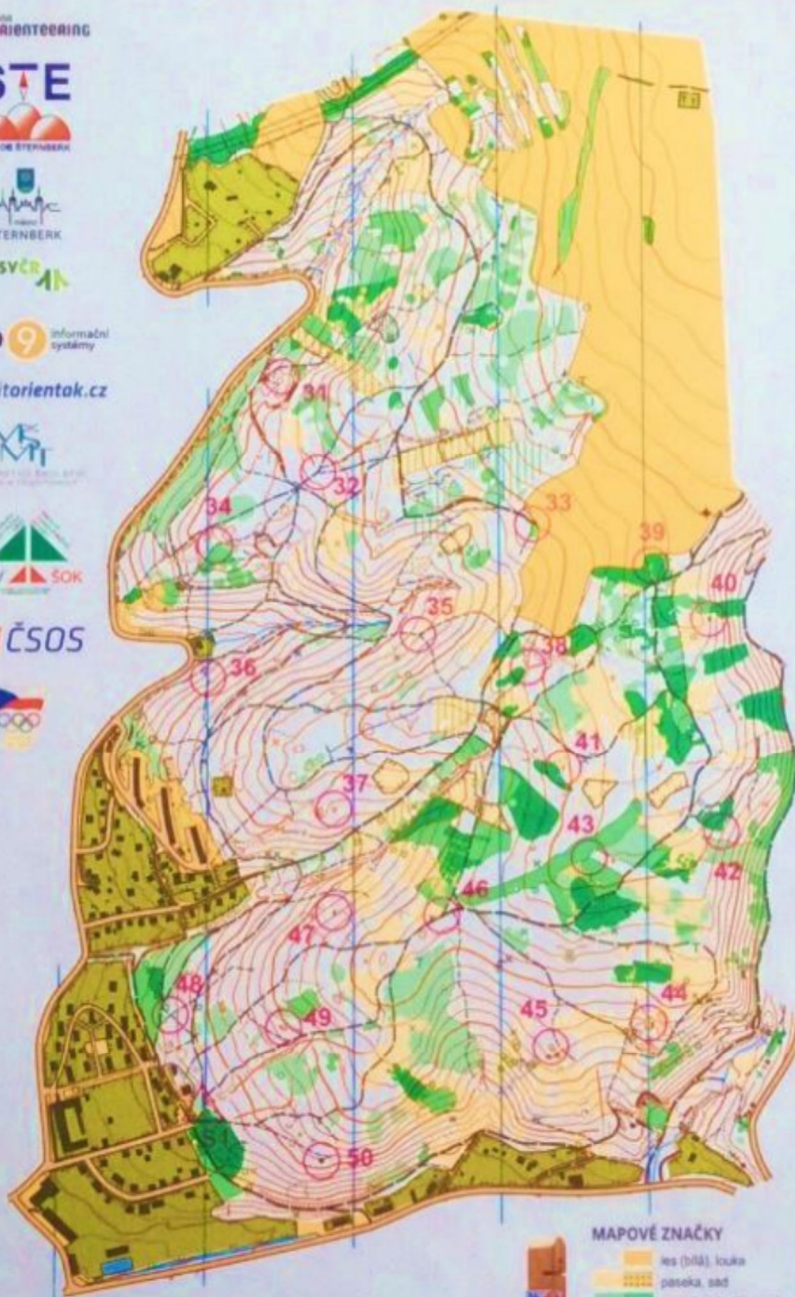
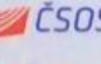
zaciorientak.cz

OB JEVIŠOVSKO

ČSOS

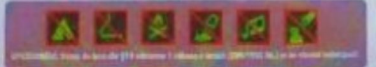
31 sedlo	32 rozcestí
33 rozcestí	34 ohyb cesty
35 rozcestí	36 ohyb cesty
37 jáma	38 hlubinný sráz
39 bouda	40 skalní srázek
41 jáma	42 hustník okraj
43 rozhraní porostů	44 prohlubeň
45 prohlubeň	46 rozcestí
47 kupka	48 křížení cest
49 prohlubeň	50 kámen

evtl. číslo: 171M101710
mapová síť: Roman Horák, Petr Škyva
stav: 05/2017
vydal: (c) SK ŠKO-OB Šternberk
výtisk: Zelená - Tiskárna IV
správce mapy: SK ŠKO-OB Šternberk,
skyva@vlny.cz

Orienteering
Park Šternberk

www.orienteingpark.cz

MAPOVÉ ZNAČKY

les (hlá), louka	soukromý pozemek
pesek, sad	vysoká věž, pól, krmec
hustník průběžný, průchodný	hlavní, pomocná vstřevnice
podrost průběžný, průchodný	kupa, kupka
neprůchodný porost	prohlubeň, malá prohlubeň
výrazná hranice porostů	jáma, rozbitý povrch
dálnice, silnice, tunel	sráz, hráz
silnička, vozová cesta	ryha, mláka ryha
cesta, pěšina	skalní sráz schůdný, reschůt
nevýrazná pěšina, průsek	kámen, balvan, jeskyně
železnice, elektrické vedení	jezero (rybník), heka, brod
zídka, vysoká zeď, průchod	potok, příkop, lávka
plot, vysoký plot, průchod	jáma s vodou, pramen, studně
budova zřízení	výrazný strom, vývrst

Projekt výukových map je financován z dotace MŠMT - Státní podpora sportu a z darů od ČOV na sport mládeže.

Projekt č. 2 Orientace na mapě – Orientační běh pro školy

Mapa č. 4: Práce s buzolou a mapové značky

Mapa je základní pomůckou orientačního běžce. Pro závody OB se používají speciálně zpracované podrobné mapy, ve kterých jsou zobrazeny všechny informace potřebné pro závodníka. Jednotlivé barvy na mapě vyjadřují:

- bílá - les, bez obtíží průběžný
- zelená - les hustý, špatně průchodný nebo křoví
- žlutá - otevřený terén bez stromů (pole, louky, paseky)
- hnědá - výškopis (především vrstevnice) a terénní tvary
- modrá - vodstvo (potoky, rybníky, prameny, bažiny aj.)
- černá - jednak situaci (cesty, ploty, budovy, atd.), ale také skály a kameny

MAPOVÉ ZNAČKY NA MAPÁCH PRO ORIENTAČNÍ BĚH			
	les (bílá), louka		vrstevnice, spádnice
	obdělávaná půda, sad		hlavní, pomocná vrstevnice
	paseka, paseka se stromy		kupa, kupka
	hustník průběžný, průchodný		prohlubeň, malá prohlubeň
	podrost průběžný, průchodný		jáma, rozbitý povrch
	neprůchodný porost		sráz, hráz
	výrazná hranice porostů		rýha, mělká rýha
	nevýrazná hranice porostů		skalní sráz schůdný, neschůdný
	silnice, tunel		kámen, balvan, jeskyně
	silnička, vozová cesta		jezero (rybník), řeka, brod
	cesta, pěšina		potok, meliorační příkop, lávka
	nevýrazná pěšina, průsek		jáma s vodou, pramen, studna
	železnice, elektrické vedení		bažina nezřetelná, úzká, malá
	plot, vysoký plot, průchod		Zvláštní mapové značky:
	budova, zřícenina		jiný umělý objekt
	sídlíště, parkoviště		vývrát
	vysoká věž, posed, krmelec		výrazný strom

Měřítko mapy určuje poměr zmenšení skutečnosti (terénu) ke kresbě mapy. Měřítko map pro orientační běh je většinou 1 : 15 000, tzn. 1 cm na mapě je 150 m v terénu.

Úkol č. 1: Mapa pro orientační běh se liší od zeměpisné mapy barvami, bílá znamená průchozí vysoký les a tedy snadný postup v běhu.

- Která barva na mapě je pro běh v lese nevýhodná?
- Které značky ztěžují nejvíce postup lesem?
- Co jsou to vrstevnice a jak se značí v mapě?

Úkol č. 2 : Busola

- Který azimut odpovídá úhlu postupu na obrázku busoly?
- Kolik stupňů odpovídá azimutu severu, východu, jihu, západu?

Buzola slouží k rychlé a přesné orientaci mapy a k **určení směru běhu** (azimutu). Jde o jednoduchý přístroj (jeho podstatnou část tvoří kompas), který svojí konstrukcí umožňuje:

- určit sever, nutný k orientaci mapy
- sledovat nastavený azimut - směr běhu a pomocí měřítka určovat vzdálenost na mapě

Pozitiva v hodnocení projektu:

- Projekt má zlepšit práci s mapou a zároveň přitáhnout děti ke zdravému sportování v přírodě.
- Získej si úctu k přírodě
- Zvol si tempo podle své kondice
- Objev soupeření fair-play, sport, kde Ti soupeř v nouzi opravdu pomůže-nebo ty jemu
- Objev, že zvládneš víc, než si myslíš

Projekt č. 3 „Koruna Nízkého Jeseníku“

Vzdělávací oblast:	Člověk a jeho svět
Tematický okruh:	Místo, kde žijeme, Lidé a čas, Rozmanitosti přírody
Předmět a ročník:	Vlastivěda, Přírodověda, 4. a 5.

Téma: Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“ si klade za cíl zábavnou formou seznámit žáky 4. a 5. třídy, v rámci výuky vlastivědy a přírodovědy s okolím Šternberka, ve kterém žijí. Žáci jsou motivováni výstupem na nejvyšší horu světa Mount Everest 8848 m n. m. Čeká na nás 14 výprav do okolí, přesně tolik, kolik hor je vyšších než 8000 m. Horolezci, kteří zdolají všech 14 vrcholů, se mohou pyšnit tím, že jsou zařazeni do výsostného klubu s titulem „Koruna Himálaje.“ Abychom dosáhli vrcholu Mount Everestu bez kyslíkového přístroje, potřebujeme k tomu ještě jeden prémiový 15 úkol. Žáci z našeho regionu a jejich rodinní příslušníci, kteří je budou na výpravách doprovázet, se mohou poté pyšnit titulem „Koruna Nízkého Jeseníku“.

Cílem projektu je v rámci kurikula propojit vlastivědu i s jinými předměty (ČJ, matematika, přírodověda, VV, TV, IVT), naučit žáky vyhledávat informace, pracovat s různými zdroji (knihovna, mapy, internet) a rovněž zapojit do svého pátrání a objevování i rodiče. Jednotlivé pracovní listy popisují postup výpravy, základní tábor, výškové tábory a cíl výpravy. Úkoly jsou koncipovány jako problémové úlohy, chceme tím podpořit samostatnou aktivitu žáků, aktivizovat jejich kognitivní procesy, naučit je být tvůrčí a kreativní, při řešení úkolů využívat různých zdrojů a postupů. Příprava cesty a vyhledávání v mapách a hledání v průvodcích žáky motivuje k dosažení cíle cesty, hory (v Nízkém Jeseníku spíš kopce) v části „Vzhůru k výškám“ nebo pramenu řeky (v našem případě spíš potoka) v části „Vzhůru k pramenům.“ Důležitá je motivace, kterou zvyšujeme kapitolami z knih „Pověsti nepověsti ze Šternberka a okolí“, průvodcem po „Tajemných místech Nízkého Jeseníku“ a „Z minulosti našeho podhůří.“ (Hlůzová, 2017), (Šindlářová, 2001), (Blinka, 2002)

Výstupem projektu je 15 vypracovaných pracovních listů z 15 výprav po okolních kopcích a pramenech potoků.

Časový rozsah projektu:	celý školní rok
Formy výuky:	vlastivědné výpravy v rámci turistického, cyklistického nebo sportovního kroužku, zájemci mohou každou výpravu uskutečnit jako rodinný turistický víkend

Výukové cíle:

- Kognitivní
  - žáci umí určit polohu města a vesnic v okolí
  - žáci umí popsat směr cesty
  - žáci rozumí významu mapových značek
  - žáci umí vyhledat v mapě památky a turistické cíle
  - žáci umí vysvětlit význam přírody v okolí města
  - žáci rozeznají a pojmenují významné rostliny a živočichy žijící v lese a na poli

- Afektivní
  - žáci chápou význam přírodního bohatství a získávají pozitivní stanovisko k ochraně přírody
  - žáci akceptují nezbytnost týmové práce při řešení problémových úloh
  - žáci dokážou pomoci kamarádovi a zároveň umí požádat o radu dospělého

- Psychomotorické
  - žáci umí pracovat v týmu
  - žáci se dokážou orientovat v mapě
  - žáci se dokážou orientovat v přírodě

Metody výuky:

- Informačně-receptivní met. prezentace, problémový výklad, rozhovor
- Problémové metody řešení problémových úloh
- Praktické metody práce s pracovními listy, pořízení fotografií z cesty
- Participativní metody objevování nových cest, cyklistických a pěších cest plnění stanovených úkolů

Materiály a pomůcky:

- Turistické mapy Nízkého Jeseníku, okolí Šternberka
- Pracovní listy (15)

Části a řízení výuky:

- Úvod motivace žáků, titul „Koruna Nízkého Jeseníku“
celoroční hra na volné víkendy pro zájemce o turistiku a poznávání okolí města Šternberka

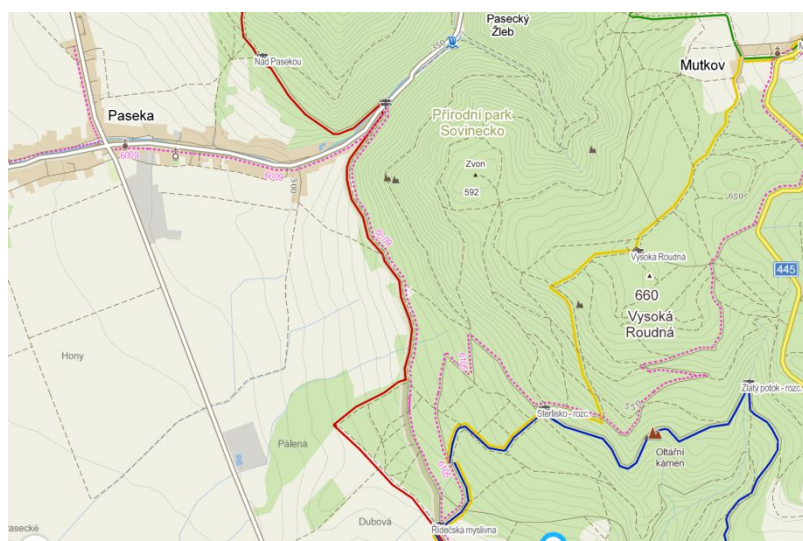
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 1: Paseka – Zvon 592 m n. m.

znak obce Paseka

Mapa letní cyklistický výlet

Proč tam pojedeme? Od pradávna se říká, že když si člověk v lese na Zvonu sedne na některý mechem porostlý kámen, pocítí na zádech ledový chlad a zaslechne kovový cinkot pohárů. Zjisti proč. Průvodce po tajemných místech Nízkého Jeseníku Ti napoví.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Řídeče nebo do Paseky a jak dál? Umíš si poradit?

Přímo na Zvon nevede turistická značená cesta!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost Šternberk – Řídeč – Zvon- Paseka

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Paseka- přírodní koupaliště...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte *Arboretum Makču Pikču* 1 km za obcí Paseka směr Sovinec. Otevřeno od jara do podzimu. Nakresli nebo vyfotografuj rostlinku (1-3), která právě kvete (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 2: Řídeč – Vysoká Roudná 660 m n. m.

znak obce Řídeč

Mapa- cyklistický výlet

Proč tam pojedeme? Cestou nahoru pojedeme kolem Oltářního kamene, kde se konaly modloslužby pohanských Keltů, nejlépe načasovat na den letního slunovratu! Přimo na kopci žili v dávných časech Měsíční lidé. Tam měli své podzemní království.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Řídeče a jak dál? Umiš si poradit? Přimo na Vysokou Roudnou nevede turistická značená cesta!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost

- Šternberk – Řídeč – Vysoká Roudná a zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Řídeč- co o ní víme?

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Oltářní kámen. Nakresli nebo vyfotografuj rostlinku (1-3), která právě kvete (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Víš, kdy je den letního slunovratu a co znamená?

Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

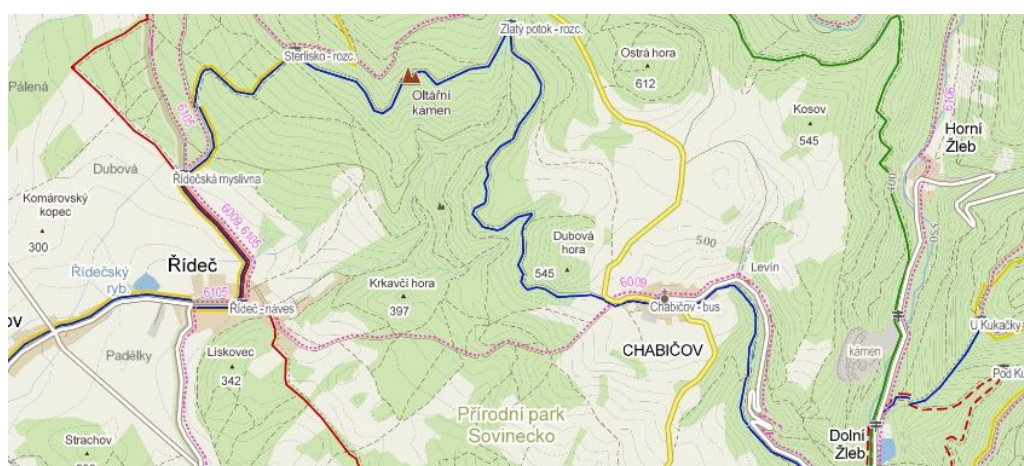
Pracovní list č. 3: Chabičov - Dubová hora 545 m n. m.

Chabičov je malá vesnice, část města Šternberk. Nachází se asi 4,5 km na sever od Šternberka.

znak města Šternberk

Mapa- cyklistický výlet

Proč tam pojedeme? V jezírku pod Dubovou horou žije velký vodní tvor, který jednou za 300 let zničí všechny stromy na kopci. Musíme jen šeptat, abychom ho zrovna nezbudili.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Chabičova a jak dál? Umíš si poradit?

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy.

- Šternberk – Chabičov – Dubová hora zpět do Dolního žlebu - Šternberk

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Hlásnice...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Dolní žleb s přírodním koupalištěm. Nakresli nebo vyfotografuj jezírko a vodního tvora (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Víte, kde žije slavná Lochneská příšera?

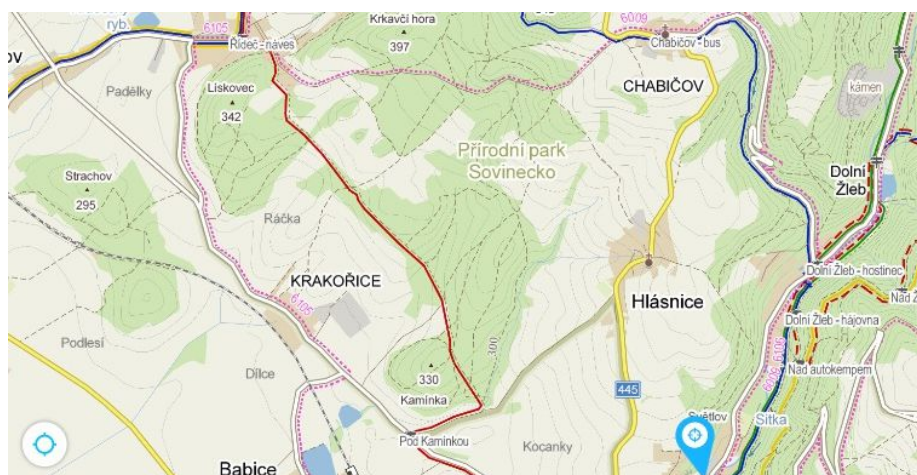
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 4: Babice - Kaminka 330 m n. m.

znak obce Babice

Mapa pěší výlet od železniční stanice Babice

Proč tam pojedeme? V hlubokém lese pracovali kdysi uhlíři, v milířích pálili dřevěné uhlí. Jedna z dávných pověstí připomíná, že celý vrch Kaminka opravdu kdysi sálal jako kamínka, posetý milíři. Jak to tam vypadá dnes?

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka vlakem do Babic a jak dál?

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Babice – Kaminka- Hlásnice- Dolní žleb- Šternberk

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Hlásnice, kolik lidí bydlí v Babicích a v Hlásnici?

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Nakresli, jak vypadá milíř, ve kterém se pálí dřevěné uhlí.

Vyfotografuj nebo nakresli 4 listy v listnatém lese (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

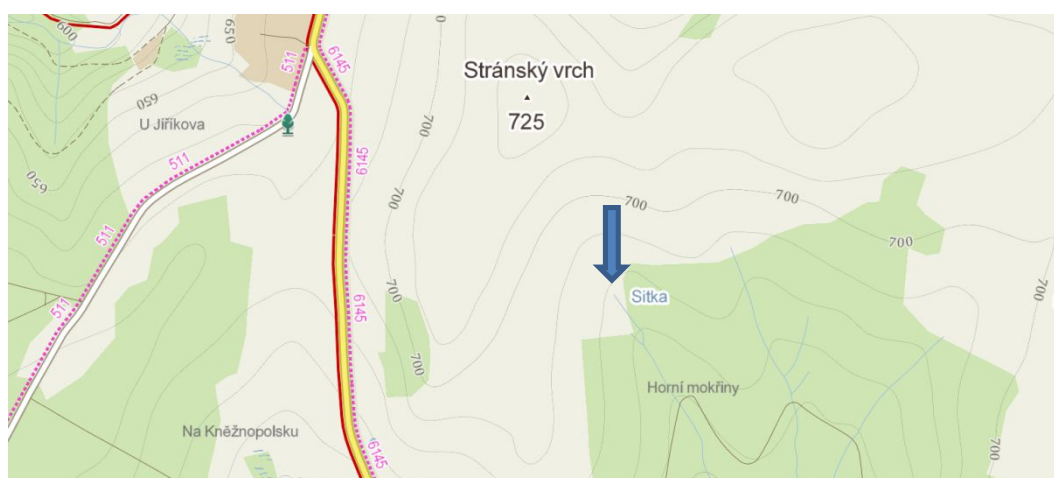
Pracovní list č. 5: Stránské – Stránský vrch 725 m n. m.

Stránské je vesnice, která je částí města Rýmařov v okrese Bruntál. Nachází se zhruba 5 km na jihovýchod od Rýmařova.

znak města Rýmařov

Mapa nejdelší trasa- autoturistika přes Sovinec a Jiříkov

Proč tam pojedeme? Od pramene Sitky je to jen co bychom kamenem dohodili!! Sovinec je od slova sova a Jiříkov? Co vše můžeme v Pradědově galerii spatřit? Budeme jak v Jiříkově vidění.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do přes Sovinec a jak dál? Umíš si poradit?

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost

- Šternberk- Sovinec- Jiříkov- Stránské a zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Sovinec – co o něm víš?

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Pradědovu galerii v Jiříkově. Nakresli nebo vyfotografuj Sovinec (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

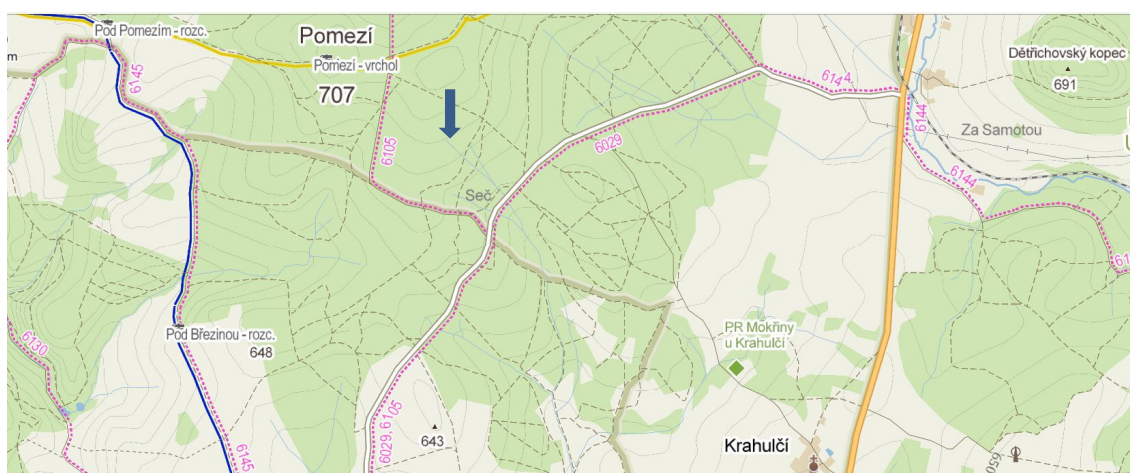
Pracovní list č. 6: Dalov – Pomezí 707 m n. m.

znak města Šternberk

Dalov je vesnice, část města Šternberk. Nachází se asi 7 km na severovýchod od Šternberka.

Mapa

Proč tam pojedeme? Když jsme našli pramen Bělkovického potoka, modrá šipka na mapě, tak je to jen co by kamenem dohodil a ještě to číslo plné sedmiček! Prostě Pomezí!

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Dalova a jak dál? Umiš si poradit? Přímo na vrchol se dostaneme cyklotrasou kombinovanou se žlutou turistickou stezkou!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost.

- Šternberk –Dalov- Pomezí a zpět nebo
- Bělkovice- Horní Loděnice- pramen Bělkovického (Trusovického) potoka- Pomezí a zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Dalovské jezírko...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Dalov, Horní Loděnici... Kolik lidí bydlí v těchto malých vesnicích?

Vyfoťte vrchol Pomezí (nalep na zadní stranu pracovního listu)

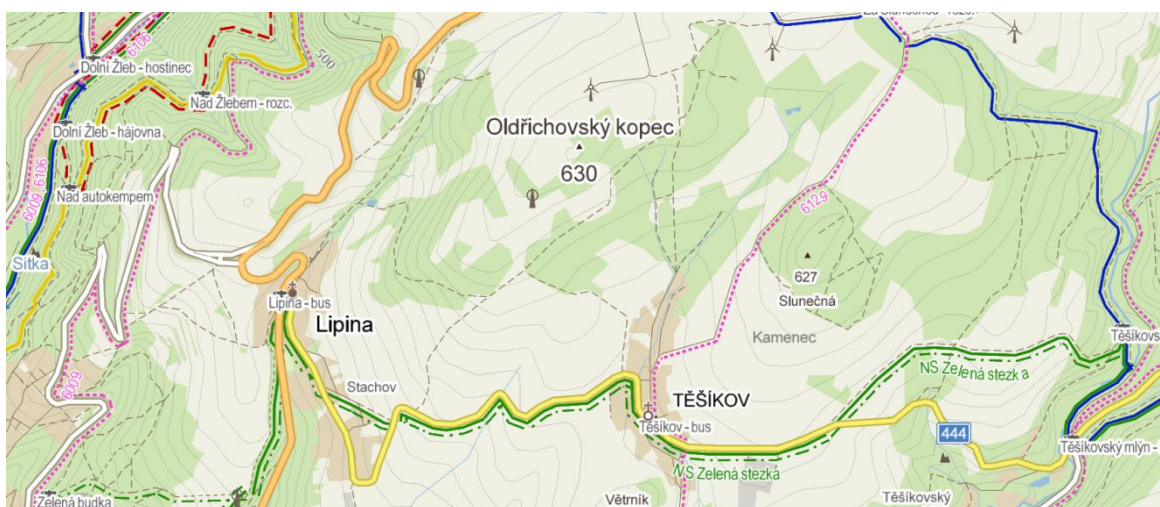
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 7: Lipina – Oldřichovský kopec 630 m n. m.

znak obce Lipina

Mapa- pěší nenáročná vycházka

Proč tam pojedeme? Protože můj bratr se jmenuje Oldřich a nikdy tam nebyl. A to bydlí ve Šternberku více než 20 let. Máte ve svém středu také Oldu nebo Olinku, kteří zde ještě nikdy nebyli?

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka pěšky do Lipiny a jak dál? Umíš si poradit? Přímo na kopec nevede turistická značená cesta!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Šternberk – Lipina – Oldřichovský kopec- Těšíkov- Zelená stezka do Šternberka zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Lipina- socha Ecce Homo... doplň....

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte větrníky nad Lipinou. Nakresli nebo vyfotografuj větrnou elektrárnu, sochu Ecce Homo. (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

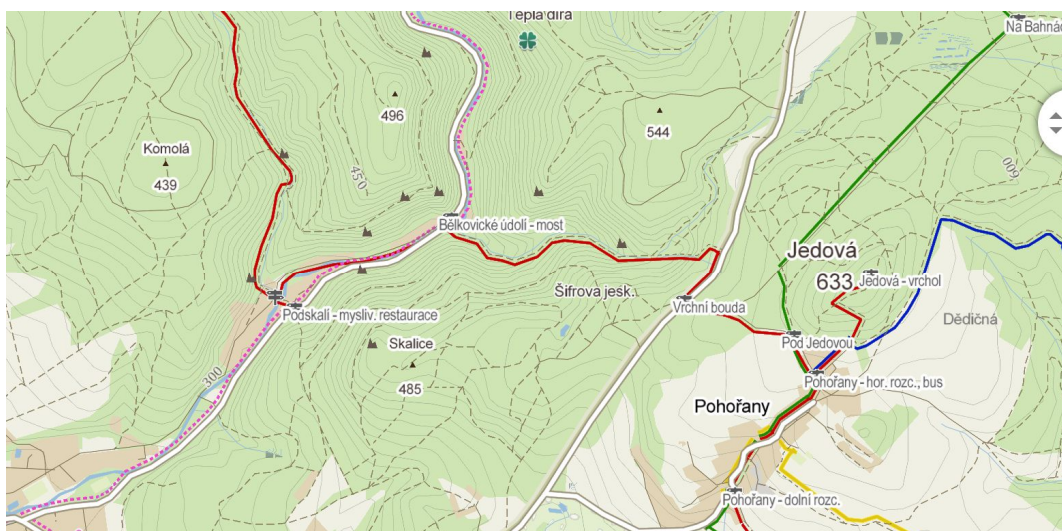
Pracovní list č. 8: Pohořany - Jedová 633 m n. m.

Pohořany je vesnice, část obce Dolany. Nachází se asi 4,5 km na severovýchod od Dolan.

znak obce Dolany

Mapa- výlet na běžkách v zimě nejlepší trasa v okolí

Proč tam pojedeme? Čeká nás tam skřítek Jedovniček, který umí číst v osudech lidí.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka autobusem do Jívové, nazout běžky a hurá nahoru. A jak zpět? Vyber jinou trasu:

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Jívová – Na Bahnách- Jedová- Pohořany a zpět. V Masných krámech na Jívové vás zahřeje horký čaj. Nebo dolů až na Svatý Kopeček, nebo do Bělkovic...

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Kruhový rozhled z Jedové. Za mrazivého slunečného rána je vidět Praděd!! Nevěříte? Doplně zpáteční cestu...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Nakresli nebo vystřihni vločku, vyfotografuj vrchol Jedové (nalep na zadní stranu pracovního listu)

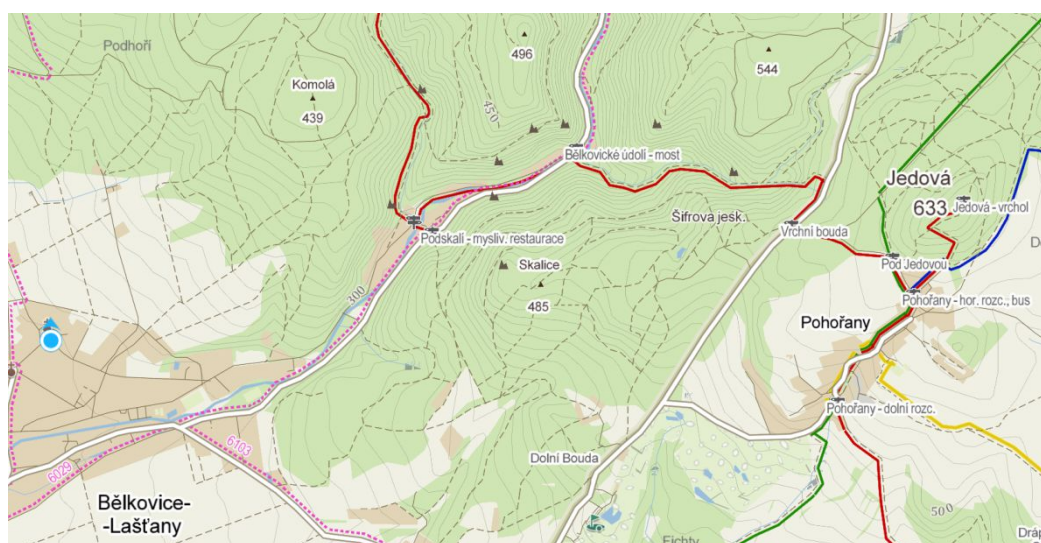
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 9: Bělkovice-Lašťany – Skalice 485 m n. m.

znak obce Bělkovice-Lašťany

Mapa- výstup na Skalici – ZŠ Bělkovice všichni žáci na Den Země

Proč tam pojedeme? Skalice je kopec, který zdola vypadá jako snadný cíl, ale výstup od Myslivecké restaurace je fyzicky velmi náročný, překonej sám sebe a odměnou Ti bude pěkný výhled do okolí.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Bělkovic a jak dál? Umíš si poradit? Přimo na Skalici nevede turistická značená cesta!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Šternberk cyklostezka Bohuňovice-Bělkovice - Skalice a zpět přes Dolní Boudu. Dolů kopcem k Myslivecké restauraci je to jen pro bikery!

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Lašťany, Myslivecká restaurace, jezírko v lomu nad Skalicí...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Vyfotografuj náves v Lašťanech, je tam i pamětní deska Josefa Bryxe, válečného letce z 2. světové války (nalep na zadní stranu pracovního listu) Víš o něm něco víc? Kniha „Na útěku“ Ti pomůže. (Navara, 2014)

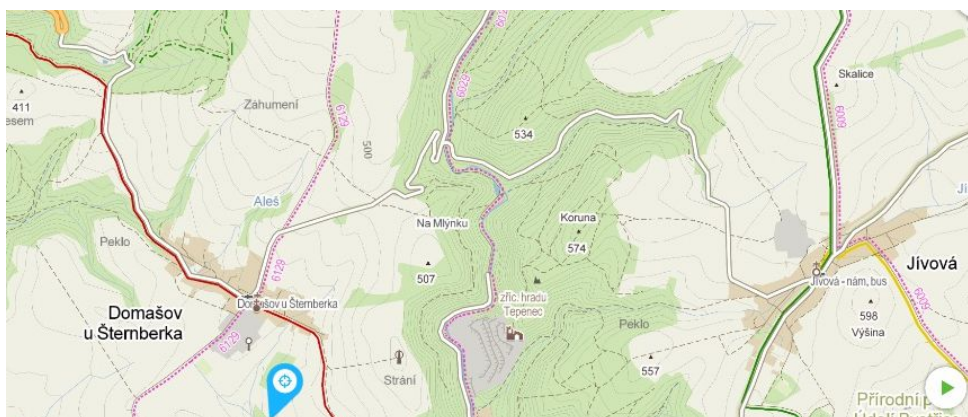
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 10: Jívová – Tepenec (Koruna) 574 m n. m.

znak obce Jívová

Mapa- ze Šternberka cyklo výlet, z Jívové pěší turistika

Proč tam pojedeme? Hrad Tepenec nechal postavit Karel IV.! Co se dochovalo do současnosti? Kdy žil Karel IV.?

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Jívové a jak dál? Umíš si poradit? Přímo na Tepenec nevede turistická značená cesta!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost.

- Šternberk – Jívová – Tepenec a zpět nebo Bělkovice- Jívová – Tepenec a zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Domašov u Šternberka...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte kostel na Jívové, ve kterém stavitelském slohu je postavený?

Vyfotografuj lom a vrcholový snímek Tepence. (nalep na zadní stranu pracovního listu)

Na časovou osu vyznač období, kdy žil Karel IV., začátek osy označ 1000, šipka je rok 2018

Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 10: Hraničné Petrovice – Hraničný 637 m n. m.

pečeť obce Hraničné Petrovice

Mapa- cyklo výlet po Zelené stezce a dál

Proč tam pojedeme? Větrné elektrárny, tyto populární větrníky si chceme prohlédnout pěkně zblízka!!

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Těšíkova a jak dál? Umíš si poradit?

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost

- Šternberk –Hraničné Petrovice – Hraničný a zpět
- Bělkovice- Jívová – Hraničný a zpět
- Jívová- pěšky

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Těšíkov... Kolik obyvatel mají Hraničné Petrovice?

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Těšíkovskou kyselku. Vyfotografuj nebo nakresli jedlou houbu na Zelené stezce, větrník na Hraničném a pramen Těšíkovské kyselky. (nalep na zadní stranu pracovního listu)

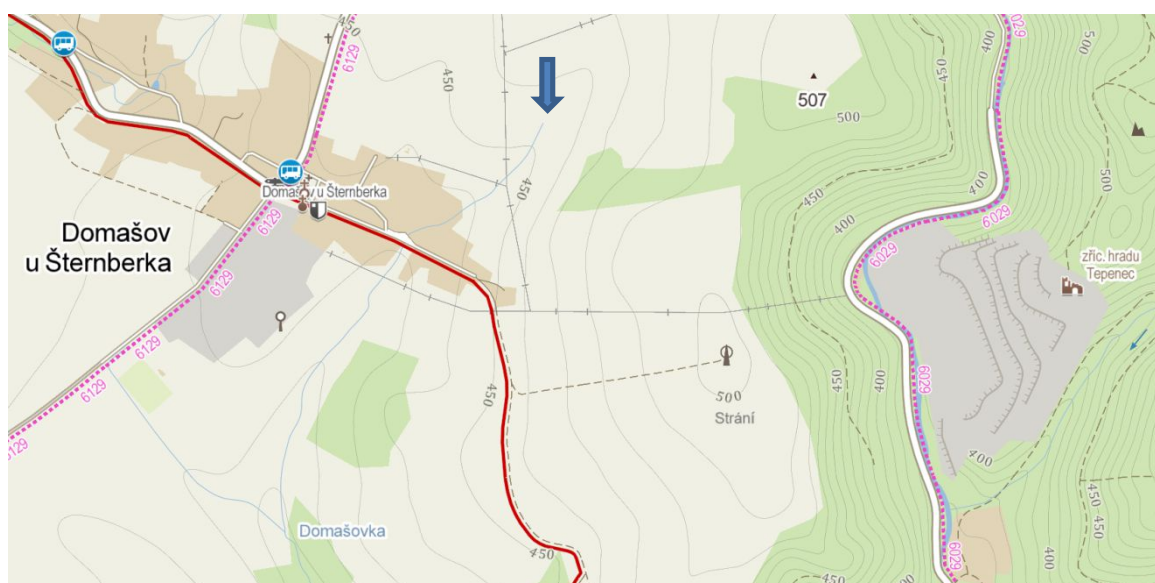
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 12: Domašov u Šternberka - Pramen Domašovky 452 m n. m.

znak obce Domašov u Šternberka

Mapa- pěší túra proti proudu z Bělkovického údolí

Proč tam pojedeme? U pramene Domašovky rostou dodnes pouze zčernalé kopřivy. Potlouká se tam mužíček s kamenem na hlavě a jmenuje se Steinchen, pod kamenem má ukrytý blesk, který mu vyšlehne z hlavy a sežehne toho, kdo se mu odváží kámen shodit. Dejte si pozor!

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Bělkovic a jak dál? Sleduj tok potoka

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Bělkovické údolí podél toku (Začátek cesty z Domašova může být také a potom sleduj celý tok od pramene k ústí do Bělkovického potoka)

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Údolí, Lenčikova díra...

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte cestou domů Domašov a podívejte se na památník obětem 1. světové války.

Proč jsou tam německé nápisy? Zeptej se rodičů. Nakresli nebo vyfotografuj pramen Domašovky (nalep na zadní stranu pracovního listu)

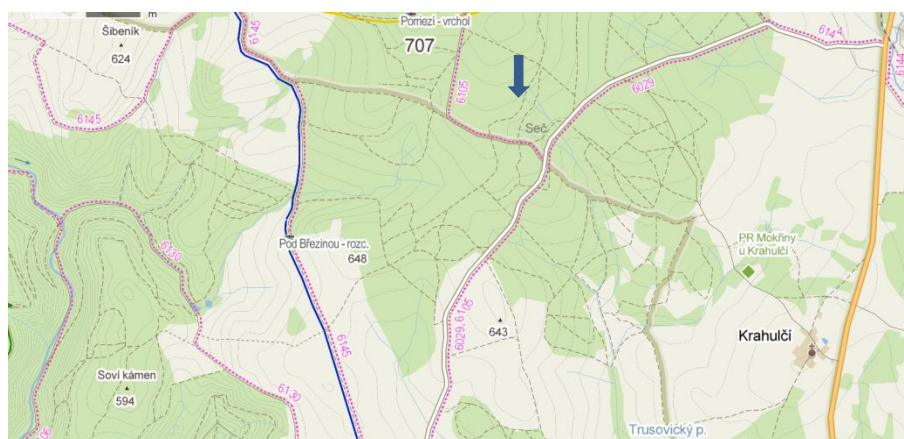
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 12: Horní Loděnice - Pramen Bělkovický (Trusovický) potok 679 m n. m.

znak obce Horní Loděnice

Mapa- náročná cyklistická etapa!!

Proč tam pojedeme? Chceme zjistit, odkud teče voda přes naši vesnici a kam tok pokračuje, když pošleme v láhvi zprávu, tak se dostane (možná) až do Černého moře. Je to pravda? Zdůvodni:

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Horní Loděnice a jak dál? Umíš si poradit? Sleduj tok.

Z Bělkovic zaříznutým údolím...

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost

- Šternberk – Těšíkov, Horní Loděnice- pramen Bělkovického potoka- Pomezí- Dalov a zpět
- Bělkovice- Horní Loděnice- pramen Bělkovického potoka- Pomezí a zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Bělkovické údolí, Tepenec, Těšíkovská kyselka....

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Těšíkovskou kyselku, výborné osvěžení cestou. Nakresli nebo vyfotografuj pramen kyselky a poté i pramen potoka. (nalep na zadní stranu pracovního listu)

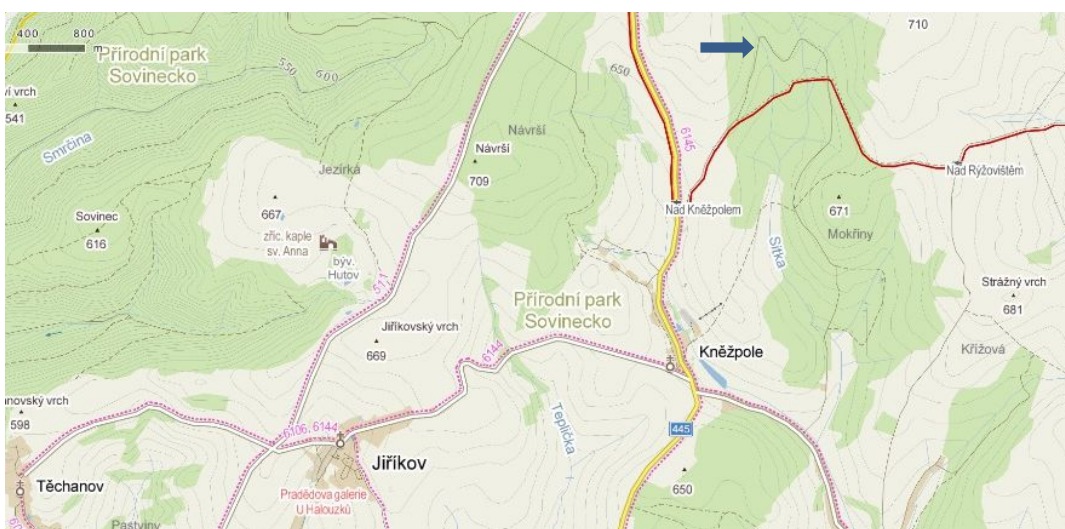
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 14: Jiříkov - Pramen Sitky 678 m n. m.

znak obce Jiříkov

Mapa- celodenní nejdelší nejnáročnější cyklo výlet pro zdatné turisty

Proč tam pojedeme? Vzhůru k pramenům našeho šternberského veletoku!! Postupuj proti toku nahoru, překonej sám sebe a vytrvej. Zjistíme, odkud se ta voda v našem veletoku bere.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Horního žlebu a jak dál? Umíš si poradit? Kolem říčky to pořád nepůjde!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy.

- Šternberk – Horní žleb – Huzová- Kněžpole- pramen Sitky a zpět

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou? Huzová... Kolik obyvatel žije v Huzové, v Kněžpoli, v Jiříkově?

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Navštivte Jiříkov a Pradědovu galerii! Nakresli nebo vyfotografuj pramen Sitky a v Jiříkově Praděda! (nalep na zadní stranu pracovního listu)

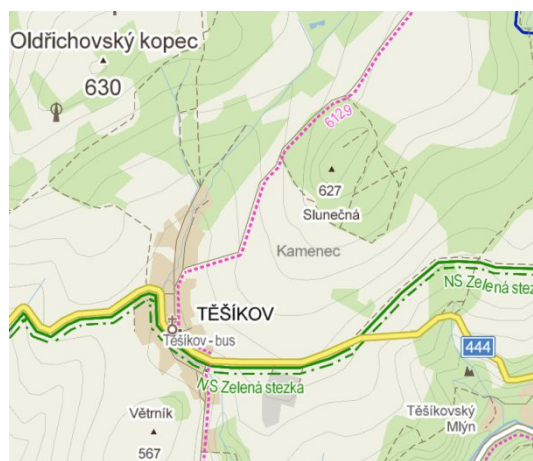
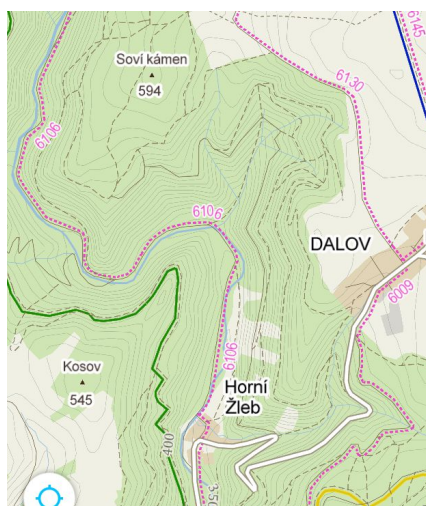
Projekt „Koruna Nízkého Jeseníku“

Pracovní list č. 15: Prémie - vyber si kopec nad 521 m

Překonej Mount Everest!! (8848 m n. m.)

* Jívová - Milířov 544 m n. m. Teplá díra, **Dalov - Soví Kámen 594 m n. m.,

*** Těšíkov – Slunečná 627 m n. m. Mapy- turistické - všude se dá dojet na kole!

Proč tam pojedeme? Prémiový kopec, abychom překonali Mount Everest bez kyslíkového přístroje.

Úkol č. 1: Jak se tam dostat? Ze Šternberka do Dalova, nebo na

Jívovou nebo do Těšíkova a jak dál? Ani na jedno místo nevede turistická značená cesta!!

Úkol č. 2: Změř délku celé trasy. Podle toho odkud vyjždíte, změřte vzdálenost

Úkol č. 3: Co uvidíme cestou?

Úkol č. 4: Jak dlouho předpokládáš, že bude trasa trvat? Kolik hodin trvala ve skutečnosti?

Úkol č. 5: Nakresli nebo vyfotografuj poslední vrcholovou fotku. (V zimě se u Teplé díry vyskytují mloci skvrnití, na Sovím kopci létají sovy a na Slunečné nevidíte mráček.) (nalep na zadní stranu pracovního listu)

ZÁVĚR

Teoretická část diplomové práce se věnuje shromáždění informací a poznatků o regionu Šternberk a okolí. Předkládáme zde obecnou charakteristiku regionu, jeho historii a současnost. Zároveň zde vymezujeme cíle základního vzdělávání podle poslední úpravy rámcového vzdělávacího programu platné pro vzdělávací oblasti a obory, které souvisejí s problematikou místního regionu.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jaké vědomosti mají žáci 5. ročníku základních škol o svém regionu Šternberka a okolí. Dílčími cíli bylo srovnání vědomostí žáků šternberských a vesnických škol a také srovnání vědomostí dívek a chlapců. Dále jsme zjišťovali, jaké používají žáci zdroje informací o svém regionu.

Výsledky průzkumného šetření ukázaly, že žáci mají velké možnosti své vědomosti podstatně zlepšit. Nezjistili jsme však markantní rozdíly mezi školami. Úspěšnější byly vesnické školy, které mají výhodu v blízkosti přírody v okolí školy.

Významnou úlohu v informovanosti o místním regionu hraje v první řadě škola, následovaná rodinou. Tyto dvě instituce mohou nejvíce ovlivnit to, jak pevný si žáci vytvoří vztah ke svému domovu a regionu.

Přínos diplomové práce spatřujeme především v praktické části, která se může stát inspirací pro učitele vlastivědy ve svém regionu Šternberka a okolí. Praktická část obsahuje tři projekty: Město Šternberk, Orientace na mapě- Orientační běh pro školy a Koruna Nízkého Jeseníku. Je to propojení obsahu vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

aj.	a jiné
atd.	a tak dál
č.	číslo
ČJ	Český jazyk
IVT	Informační a výpočetní technika
m. n. m.	metrů nad mořem
MA	matematika
max.	maximum
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
obr.	obrázek
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
s.	strana
SK SKI- OB	Sportovní klub SKI- Orientační běh
ŠVP	Školní vzdělávací program
ŠTBK	Šternberk
TV	Tělesná výchova
tzn.	to znamená
venk. škola	venkovská škola
VV	Výtvarná výchova
ZŠ	základní škola

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Knižní zdroje:

BLINKA, František, *Z minulosti našeho podhůří*, Olomouc, 2002, ISBN 80-85973-91-X

BRYCH Vladimír, RENDEK Jan: *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*, Ottovo nakladatelství, s r.o. Praha 2008, ISBN 978-80-7360-673-2, (s. 508-517)

ČERMÁK, Miloslav, *Dějiny obce Bělkovice-Lašťany*, Olomouc: Memoria, 2008. ISBN 978-80-85807-34-9

DAVID Petr, SOUKUP Vladimír: *Velká turistická encyklopedie*, Olomoucký kraj, Euromedia Group, k. s. Praha 2010, ISBN 978-80-242-2731-1 (s. 240-242)

FIALA Jiří: *Albert ze Šternberka, Životopisný nástin*, vydalo město Šternberk, 2001

FRÝDECKÁ Jarmila, HOLZMANN Jiří: *Čtení ze školních kronik českých menšinových škol ve Šternberku 1918-1938*, vydalo město Šternberk, 2010, 140s.

Historie města Šternberka, založení města a jeho středověk, vydalo město Šternberk, 2017

HLUZOVÁ Vlasta: *Pověsti nepověsti ze Šternberka a okolí*, Vydavatelství UP Olomouc 2017, 69s.,

HOLZMANN Jiří: *Šternberská čítanka*, vydalo Město Šternberk, 2007, 122s.

HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis země Moravskoslezské*, Praha: Academia, 2004. 1144 s. ISBN 80-200-1225-7. s. 605

HRADIL Filip, KROUPA Jiří: *Šternberk, Klášter řeholních lateránských kanovníků*, vydala Římskokatolická farnost Šternberk, 2009, 176s. ISBN 978-80-254-6036-8

CHRÁSKA, M. *Didaktické testy*. Brno, 1999. ISBN 80-85931-68-0.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JEŘÁBEK, J., TUPÝ, J. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2005. ISBN 80-7254-819-0.

KAŇÁK Bohdan, KOUDELA Miroslav, MRACKÝ Jan: *Šternberk slovem a obrazem*, Nakladatelství ARCUS, 1996. 94s. ISBN 80-901014-2-9

KOUDELA Miroslav: *Šternberské století 1909-2009*, vydalo Město Šternberk, 2009, 48s.

Mikroregion Šternbersko, vydalo Město Šternberk, 1998

MACHALOVÁ, M. a kol. *Didaktika vlastivědy I*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-14-1.

NAVARA Luděk, KASÁČEK Miroslav: *Na útěku, neuvěřitelný příběh Josefa Bryxe*, Nakladatelství HOST s. r. o., Brno, 2014, ISBN 978-80-7491-258-0

Okres Olomouc, Vlastivědná mapa, Kartografie Praha, 1975, 29-316-75

PEASOVI Allan a Barbara: *Proč muži neposlouchají a ženy neumí číst v mapách*, Knihkupectví Cz, s r.o. 318 s., ISBN 978-80-8613-515-1

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník. 6., aktualizované a rozšířené vydání*, Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6

RVP ZV_2016.docx

ŠINDLÁŘOVÁ Irena, BRINDA Robert: *Průvodce po tajemných místech Nízkého Jeseníku*, DANAL Olomouc 2001, 83s., ISBN 80-85973-3

Šternberské pověsti, vydalo Město Šternberk, 2008

TOUŠLOVÁ, Iveta, PODHORSKÝ Marek, MARŠÁL Josef: *Toulavá kamera 25*, Nakladatelství freytag α berndt Praha a Česká televize, 2017, ISBN 978-80-7445-185-0

VALUŠKOVÁ Milena: *Olomoucko*, Nakladatelství Fontána, Olomouc, 2004, ISBN 80-7336-129-9, str. 102

VAVRDOVÁ, Alena. *Didaktika vlastivědy*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 17

VÁŇA Jaroslav, KOLLMANN Vítězslav, ANTOŠ Martin: *Šternberk*, vydalo Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci, 1984, 87s.

Internetové zdroje:

Augustiniánský klášter, historie [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:

<http://www.handke.cz/byvaly-augustiniansky-klaster/historie-klastera>

Augustiniánský klášter, aktivity [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:

<http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Augustiniansky-klaster-Sternberk.aspx#>

Expozice času [online]. [cit. 2018-03-03]. Dostupné z:

<http://www.expozicecasu.cz/>

Ecce Homo [online]. [cit. 2018-03-03]. Dostupné z:

<http://www.eccehomo.cz/>

Geomorfologické oblasti ČR [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Geomorfologick%C3%A1_oblast

Chronologický přehled dějin města Šternberka- Mgr. Veronika Sofková (2012) [online]. [cit. 2018-01-17]. Dostupné z:

<https://www.sternberk.eu/historie/chronologicky-prehled-dejin.html>

Klasifikace podle bodového hodnocení ZŠ Zbraslav [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z:

<http://www.zsbraslav.cz/clanky/dokumenty/skolni-rad/klasifikace-podle-bodoveho-hodnoceni/klasifikace-podle-bodoveho-hodnoceni.html>

Mikroregion Šternbersko [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

<http://sternbersko.mikroregion.cz/>

Nízký Jeseník na mapě ČR [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%ADzk%C3%BD_Jesen%C3%ADk#/media/File:Nizky_Jesenik_CZ_I4C-8.png

Orientační běh- dokumenty, pravidla OB [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z:

http://www.orientacnibeh.cz/ob/dokumenty/PravidlaOB_2010.pdf

Orientační sporty [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z:

<http://www.orientacnisporty.cz/co-jsou-orientacni-sporty>

RVP ZV- aktuálně platné znění od 1. 9. 2017 [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z:

<http://www.nuv.cz/t/aktualne-platne-zneni-rvp-zv>

Ščítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z:

<http://docplayer.cz/18555255-Predbezne-vysledky-scitani-lidu-domu-a-bytu-2011-olomoucky-kraj.html>

Státní hrad Šternberk- aktivity [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z:

<http://www.kudyznudy.cz/aktivity-a-akce/aktivity/stani-hrad-sternberk.aspx#>

Šternberk- obecná charakteristika města- mapa [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z:

<https://mapy.cz/zakladni?x=17.3159619&y=49.7556316&z=11&source=muni&id=42&q=%C5%A0ternberk>

Šternberk- obecná charakteristika města [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ternberk>

Šternberské listy 01- 2018 [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z:

https://www.sternberk.eu/images/stories/sternberske-listy/SL_leden_2018_web.pdf

Šternberské listy 02-2018 [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z:

<https://www.sternberk.eu/mesto-sternberk/zakladni-informace-o-sternberku/sternberske-listy/4569-sternberske-listy-2018.html>

Šternberské listy 03-2018 [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z:

<https://www.sternberk.eu/mesto-sternberk/zakladni-informace-o-sternberku/sternberske-listy/4569-sternberske-listy-2018.html>

TUPÝ Jan, JEŘÁBEK Jaroslav, Pracovní skupina NUV: RVP ZV 2017-1, Praha 2017 [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/file/41216/>

Turistické mapy a cyklo mapy – mapy.cz [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z:

<https://mapy.cz/turisticka?x=17.2864361&y=49.7878933&z=13&l=0&source=muni&id=42&q=%C5%A0ternberk>

Vesnice v okrese Olomouc, erby vesnic [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Vesnice_v_okrese_Olomouc

Zpravodaj obce Bělkovice-Lašťany, březen 2018 [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z:

<http://www.belkovice-lastany.cz/file.php?nid=9562&oid=6210112>

ZŠ Svatoplukova Šternberk [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<http://www.zssvat.cz/wp-content/uploads/2010/10/SVP-cerven-2017-pridano-plavani.pdf>

ZŠ Hrubého Šternberk [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<http://www.zshrubeho.cz/dokumenty/11/svp-2017.pdf>

ZŠ náměstí Svobody Šternberk [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<http://www.zsns-stbk.cz/uploads/Soubory/Dokumenty/SVP/SVP-komplet%202015%2009%2021.pdf>

ZŠ Babice [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<http://skolababice.cz/o-skole/charakteristika-skoly>

ZŠ Jívová [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<http://www.zsjivova.cz/tiskopisy-ke-stazeni/dokumenty/>

ZŠ a MŠ Bělkovice-Lašťany [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<https://zs.skolabelkovice.cz/svp-pro-zv/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Šternberk a okolí- Test vědomostí z vlastivědy pro 5. ročník

Příloha č. 2: Klasifikace podle bodového hodnocení ZŠ Zbraslav

Příloha č. 3: Geomorfologické oblasti ČR

Příloha č. 4: Nízký Jeseník na mapě ČR

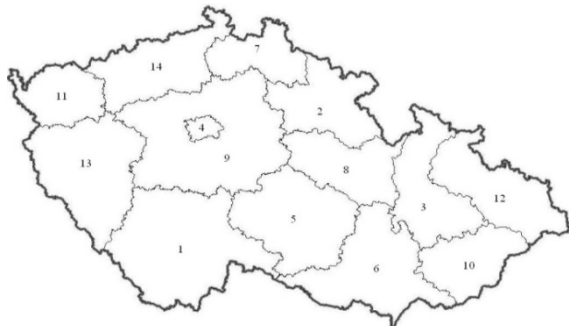
Příloha č. 5: Stav obyvatelstva dle národností 1900-1912

Příloha č. 6: Power – Pointová prezentace Šternberk

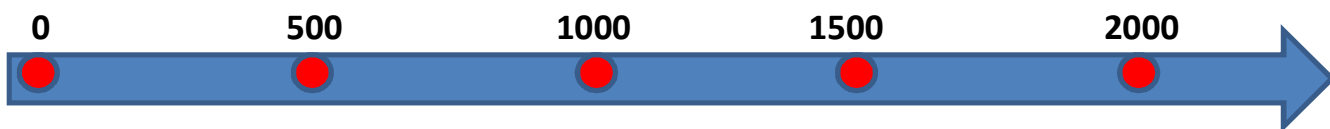
PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Šternberk a okolí- Test vědomostí z vlastivědy pro 5. ročník

1. Na mapě krajů ČR vybarvi kraj, ve kterém leží město Šternberk. Jak se kraj jmenuje?.....

2. Vyznač na časovou osu letopočet, kdy bylo město Šternberk založeno. (r.1296)

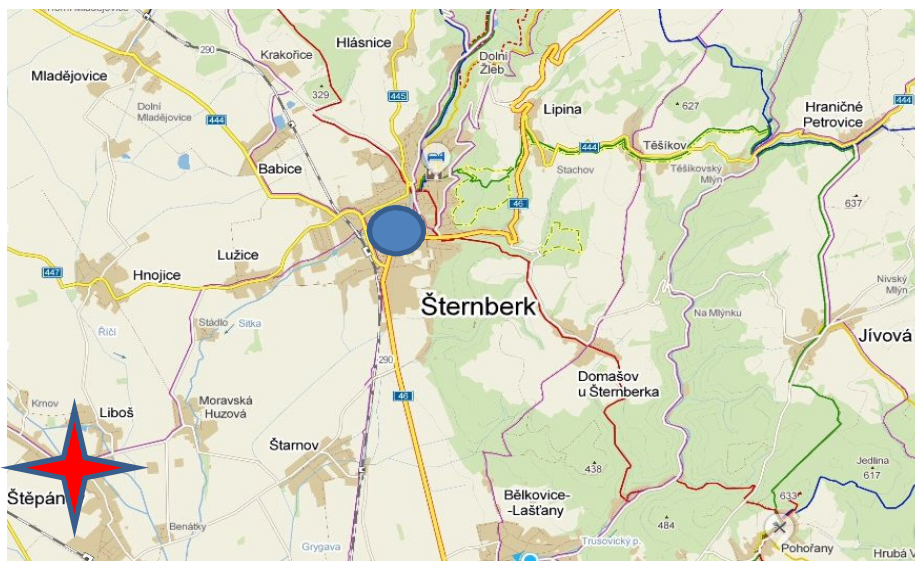

3. Vyber a zakroužkuj znak města Šternberka. (Doplňková otázka : Pro ZŠ v okolí Šternberka : Poznáš znak své obce? Pro ZŠ Šternberk: Poznáš znak Olomouce?)

4. Kdo vládl v českých zemích, když bylo město Šternberk založeno?
a) Přemyslovci
b) Lucemburkové
c) Jagellonci
d) Habsburkové
5. Šternberk leží v podhůří známého moravského pohoří. Jak se pohoří jmenuje?
.....
6. Středem města protéká řeka ..... (doplň). Ta se postupně vlévá do Oskavy a ta dále do Moravy. Do které řeky se vlévá řeka Morava?
Do řeky .....(doplň)
7. Město Olomouc má přibližně 100 000 obyvatel. Město Šternberk má přibližně
a) 78 000 obyvatel
b) 39 000 obyvatel
c) 13 600 obyvatel
d) 5 300 obyvatel

8. Moderní muzeum „Expozice času“ nabízí mnoho zajímavostí. V textu škrtni 3 věci, které tam nejsou, nebo si myslíš, že do tohoto muzea nepatří.
 Muzeum „Expozice času“ nabízí:
 zrození vesmíru a času, brnění, módu a medicínu v proměnách času, zbraně ze středověku, exponáty historických a moderních hodin, starověké gotické obrazy, atomové hodiny.
9. Závody aut do vrchu s názvem „Ecce Homo“ se konají od roku 1905. Vyznač do časové osy u otázky č. 2, tento letopočet!
10. Z mapy Šternberka a okolí určete (podle světových stran), kterým směrem od středu Šternberka (modrý bod) leží obce: Hlásnice..... Babice....., Jívová....., Bělkovice-Laštány.....

11. V okolí Šternberka v podhůří Nížkého Jeseníku jsou převážně smíšené lesy. Poznáte stromy podle listů nebo šišek ?

1.....2.....3.....4.....5.....

- Jsem chlapec - dívka
- Jsem ze ZŠ Šternberk - ze ZŠ (Jívová, Babice, Bělkovice)
- Podtrhni zdroje, ze kterých čerpáš nejvíc: škola, rodina, kamarádi, noviny, knihy, internet, jiné- které.....
- Navštívili jste Hrad Šternberk nebo Muzeum „Expozice času“ ve Šternberku s rodiči nebo s babičkou a dědou ve svém volném čase? Ano - Ne

Příloha č. 2: Klasifikace podle bodového hodnocení ZŠ Zbraslav

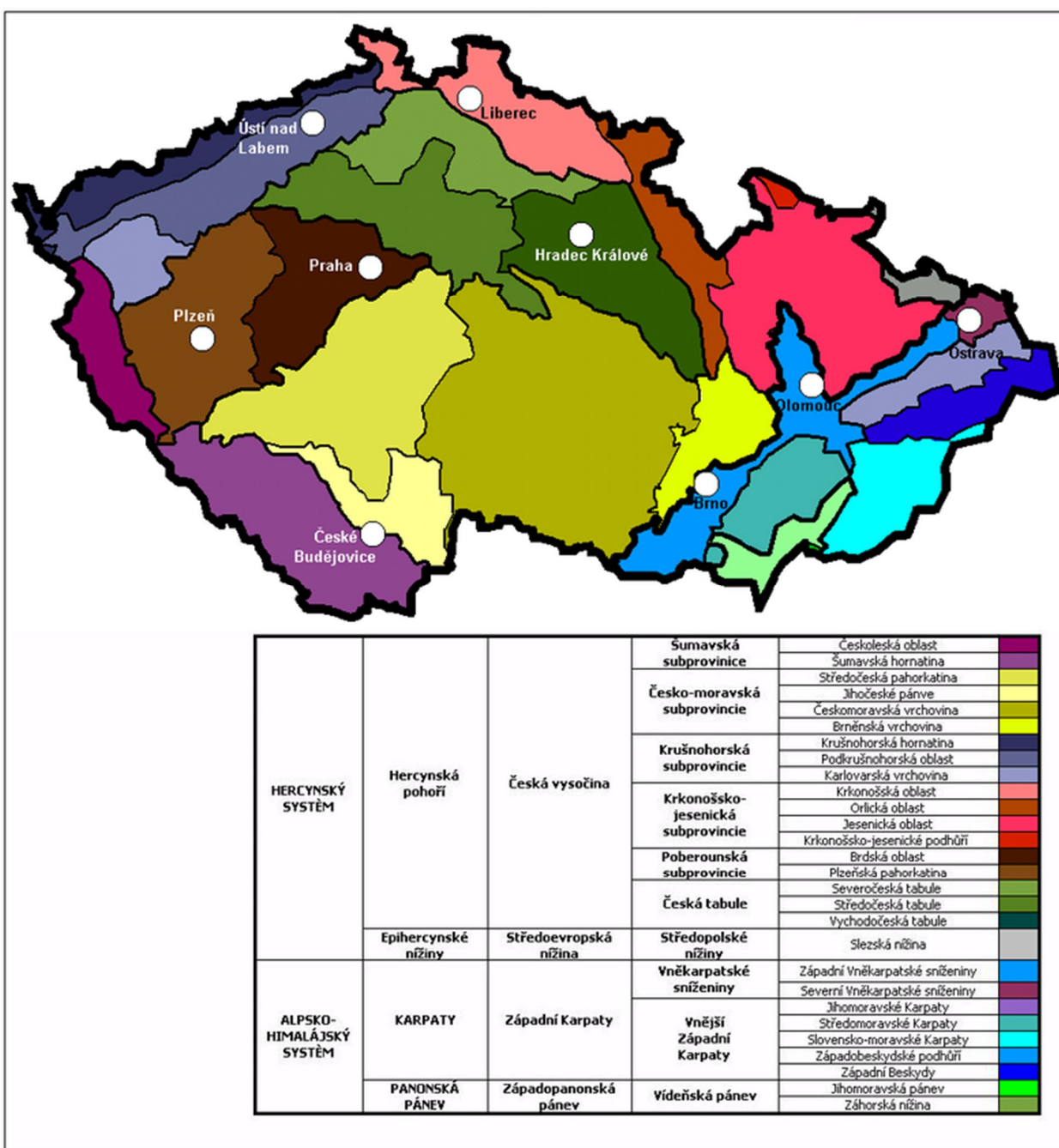
„Učitel může používat různé způsoby dílčího hodnocení žáka, které lze převést na klasifikaci. Za objektivnost klasifikace nese zodpovědnost vyučující. Hodnotí žáky průběžně pomocí vlastních jednotných kritérií s ohledem na věkové zvláštnosti žáků. Jeho povinností je seznámit žáky s podmínkami a pravidly klasifikace vždy na začátku klasifikačního období a vést evidenci hodnocení žáků. ... Klasifikační stupeň charakterizuje práci žáka a jeho výsledky za celé období klasifikace, není aritmetickým průměrem dílčích výsledků.“

Vodítkem je následující tabulka, kterou si může učitel sám upravit. S její případnou úpravou musí seznámit žáky:

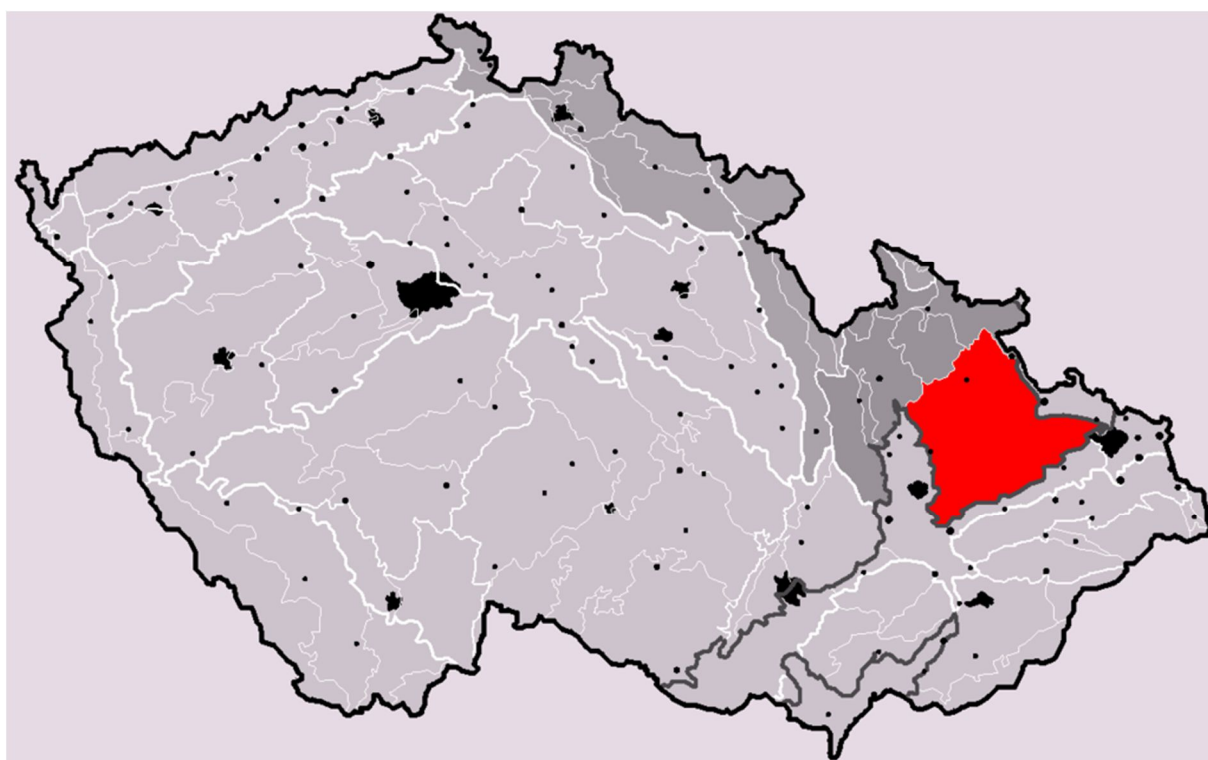
KLASIFIKACE PODLE BODOVÉHO OHODNOCENÍ			
Známky jsou k bodům přiřazeny podle přiřazovacího postupu v prvním poli tabulky.			
PŘÍRAZOVACÍ POSTUP	12 bodů	13 bodů	14 bodů
100% - 91% 1	12 - 11 1	13 - 12 1	14 - 13 1
90% - 71% 2	10 - 9 2	11 - 10 2	12 - 10 2
70% - 41% 3	8 - 5 3	9 - 6 3	9 - 6 3
40% - 21% 4	4 - 3 4	5 - 3 4	5 - 3 4
20% - 0% 5	2 - 0 5	2 - 0 5	2 - 0 5
15 bodů	16 bodů	17 bodů	18 bodů
15 - 14 1	16 - 15 1	17 - 16 1	18 - 17 1
13 - 11 2	14 - 12 2	15 - 12 2	16 - 13 2
10 - 7 3	11 - 7 3	11 - 7 3	12 - 8 3
6 - 4 4	6 - 4 4	6 - 4 4	7 - 4 4
3 - 0 5	3 - 0 5	3 - 0 5	3 - 0 5
19 bodů	20 bodů	21 bodů	22 bodů
19 - 18 1	20 - 19 1	21 - 19 1	22 - 20 1
17 - 14 2	18 - 15 2	18 - 15 2	19 - 16 2
13 - 8 3	14 - 9 3	14 - 9 3	15 - 9 3
7 - 4 4	8 - 5 4	8 - 5 4	8 - 5 4
3 - 0 5	4 - 0 5	4 - 0 5	4 - 0 5
23 bodů	24 bodů	25 bodů	26 bodů
23 - 21 1	24 - 22 1	25 - 23 1	26 - 24 1
20 - 17 2	21 - 17 2	22 - 18 2	23 - 19 2
16 - 10 3	16 - 10 3	17 - 11 3	18 - 11 3
9 - 5 4	9 - 5 4	10 - 6 4	10 - 6 4
4 - 0 5	4 - 0 5	5 - 0 5	5 - 0 5
27 bodů	28 bodů	29 bodů	30 bodů
27 - 25 1	28 - 26 1	29 - 27 1	30 - 28 1
24 - 19 2	25 - 20 2	26 - 21 2	27 - 22 2
18 - 11 3	19 - 12 3	20 - 12 3	21 - 13 3
10 - 6 4	11 - 6 4	11 - 6 4	12 - 7 4
5 - 0 5	5 - 0 5	5 - 0 5	6 - 0 5

Některé tabulky pro větší počet bodů získáme pomocí násobků. Například tabulku pro 34 bodů získáme tak, že násobíme dvěma body z tabulky pro 17 bodů. Podobně lze získat dělením některé tabulky pro menší počet bodů.

Příloha č. 3: Geomorfologické oblasti ČR

Příloha č. 4: Nízký Jeseník na mapě ČR

Příloha č. 5: Stav obyvatelstva dle národností 1900-1912 , Zdroj : (Holzmann, Kubis, 2007)

Obec	1900			1910			1912		
	Počet obyv.	Čechů	Němců	Počet obyv.	Čechů	Němců	Počet obyv.	Čechů	Němců
Babice (čes. šk.)	598	9	589	485	—	481	512	44	460
Bělá	310	—	310	271	—	271	277	3	270
Bohuňovice (č. š.)	471	464	4	619	619	—	695	686	3
Dalov	493	—	493	419	1	418	405	—	405
Dětřichov (č. š.)	712	4	708	743	4	739	814	25	768
Domašov n. B. (č. š.)	1204	3	1196	1284	12	1261	1173	39	1110
Domašov u Šternb.	535	7	528	561	1	560	504	29	475
Nové Dvorce	91	—	91	91	—	91	96	—	96
Hlásnice	327	—	327	303	—	303	312	13	299
Hnojice (č. š.)	892	891	1	924	923	1	984	928	42
Mor. Hůzová (č. š.)	666	653	13	640	634	6	815	725	80
Něm. Hůzová	1732	4	1723	1612	4	1602	1470	7	1449
Chabičov	193	—	193	187	—	187	200	4	196
Jívová	1816	1	1813	1768	—	1762	1511	36	1467
Komárov	165	—	165	180	—	180	169	4	165
Krahulčí	116	—	116	123	—	121	107	—	104
Krakořice	156	—	156	144	—	144	148	1	147
Krnov	167	164	—	155	155	—	178	177	—
Laštany (č. š.)	696	693	3	751	751	—	819	806	9
Lhota	1495	572	918	1424	426	994	2014	1271	702
Liboš (č. š.)	458	458	—	456	456	—	468	466	—
Lípina	211	—	211	203	—	203	216	—	216
Něm. Loděnice	739	—	739	707	—	707	685	8	674
Lužice (č. š.)	484	68	416	427	44	381	549	188	354
Mladějovice (č. š.)	529	16	512	560	8	552	583	54	525
Mutkov	339	5	334	300	—	300	273	2	269
Ondrášov	466	—	463	488	—	488	436	18	416
Petrovice	462	9	453	468	1	467	446	19	427
Řídeč	256	—	256	244	—	243	255	14	236
Sedm dvorů	290	—	290	297	1	295	305	22	278
Stachov	101	—	101	98	—	98	102	—	102
Strukov	189	189	—	222	222	—	223	221	1
Štarnov (č. š.)	614	614	—	610	610	—	645	620	21
Štěpánov (č. š.)	2897	2502	372	2813	2400	411	2960	2564	359
Šternberk (č. š.)	15.220	99	14.989	14.601	160	14.357	13.172	1113	11.675
Těšíkov	333	—	333	302	—	302	265	5	256
Žerotín (č. š.)	509	507	1	466	466	—	460	449	7
Stádlo (č. š.)	185	21	164	177	84	93	s Mor. Hůzovou		
Celkem	37.117	7953	28.981	36.123	7982	28.018	35.246	10.559	24.063

Příloha č. 6: Power – Pointová prezentace Šternberk

Město Šternberk

• Šternberk

- Město Šternberk leží v Olomouckém kraji, přibližně 18 km severně od Olomouce.
- Město se pyšní bohatou historií, mnoha zajímavostmi a památkami.

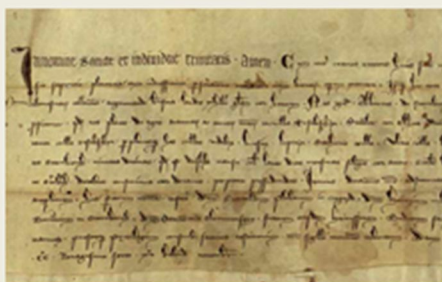
Šternberk

Znakem města je osmicípá zlatá hvězda na zelených kopcích. Tuto hvězdu měl ve svém erbu rod Divišů, zakladatelé města a hradu.

Šternberk leží v podhůří Nízkého Jeseníku v nadmořské výšce 268 m.n.m.

- Středem města protéká řeka Sitka, která se vlévá do Oskavy a ta dále do Moravy.

• Historie města Šternberka

- Město bylo podle legendy založeno udatným rytířem Jaroslavem ze Šternberka, který v polovině 13. století porazil výbojně Tatary a za své služby si vysloužil od krále rozlehlé území, kde si postavil své honosné sídlo – hrad Šternberk.
- První písemná zmínka o městě Šternberku pochází z roku 1296.

Hrad Šternberk

- Hrad Šternberk si dodnes uchoval svou středověkou krásu. Založil jej ve 13. století Zdeslav z Chlumce a ze Šternberka.

Hrad Šternberk

- V okolí hradu zanedlouho vzniklo opevněné středověké městečko.

Chrám Zvěstování Panny Marie

•Krásný barokní šternberský kostel je jeden z největších chrámů na Moravě.

•Věže kostela jsou vidět z dalekého okolí a jsou vysoké 60 m.

•Před kostelem se tyčí bohatě zladený mariánský sloup, který byl vystaven v 18. století jako poděkování bohu za záchranu města před poslední morovou epidemií.

Bývalý augustiniánský klášter

•Rozlehlý barokní klášter obývali mniši Augustiniáni. Krásné interiéry zdobili významní barokní malíři a sochaři (např. Jan Kryštof Handke či Filip Sattler).

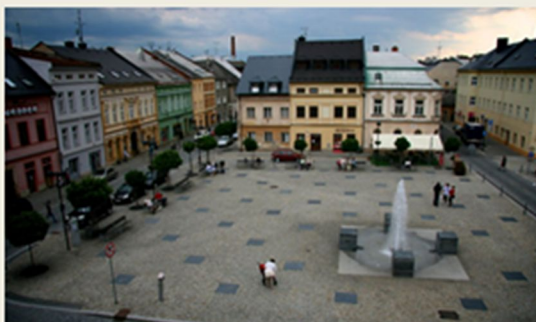
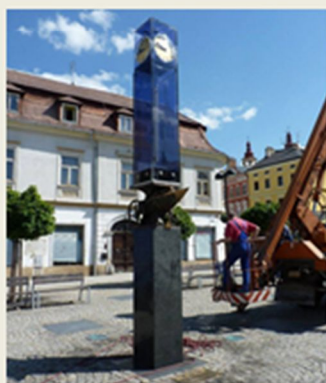
•V klášteře můžete obdivovat barokní výmalbu, sbírku dobových hudebních nástrojů, expozici věžních hodin a historických loutek.

•Nejnověji zde byla instalována interaktivní Expozice Ecce Homo, která je věnována historii i současnosti šternberských závodů do vrchu.

Hlavní náměstí

•Náměstí je od středověku srdcem města. Je lemováno obchody, konají se zde trhy a slavnosti. Šternberské Hlavní náměstí zdobí Stroj času a moderní fontána.

Expozice času

•Moderní a unikátní Expozice času nabízí mnoho zajímavostí: rekonstrukci zrození vesmíru a času, módu a medicínu v proměnách času, exponáty hodin moderních i historických, dokonce i hodiny atomové.

Mluvící klikotoče

Pokud se chcete dozvědět o Šternberku více, poslechněte si mluvící klikotoče, které vás na různých místech ve městě seznámí s jeho historií a nejvýznamnějšími památkami.

Procházka městskou památkovou zónou

Historické jádro města se rozkládá na levém břehu řeky Sálky. Charakteristickým znakem Šternberka získal králové před rokem 1376, kdy Albert II. ze Šternberka, řídko a diplomat Karla IV., nechal vybudovat kamenné hrady, v částech jsou zachovány dodnes.

Historical town core situated on the left bank of the Salka River. Characteristic of the town is the stone castle built in 1376, when Albert II. of Sternberk, the advisor and diplomat of Charles IV., had the stone castle built for protection of the town.

Das historische Zentrum der Stadt ist auf der linken Ufer der Salka. Charakteristisch für die Stadt ist das steinerne Schloss, das im Jahr 1376 von Albert II. von Sternberk, Berater und Diplomat Karls IV., erbaut wurde, um die Stadt zu schützen und sie vor Feinden zu verteidigen.

Klikotoč

Je „mluvící“ informační zařízení, které nabízí srozumitelnou zprávu v kombinaci se zvukovým informacím. Točením kliky se vyvíjí elektrický proud a po zvolení jazyka je připraven asi 15minutový výklad. Zastavení je devět a jsou doplněna dvěma zvukovými tabulemi. Zastavte si klikotku a poslechněte si ji.

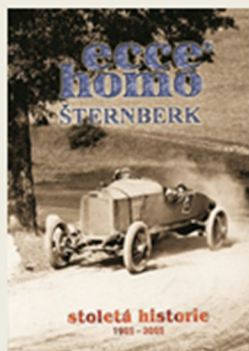
It is a „talking“ information device that offers good explanation and sound with getting information. By turning the handle electrically a current will flow and after choosing a language a short – about 15 minutes long explanation is ready. There are nine stops and they are supplemented with two sound tables. Stop at the clicker and listen to it.

Die „Sprechende“ Information ist ein Hörer, der durch Drehen der Kurbel einen Strom erzeugt und nach Sprachwahl eine ca. 15minütige Erklärung bereitstellt. Es gibt neun Haltepunkte und diese sind durch zwei Klangtafeln ergänzt. Haltepunkt an der Kurbel und hören Sie zu.

Ecce Homo

Od roku 1905 se ve Šternberku konají závody formulí do vrchu s názvem „Ecce Homo“. Jsou to jediné závody v České republice zařazené do seriálu mistrovství Evropy. Závodní trať měří necelých 8 km. V současné době závodům kralují jezdci z italských stájí.

NAUČNÁ VYCHÁZKOVÁ STEZKA PRABÁBA

8 : Z MÍSTNÍCH POVĚSTÍ - SOCHA ECCE HOMO U ŠTERNBERKA

Za pošumavého listopadového večera roku 1748 spěšně kráčet křižáci lichtenštejnský výběrčí dani poštovní silnicí od Horní Loděnice ke Šternberku.

Měli u sebe množství peněz a chtěli být před příchodem noci doma, neboť krajina byla tehdy nejistá. Opětovně přicházely zprávy o smělých loupežných přepadeních.

Už došli k návrtli nad Šternberkem a doufali, že šťastně dorazí do města, když tu náhle vyskočí z mláží tři muži a ženou se na něj. Jakmile je vyběhli spazdí, dal se do rychlého běhu ale oni se stejně hbitě hnali za ním. Tu on ve své úzkosti slibil, že dostane-li se šťastně domů, dá postavit na místě přepadení kamennou sochu Kristova.

Ještě nedomyslel slib do konce, když uslyšel rachot vozu. Přijíždějí plně obsazení poštovní dostavník. Loupežníci se dali na útěk a výběrčí byl zachráněn. Splnil slib daný Bohu a dal příštího roku postavit na pahorku sochu zblázněného Spasitele, tak zvaný sloup Ecce Homo, podle něhož pak byla tamní silnice pojmenována.

Socha ecce Homo u Šternberku

Co vlastně znamená Ecce Homo?

Výletní místa

Nejoblíbenějšími výletními místy jsou Zelená budka, Naučná stezka Prabába, výletní restaurace na Kiosku nebo městský park Tyršovy sady.

Naučná stezka Prabába

Naučná stezka Prabába se nachází nad Šternberkem v podhůří Nízkého Jeseníku. Devět naučných tabulí seznámí návštěvníky s životem v lese, na poli i historií regionu. Kratší okruh má 1,5 km a vede z rozcestí u restaurace Na kiosku k vyhlídce u Zelené budky. Náročnější okruh je dlouhý 4,5 km.

Zábava, sport, volný čas

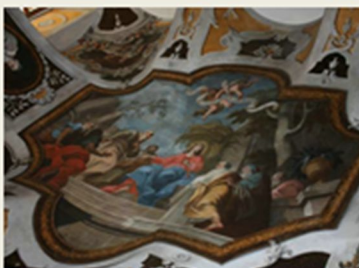
Šternberk nabízí řadu míst pro aktivní trávení volného času:

- Městské koupaliště
- Přírodní koupaliště v Dolním Žlebu
- Jezírko v Dalově
- Tenisové kurty
- Fotbalové hřiště
- Zimní stadion
- Hřiště na in-line sporty

Významné osobnosti Šternberka: Jan Kryštof Handke

- Jan Kryštof Handke byl významný malíř olomouckého baroka.
- V augustiniánském klášteře ve Šternberku se nachází jak prvotiny z Handkeho tvorby, tak i jeho největší obraz Klanění tří králů i obrazy, které namaloval těsně před svou smrtí.

Významné osobnosti Šternberka: Petr Zlamal

Akademický malíř
Výstavy v Galerii Šternberk,
Muzeum umění Olomouc,
Itálie, Německo...

Významné osobnosti Šternberka: Paul Kaspar

Paul Kaspar se narodil ve Šternberku, studoval a žil ve Vídni. Vynikal především v krajinomalbě a v technice akvarelu. Rád maloval zajímavá místa ve Šternberku.

Významné osobnosti Šternberka: Ferdinand Kuschel

Ferdinand Kuschel byl významný sochař, rodák ze Šternberka. I přes svůj neskrývaný antifašistický postoj byl s ostatními Němci po 2. světové válce ze Šternberka vysídlen. Poté žil v Německu. Prohlédněte si jeho pomník obětem války s názvem „Plačící žena“.

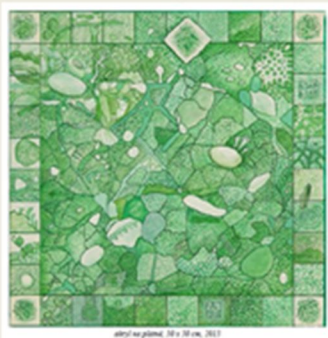
**Významné osobnosti
Šternberka:
Libor Vojkůvka**

Libor Vojkůvka je český naivní malíř, cestovatel, fotograf, lidový bavič, entomolog a písmák, hudebník, původním povoláním zahradník.

**Významné osobnosti
Šternberka:
Adam Dostál**

Adam Dostál je současný malíř, který se narodil v roce 1978 ve Šternberku. Žije a tvoří v Horní Loděnici. Jeho velkou inspirací je příroda, především říše rostlin. Také píše básně...

akryl na plátně, 50 x 50 cm, 2014-17

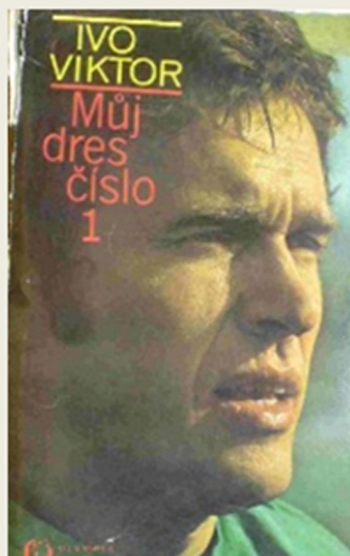
Příslavně zručení času

*Pohodím proudí říčka rybná,
po stránkách laská břehy vrbné,
na březích stěh dřív visko děvná,
jt obklopují lehy hubné*

*Na půlě žvné louka rosná
opodál čnicí skály radné,
něco se třpytí říče u dna,
na zvlhlém listu verše nudné*

Významné osobnosti Šternberka- Ivo Viktor

Ivo Viktor (nar.1942) dnes již legendární československý fotbalový brankář .
V reprezentačním dresu ČSSR odehrál v období let 1966–1977 63 mezinárodních zápasů.
Byl brankářem týmu mistrů Evropy z roku 1976 .
V anketě *Zlatý míč* o nejlepšího evropského fotbalistu byl na 3.místě.

Významné osobnosti Šternberka David Krejčí

David Krejčí (*1986) je profesionální hokejový útočník hrající v National Hockey League (NHL) za Boston Bruins,
Vítěz Stanleyova poháru.

Tradice, svátky a akce v našem městě...

720 let Šternberka
(rok 2016)

Svatomartinský průvod

Svatomartinský průvod se ve Šternberku koná tradičně 11. listopadu. Průvod vychází z Hlavního náměstí, v čele se Sv. Martinem na bílém koni, který směřuje do zámeckých zahrad.

Následuje bohatý program připravený žáky Gymnázia a ZUŠ Šternberk, můžete ochutnat svatomartinské speciality a vína.

 Gymnázium Šternberk a.p.s. nabízí
 a přibližuje Šternberk
 ve spolupráci s městem Šternberkem
 a Městským úřadem Šternberk
 pro malý, velký, všichni společně
 11. 11. 2016
**MARTINSKOU
SLAVNOST**
PROGRAM SLAVNOSTI:
 16:30
 Litoměřický průvod, vstup v 18:15, Hlavní náměstí
 (doprov. kočmety v uličce)
 17:00
 Vystoupení dětí a studentů ZŠ, OČK a gymnázia
 v zámeckých zahradách Hradu Šternberk
 Městský slavnostní program
 Městské speciály
 18:00 – 21:00
 Jízda na koni – hradní zámecká huť
 Pánevce a občerstvení v svatomartinské jídelně
 v Hraděcké ulici
 18:00, 18:00, 20:00
 Půjčička koní, viz webová stránka 40, 102

**SVATÝ
MARTIN**
 opět přijede
**NA BÍLÉM
KONI**

ANOTACE

Jméno a Příjmení	Mgr. Lubomír Sklenář
Katedra	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby	2018

Název práce:	Regionální vlastivěda a její využití v primární škole- Šternberk a okolí
Název v angličtině:	Exploiting of region in homeland study - Šternberk and neighbourhood.
Anotace práce:	<p>Diplomová práce je určena učitelům a žákům 1. stupně ZŠ regionu Šternberka a okolí. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku regionu města Šternberk a jeho okolí, na zařazení tématu regionu v RVP ZV a charakteristiku projektového vyučování.</p> <p>V empirické části jsou zpracovány výsledky didaktického testu, který jsme použili pro zjišťování znalostí.</p> <p>Praktická část se vztahuje na tři projekty, zaměřené na region Šternberka. Projekty jsou navrženy pro žáky 5. ročníku ZŠ.</p>
Klíčová slova:	Znalosti, region, RVP ZV, Šternberk, projektové vyučování, historie města, současnost, příroda, kultura,
Anotace v angličtině:	The thesis is intended for teachers and pupils of the first grade of the elementary school from Šternberk region. The theoretical part is focused on the characteristics of the city Šternberk and its surroundings, the inclusion of the topic of the region in the RVP ZV and the characteristics of the project teaching

	<p>method.</p> <p>In the empirical part there are the results of the didactic test, which we used to determine the knowledge.</p> <p>The practical part covers three projects focused on Šternberk region. These projects are designed for pupils of the 5th year of elementary school.</p>
Klíčová slova v angličtině:	knowledge, region, RVP ZV, Šternberk, project teaching, history, present, culture
Přílohy vázané v práci:	6 příloh
Rozsah práce:	114 stran
Jazyk práce:	český jazyk